

PLA DE BARRIS DE LES ROQUETES I VERDUN

2021-2024

Ajuntament de
Barcelona

Projecte:

Pla de Barris de les Roquetes i Verdum

Emplaçament:

Barri de les Roquetes i Verdum, districte de Nou Barris, Barcelona

Promotor i redactor:

Foment de Ciutat

Disseny, maquetació i suport a la redacció:

Urbaning

C/ de Bonavista, 65

08202 Sabadell

www.urbaning.cat

Fotografia:

Ricardo Rios (fotos a peu de carrer)

Dortoka (fotos aèries)

Correcció:

Helena Batlle Julià

Edició:

Ajuntament de Barcelona. Pla de Barris

Impressió:

Tramatècnic

Barcelona, gener del 2021

© de l'edició: Ajuntament de Barcelona

© dels textos i les imatges: els autors esmentats

DL: B.3422-2021

PLA DE BARRIS
DE BARCELONA

**SENSE BARRIS
NO HI HA BARCELONA**

El Pla de Barris de Barcelona, una eina per a la cohesió social

La reducció de les desigualtats és un dels indicadors més clars del progrés social. Assolit un determinat nivell de riquesa col·lectiva, el benestar social, més que mesurar-se sobretot pel creixement econòmic, ha de ser avaluat per les possibilitats que tothom pugui gaudir d'unes condicions de vida dignes. Per aconseguir-ho, són imprescindibles la disminució de les disparitats socials i l'impuls de la solidaritat, el suport mutu i la implicació de la ciutadania en la vida col·lectiva.

A les ciutats, la reducció de les desigualtats topa amb un impediment destacat: els barris tenen nivells força diversos de qualitat urbanística, serveis i accessibilitat. Aquestes diferències es combinen amb les característiques de l'habitatge, de manera que aquells barris més mal dotats solen tenir habitatge de pitjor qualitat. És en aquests barris on el mercat, a través dels preus del sòl i l'habitatge, empeny les persones i les famílies amb menys recursos a aplegar-se.

Es produeix, així, el cercle viciós de la segre-

gació urbana: la població amb menys recursos ha de residir en els barris més mal dotats i el mateix fet de viure-hi esdevé un factor que condiona les seves oportunitats laborals i socials. Així, els estudis que s'han dut a terme a Catalunya i a altres països mostren que hi ha una relació clara entre la qualitat de l'entorn i l'avenç escolar; la condició de salut, la inserció laboral i les oportunitats vitals de la ciutadania. D'aquesta manera, la segregació no només reflecteix les desigualtats, sinó que contribueix a mantenir-les i a ampliar-les. Si la segregació s'aguditzava, es corre el risc que les nostres ciutats esdevinguin realitats creixentment fracturades i polaritzades.

Per això, qualsevol societat preocupada per reduir les desigualtats ha de fer front a la segregació i els seus efectes. Ho haurà de fer amb un doble objectiu: per un costat, millorar les condicions de vida de la població socialment més vulnerable, i, per l'altre, evitar que les desigualtats es mantinguin, es reproduïxin i s'eixamplin. Un instrument per aconseguir-ho són les polítiques de millora

de barris, aquelles que es proposen que tothom, amb independència del lloc on visqui, pugui gaudir d'un accés equitatiu als serveis i a un entorn urbà de qualitat i saludable. Així, les actuacions de rehabilitació urbana constitueixen un element imprescindible en el combat contra la desigualtat i en la defensa dels drets socials, al costat de les polítiques fiscals, laborals, educatives i de gènere.

Barcelona té una llarga tradició de polítiques de rehabilitació urbana, que en èpoques contemporànies ha comptat amb episodis decisius, com els projectes d'Ildefons Cerdà en la segona meitat del segle XIX o els assajos del GATCPAC en els anys de la Segona República. D'ençà del retorn de la democràcia municipal, l'any 1979, les actuacions de rehabilitació urbana s'han comptat entre les iniciatives més destacades (i sovint més polèmiques) de l'Ajuntament barceloní, fins al punt que les polítiques desenvolupades a Barcelona en aquest camp han esdevingut una referència no només a Catalunya i al conjunt d'Espanya, sinó també a escala internacional.

Al llarg de dècades, les polítiques de rehabilitació han tingut, sens dubte, llums i ombres, però en termes generals resulta innegable que avui la gran majoria dels barris de la ciutat són espais de molta més qualitat i de molt més bon viure que aquells que es van heretar de la dictadura, ara fa quaranta anys. En aquest període, les polítiques de rehabilitació han anat guanyant complexitat: si l'urbanisme tradicional es preocupava sobretot d'intervenir en el centre històric, el focus s'ha anat ampliant per abastar tots els barris de la ciutat i, en particular, aquells nascuts en el període de gran creixement dels anys cinquanta, seixanta i setanta del segle passat; si les intervencions havien tingut un caràcter eminentment físic, aviat es feu evident que calia donar-los un abast transversal, de manera que les actuacions sobre el medi construït es combinessin amb programes socials; si el seu impuls havia correspost només a les administracions, ha acabat imposant-se el convenciment que la implicació activa de la ciutadania i les seves

entitats és un requisit imprescindible en qualsevol projecte de millora urbana.

Ara bé, tot i les conquestes assolides, les polítiques de rehabilitació han hagut de fer front, a Barcelona i arreu, a dinàmiques que tendeixen de manera permanent a mantenir i a ampliar les desigualtats. Entre aquests factors han destacat, en les darreres dècades, el boom immobiliari del període 1996-2007, la crisi econòmica iniciada a partir de 2008, les polítiques d'austeritat i de desregulació del mercat laboral, la persistent mancança d'habitatge social i, en els últims mesos, l'esclat i les conseqüències de la pandèmia Covid-19.

En aquest context, resulta especialment rellevant la resolució de l'Ajuntament de Barcelona d'impulsar un pla de barris per a la ciutat. Es tracta d'una iniciativa iniciada l'any 2016 que recull i amplia la tradició barcelonina i catalana en aquest àmbit. El Pla de Barris compta ja, doncs, amb quatre anys de vida, durant els quals s'ha intervin-

gut en setze barris de la ciutat i s'han dut a terme prop de 700 actuacions. El volum total de recursos invertits i esmerçats fins ara és de 150 milions d'euros i la població beneficiària supera les 350.000 persones.

El Consell Assessor del Pla de Barris, integrat per persones expertes en els àmbits de les ciències socials, l'urbanisme i el medi ambient, ha proposat uns criteris per al desplegament del Pla i n'ha efectuat el seguiment. Així mateix, ha valorat de manera positiva la voluntat de l'Ajuntament de mantenir i ampliar la iniciativa amb la implicació del veïnat, el compromís dels agents socials i el consens amb les forces polítiques.

Ara, el Consistori es proposa iniciar una segona etapa del Pla de Barris, tot mantenint l'atenció a aquells que ja hi figuren i ampliant les actuacions a set nous barris —Can Baró, Can Peguera, el Carmel, el Poble-Sec, la Prosperitat, el Turó de la Peira i el Verdum— amb una nova inversió de 150 mili-

ons d'euros. D'aquesta manera, el Pla arribarà a un conjunt de 23 barris, en els quals viu una quarta part de la població de Barcelona. Poques ciutats europees compten amb una iniciativa d'un abast comparable.

La implicació de la ciutadania és, com es deia, un dels requisits essencials per al desenvolupament dels plans de barris. Per això resulta de tanta importància donar a conèixer el contingut dels plans i les seves actuacions. A aquesta comesa està destinada precisament la sèrie de publicacions de la qual aquest quadern forma part: exposar els objectius, la diagnosi de partida, els projectes, el pressupost i la gestió de les actuacions previstes en cada un dels barris. Si la seva lectura contribueix a impulsar el coneixement i el debat ciutadà sobre el Pla de Barris, la publicació haurà assolit la seva finalitat.

Oriol Nel·lo

President del Consell Assessor del Pla de Barris de Barcelona

Pla de Barris
de les Roquetes i Verdum

Índex general

Bloc 1

Contextualització

- 1 - Objectius generals** ————— p. 12
- 2 - Metodologia del Pla de Barris** — p. 14
- 3 - Àmbit del Pla de Barris** ————— p. 16
- 4 - Indicadors de vulnerabilitat** — p. 18

Bloc 2

Elaboració

- 5 - Àmbit territorial d'actuació específic** ————— p. 42
 - 5.1 Descripció i encaix territorial
 - 5.2 Història
 - 5.3 Antecedents
 - 5.4 Dades generals i sociodemogràfiques
- 6 - Anàlisi** ————— p. 52
 - 6.1 Educació i salut pública
 - 6.1.1 Nivell formatiu
 - 6.1.2 Equipaments educatius
 - 6.1.3 Estructura digital
 - 6.1.4 Salut
 - 6.2 Drets socials, equitat de gènere i acció comunitària
 - 6.2.1 Teixit associatiu
 - 6.2.2 Serveis socials
 - 6.2.3 Convivència
 - 6.2.4 Equipaments
 - 6.3 Habitatge
 - 6.4 Ocupació, impuls econòmic i economia social
 - 6.4.1 Renda familiar disponible
 - 6.4.2 Activitat comercial
 - 6.4.3 Distribució atur
 - 6.4.4 Economia social i solidària
 - 6.5 Espai públic i accessibilitat
 - 6.5.1 Planejament urbanístic
 - 6.5.2 Densitat de població
 - 6.5.3 Espais lliures i jocs infantils
 - 6.5.4 Xarxa de bus
 - 6.5.5 Xarxa de tren, metro i tramvia
 - 6.5.6 Xarxa de bici
 - 6.5.7 Xarxa viària
 - 6.5.8 Pendents del vial
 - 6.6 Sostenibilitat ambiental i emergència climàtica
 - 6.6.1 Contaminació
 - 6.6.2 Resiliència
- 7 - Diagnosi** ————— p. 98
 - 7.1 Educació i salut pública
 - 7.2 Drets socials, equitat de gènere i acció comunitària
 - 7.3 Habitatge
 - 7.4 Ocupació, impuls econòmic i economia social
 - 7.5 Espai públic i accessibilitat
 - 7.6 Sostenibilitat ambiental i emergència climàtica
- 8 - Plans actius i acció de govern** ————— p. 106
 - 8.1 Educació i salut pública
 - 8.2 Drets socials, equitat de gènere i acció comunitària
 - 8.3 Habitatge
 - 8.4 Ocupació, impuls econòmic i economia social
 - 8.5 Espai públic i accessibilitat
 - 8.6 Sostenibilitat ambiental i emergència climàtica

9 - Síntesi de l'anàlisi de la diagnosi	p. 114
9.1 Educació i salut pública	
9.2 Drets socials, equitat de gènere i acció comunitària	
9.3 Habitatge	
9.4 Ocupació, impuls econòmic i economia social	
9.5 Espai públic i accessibilitat	
9.6 Sostenibilitat ambiental i emergència climàtica	

Bloc 3

Intervenció

10 - Objectius específics	p. 118
10.1 Educació i salut pública	
10.2 Drets socials, equitat de gènere i acció comunitària	
10.3 Habitatge	
10.4 Ocupació, impuls econòmic i economia social	
10.5 Espai públic i accessibilitat	
10.6 Sostenibilitat ambiental i emergència climàtica	
11 - Accions	p. 122
11.1 Educació i salut pública	
11.2 Drets socials, equitat de gènere i acció comunitària	
11.3 Habitatge	
11.4 Ocupació, impuls econòmic i economia social	
11.5 Espai públic i accessibilitat	
11.6 Sostenibilitat ambiental i emergència climàtica	
12 - Pressupost	p. 142
13 - Visió global	p. 144

Bloc 4

Desenvolupament

14 - Gestió i governança	p. 148
15 - Eines transversals	p. 152
16 - Indicadors d'avaluació del projecte	p. 156

1 - Objectius generals ————— p. 12

2 - Metodologia del Pla de Barris — p. 14

3 - Àmbit del Pla de Barris ————— p. 16

4 - Indicadors de vulnerabilitat — p. 18

Bloc 1

Contextualització

Bloc 1 >

1 | Objectius generals

Després de quasi quatre anys de desenvolupament del Pla de Barris 2017-2020, tot i poder constatar una primera tendència de reducció de les desigualtats a la ciutat de Barcelona, es continua observant (inclús en alguns dels barris on ja s'hi ha actuat) indicadors de desigualtat que fan inqüestionable la necessitat d'intervenir (o continuar intervenint) des d'una lògica intensiva i integral en aquests barris, amb un objectiu clar: **la reducció d'aquestes desigualtats entre els diferents barris de Barcelona.**

La reducció de les desigualtats, evidentment, és un objectiu d'un abast complex i de difícil resolució amb períodes curts, però és evident que una política intensiva en els eixos que més desigualtat generen pot revertir aquestes desigualtats i oferir, a aquests barris, oportunitats que puguin canviar tendències o reduir impactes i plantar les llavors perquè a llarg termini aquestes desigualtats puguin revertir-se.

En el cas del Pla de Barris 2021-2024, l'existència de la crisi sanitària que ha impactat (i seguirà impactant) socialment i econòmicament en els barris més vulnerables obliga a redefinir alguns dels objectius i enfocaments de

l'edició anterior, amb la voluntat de pal·liar, també, els efectes d'aquesta crisi en aquests barris.

Des d'aquesta lògica i mirada integral, els objectius del Pla de Barris segueixen sent els següents: per una banda, enfortir la xarxa educativa als barris a través de projectes educatius integrals i transformadors (dins i fora de l'escola) i donar suport als centres en les tasques socioeducatives complementàries. En aquesta edició, amb una mirada especial als efectes que ha tingut i pot tenir la crisi sanitària en el desenvolupament de la tasca educativa dels centres i amb una mirada més intensa en el lleure educatiu i la formació fora de l'escola.

En segon lloc, establir accions d'atenció i millora de les condicions de vida de la població que resideix en aquests barris, amb especial atenció a aquelles persones que

més ho necessiten (gent gran, infància, població en situació d'atur, població migrada) des d'un tractament integral. Es promourà amb especial èmfasi combatre les desigualtats de gènere, es treballarà de forma intensiva la diversitat cultural i d'origen per aconseguir barris més cohesionats i teixits més diversos, es tindrà especial cura en la salut mental i els problemes derivats d'una soledat no volguda i es seguirà apostant per promoure uns hàbits saludables tant pel que fa a l'alimentació com als hàbits esportius. En aquesta edició, i amb més sentit que mai, també es farà una aposta clara i decidida per la reducció de l'escletxa digital i es seguirà treballant amb la voluntat d'ampliar el capital social dels barris.

Un altre dels objectius és recuperar i impulsar l'activitat econòmica als barris, el foment de l'economia social i cooperativa i la reactivació i l'impuls del petit comerç

i l'emprenedoria. En aquesta ocasió, amb una especial atenció al suport i acompanyament dels col·lectius més afectats per la crisi econòmica i al comerç de proximitat.

El Pla de Barris també planteja fer front als dèficits urbanístics, com ara la degradació de l'espai públic, les dificultats d'accessibilitat, la falta d'espais on desenvolupar vida comunitària a l'aire lliure, la baixa qualitat de l'habitatge, la manca d'equipaments i els dèficits de mobilitat i connexió dels barris entre si i en relació amb la resta de la ciutat.

Per altra banda, cal combatre les desigualtats derivades de l'impacte del clima sobre

població vulnerable i contribuir a generar territoris més sostenibles, i treballar per aconseguir uns barris amb més verd per càpita, més pacífics i amb sistemes de transport més sostenibles. Es promourà l'educació ambiental i els espais verds comunitaris i es treballarà per reduir la pobresa energètica i mitigar-ne els efectes.

I, per últim, empoderar els veïns i les veïnes perquè s'organitzin i estableixin objectius i actuacions de millora de la vida col·lectiva al barri, tot impulsant les pràctiques d'innovació social i l'acció ciutadana amb un objectiu clar de millorar i enfortir el capital social dels barris.

Parc de Montjuïc
Font: Ajuntament de Barcelona

Bloc 1 > 2 | Metodologia del Pla de Barris

El Pla de Barris és un programa que té una **voluntat d'intervenció integral** i, per tant, la necessitat d'un abordatge multisectorial i una planificació que tingui en compte diferents àmbits i mirades. De la mateixa manera, és un pla que té la vocació de **construir-se i desplegar-se conjuntament amb els veïns i veïnes dels barris** i, per tant, la necessitat de teixir sinergies i espais de coproducció amb el territori.

La definició del Pla de Barris

El punt de partida per a la redacció dels documents ha estat una **anàlisi** exhaustiva dels indicadors socioeconòmics, demogràfics i urbans dels vint-i-tres barris inclosos en aquesta edició, per a detectar aquells que apuntaven cap a clares desigualtats o que podien alertar de possibles mancances.

En paral·lel s'ha treballat amb els diferents agents que intervenen en aquests territoris (des de l'àmbit municipal fins al veïnal) per a elaborar una diagnosi compartida, que aportés dades més qualitatives que no sempre apareixen als indicadors, alhora

que permetia conèixer projectes i voluntats històriques ja plantejades en aquests barris. En aquest sentit, s'ha intentat treballar amb diferents agents.

Per una banda, els **agents de barri**, és a dir, persones que formen part de l'entorn immediat dels barris: entitats, tècnics, taules i espais comunitaris i veïns i veïnes que treballen i viuen en el territori. Cal tenir present que, en l'actual context de pandèmia, aquesta feina s'ha hagut de realitzar en gran mesura de forma telemàtica, cosa que ha fet més difícil i complex aquest treball participatiu i de lligam amb el territori.

En segon lloc, els **agents de districte**, tècnics de l'Ajuntament o personal que treballa a l'Administració en equipaments del Districte i que tenen un coneixement detallat del que passa als barris i una perspectiva de Districte.

I, finalment, els **agents municipals**, els quals tenen una perspectiva de ciutat, d'eix o d'àmbit metropolità que permet ubicar els barris en relació amb la ciutat i

amb la resta de barris o territoris. S'hi inclouen les àrees, instituts i departaments sectorials de l'Ajuntament.

El conjunt d'aportacions i visions des de les diferents escales ha permès elaborar una **diagnosi compartida** i definir uns **objectius específics** per a cada pla. El procés de participació i el treball compartit amb Districte i àrees ha permès apuntar les primeres **accions**.

El contingut i l'abast d'aquest document s'estructura, doncs, en **anàlisi, diagnosi, objectius específics i accions**. En l'**anàlisi** es realitza una valoració quantitativa de la situació, resultat d'un treball de recerca i d'interlocució amb els diferents agents implicats. A la **diagnosi** s'exposen les conclusions que s'extreuen de l'anàlisi, des d'un punt de vista més qualitatiu. Per la seva banda, els **objectius específics** defineixen aquells vectors que es volen tractar de forma més intensiva en aquell pla, al marge dels objectius generals. I, per últim, les **accions** són les eines concretes a partir de les quals es vol arribar als objectius.

El Pla té una clara vocació integral i de transversalitat i s'estructura en sis àmbits:

Educació i salut pública: engloba totes aquelles accions que promouen la generació de noves oportunitats educatives o que aborden la millora de la salut pública, amb una mirada comunitària.

Drets socials, equitat de gènere i acció comunitària: són les accions que afecten directament la comunitat i els seus drets, amb una mirada especial a aquelles desigualtats que afecten especialment les dones o altres col·lectius vulnerables. Engloba, també, totes les accions encaminades a millorar el treball en xarxa i la cohesió entre veïns i veïnes i a reforçar la vida comunitària dels barris.

Habitatge: reuneix totes les accions que persegueixen la millora de les condicions de vida dels veïns i veïnes en relació amb els seus habitatges. Principalment respon a millores físiques de les seves finques però també a aquelles accions d'acompanyament social a les comunitats.

Ocupació, impuls econòmic i economia social: integra totes les accions encaminades a fomentar l'activitat econòmica i l'ocupació de qualitat.

Espai públic i accessibilitat: engloba totes les accions que persegueixen una millora de l'espai públic amb una visió comunitària o amb l'objectiu de millorar-ne l'accessibilitat.

Sostenibilitat ambiental i emergència climàtica: inclou les accions que específicament tenen l'objectiu de reduir els efectes de l'impacte climàtic en els barris i població més vulnerables.

Desplegament conjunt amb el veïnat

El Pla de Barris té la voluntat d'implicar els veïns i veïnes no sols en la definició del contingut del Pla, sinó sobretot en el seu desplegament, que és quan, en gran mesura, agafen forma i s'acaben de concretar la majoria d'accions apuntades al document inicial.

És evident que en aquest context de pandèmia el procés de participació dels plans ha hagut d'adaptar-se a una virtualitat que és totalment contrària a la filosofia d'aquest pla. Malgrat tot, s'ha intentat establir el vincle i el diàleg amb tots els agents del territori possibles per intentar conformar uns documents com més consensuats millor amb el territori.

Cal posar de manifest que **els documents del Pla de Barris són vius i dinàmics**. Tot i incorporar accions concretes des d'un inici, els documents es van acabant de configurar i definir a través del treball conjunt i continu amb el teixit comunitari. Aquest treball conjunt permet adaptar-se a noves oportunitats, reconèixer nous actors o redefinir propostes a mesura que el Pla avança. Aquest factor aconseguirà que el Pla s'adapti molt millor a nous contextos i permet adaptar i millorar les accions per aconseguir els objectius plantejats.

Bloc 1 > 3 | Àmbit del Pla de Barris

En l'edició del Pla de Barris 2021-2024 s'ha considerat necessari ampliar el territori d'actuació respecte de l'edició anterior amb altres barris que, pels seus indicadors i la seva tendència, també requereixen una intervenció extraordinària. En aquesta línia, després d'una anàlisi acurada d'indicadors de vulnerabilitat, es determina incorporar set nous barris (Verdum, Can Peguera, el Turó de la Peira, la Prosperitat, el Carmel, Can Baró i el Poble-sec) i ampliar l'àmbit d'actuació a tot el Raval (en la primera edició es limitava al Raval sud). Tanmateix, es mantenen vius la resta de plans de l'edició anterior per tal d'assolir els objectius marcats amb una visió de més llarg termini.

Així, el nou Pla de Barris es planteja des de **dos nivells d'intensitat diferents**, segons el grau de vulnerabilitat, per un total de **15 plans de barri i 23 barris, que arribaran a una població de 377.000 persones:**

- **Deu plans de barri amb un desplegament integral i intensiu.** Es plantegen plans de barri totalment nous, amb pressupost extraordinari, lideratge d'un cap de projecte i intensitat d'intervenció alta. D'aquesta manera s'amplia l'actuació a set barris nous i es manté la intervenció intensiva a vuit dels setze barris de l'edició anterior.

→ Al Districte de Nou Barris:

PdB de la **Zona Nord**

PdB de la **Trinitat Nova**

PdB de les **Roquetes i Verdum**

PdB del **Turó de la Peira i Can Peguera**

PdB de la **Prosperitat**

→ Al Districte de Sant Andreu:

PdB de la **Trinitat Vella**

→ Al Districte de Sant Martí:

PdB del **Besòs i el Maresme**

→ Al Districte de Ciutat Vella:

PdB del **Raval**

→ Al Districte d'Horta-Guinardó:

PdB del **Carmel i Can Baró**

→ Al Districte de Sants-Montjuïc:

PdB del **Poble-sec**

- Cinc plans de barri amb un desplegament de polítiques estructurals i de manteniment. Es mantenen programes educatius, de rehabilitació i ocupació que requereixen una aplicació més llarga en el temps per poder revertir certes tendències, però es fa sense un lideratge de cap de projecte i sense una dotació específica per obres. Vuit barris de l'anterior edició entren en una fase de manteniment:

→ Al Districte de Sant Andreu:

PdB del **Bon Pastor i Baró de Viver**

→ Al Districte de Sant Martí:

PdB de la **Verneda i la Pau**

→ Al Districte de Ciutat Vella:

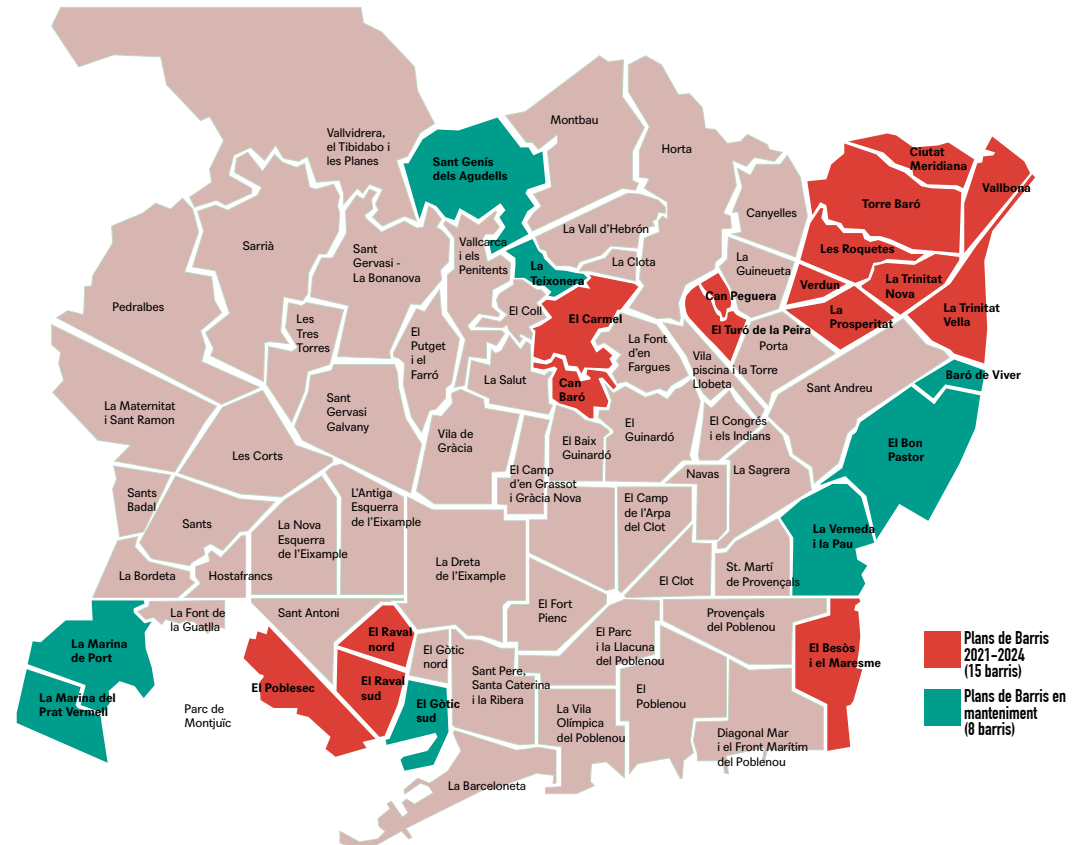
PdB del **Gòtic sud**

→ Al Districte d'Horta-Guinardó:

PdB de **Sant Genís dels Agudells i la Teixonera**

→ Al Districte de Sants-Montjuïc:

PdB de la **Marina de Port i del Prat Vermell**

Plànol de situació dels àmbits del Pla de Barris

Bloc 1 > 4 | Indicadors de vulnerabilitat

La distribució territorial de la renda presenta desigualtats evidents en els barris i districtes de la ciutat. Aquesta desigualtat de rendes es produeix sota un patró de concentració territorial i afecta especialment uns sectors de població concrets, cosa que contribueix a l'empitjorament de les condicions de vida dels ciutadans i ciutadanes de rendes baixes i esdevé una barrera a la igualtat d'oportunitats i a l'accés a la renda i als serveis.

Si es comparen els valors de diferents indicadors en el conjunt dels 73 barris de la ciutat es fan paleses unes mancances comunes o estructurals, principalment concentrades en certes parts del territori com ara l'eix del Besòs, els districtes de Nou Barris, Horta-Guinardó, Ciutat Vella i Sants-Montjuïc. Una comparativa d'aquesta índole dona una idea de les desigualtats entre barris.

D'altra banda, a través del càlcul de la variació (en tant per cent) del valor dels diferents indicadors de cada barri respecte del valor mitjà de Barcelona s'obté una visió complementària de l'anterior, útil per a detectar altres mancances específiques de cada part del territori.

La visió conjunta obtinguda mitjançant aquesta doble anàlisi permet fer una estimació del nivell de fragilitat més representatiu de cada barri; identificar aquells factors que generen una major desigualtat, i visualitzar en quines zones o àmbits de la ciutat es concentren aquestes desigualtats.

Centre de serveis socials
Guineueta-Verdún-Prosperitat
Font: Ajuntament de Barcelona

D'acord amb aquesta anàlisi d'indicadors s'ha realitzat la selecció dels àmbits incorporats a l'edició del Pla de Barris 2021-2024. En tots ells **s'han identificat uns indicadors estructurants**, comuns en el conjunt dels barris seleccionats **que manifesten uns àmbits amb major necessitat d'accions o de millores per tal de reduir les desigualtats existents** a dia d'avui. Aquests indicadors són els següents: percentatge de població només amb estudis obligatoris; percentatge de població amb estudis universitaris o cicles formatius de grau superior (CFGS); percentatge de població amb batxillerat superior; percentatge de població sense estudis; taxa específica de fecunditat en mares de quinze a dinou anys; superfície mitjana dels habitatges; superfície d'habitatge per habitant; valor cadastral; índex de renda familiar disponible (IRFD); tant per cent d'aturats; percentatge de locals de comerç al detall en plantes baixes; sòl destinat a equipa-

ments per habitant, i persones exposades a la contaminació acústica.

Les desigualtats que representen aquests indicadors no només són de les més significatives entre els indicadors analitzats en el marc d'aquest programa, sinó que també són les més transversals pel fet d'aparèixer de manera recurrent en la majoria dels barris incorporats al Pla. D'altra banda, hi ha altres indicadors que potser no són tan recurrents però que, en àmbits concrets, poden manifestar mancances o vulnerabilitats importants. En aquesta categoria hi trobem indicadors com la densitat neta (densitat d'habitatges per hectàrea residencial); la població de 65 anys o més que viu sola; locals en planta baixa sense activitat; llars amb connexió a internet; la superfície destinada a usos comercials; la densitat d'habitatges; habitatge de compra amb pagaments pendents; nombre d'habitants per habitatge; percentatge de

població estrangera; sòl de parcs urbans per habitant; l'antiguitat dels edificis, i l'esperança de vida.

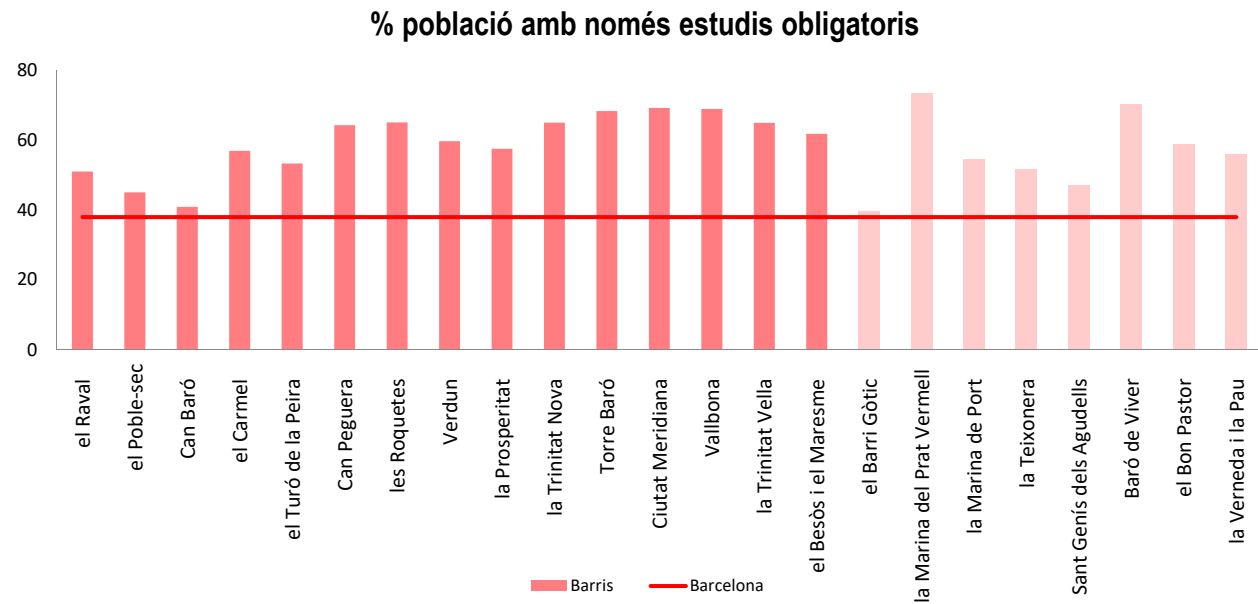
Cal tenir present, però, que només s'han analitzat indicadors dels quals es disposa de dades actualitzades i que són interpretables objectivament mitjançant tècniques estadístiques. Per tant, és possible que hi hagi altres aspectes que no quedin reflectits en els indicadors esmentats.

Aquesta anàlisi no només serveix per a detectar aquells barris que s'han d'incorporar al Pla, sinó que també és de gran ajuda per orientar les estratègies i propostes a fi i efecte que siguin les més adequades en la lluita contra l'increment de les desigualtats en cadascun dels àmbits inclosos al Pla. Per a facilitar la comprensió i conceptualització, s'han agrupat els indicadors analitzats dins els sis eixos temàtics en què s'estructura el Pla de Barris.

Educació i salut pública

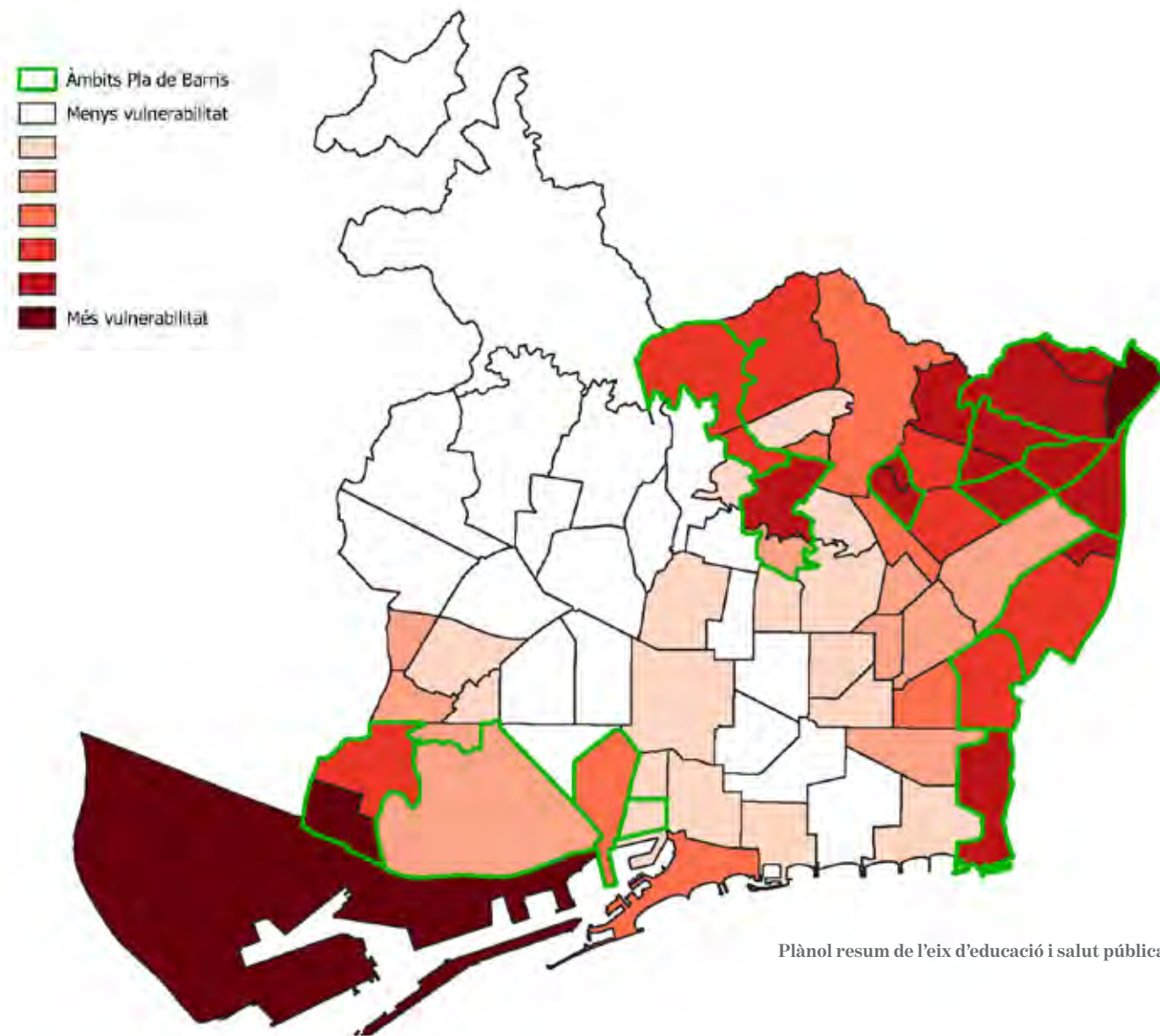
Tot i que les dades demostren com en el conjunt de la ciutat d'ençà de l'any 2014 s'està reduint progressivament el volum de població sense estudis i, en paral·lel, està augmentant el gruix de població amb estudis universitaris o cicles formatius de grau superior, en la majoria de barris del Pla de Barris s'observa com encara hi ha desigualtats significatives en aquest àmbit. En el cas de la taxa de població amb estudis universitaris o cicles formatius de grau superior (CFGs), la mitjana de la ciutat es situa a 32,8; tanmateix, tots els barris que formen part d'aquesta edició del Pla de Barris presenten uns valors inferiors, i en dotze d'aquests barris la taxa es situa per sota de 16 (la meitat de la mitjana de la ciutat). A l'altre extrem també s'observa com la taxa de població amb baix nivell formatiu (població amb només

Font: Urbaning, a partir de dades de l'Ajuntament de Barcelona (2019)

estudis obligatoris) presenta uns valors molt superiors en els àmbits seleccionats respecte de la mitjana de la ciutat.

En aquest sentit, cal dir que l'anàlisi de correlacions evidencia que existeix una relació significativa entre la manca de formació acadèmica i la renda familiar disponible. Per tant, és necessari avançar cap a la desaparició de la desigualtat d'oportunitats educatives, tant per millorar la taxa de població amb estudis superiors com per reduir la taxa de població sense estudis o només amb estudis obligatoris amb especial incidència en els àmbits del Pla de Barris.

Plànol resum de l'eix d'educació i salut pública

Drets socials, equitat de gènere i acció comunitària

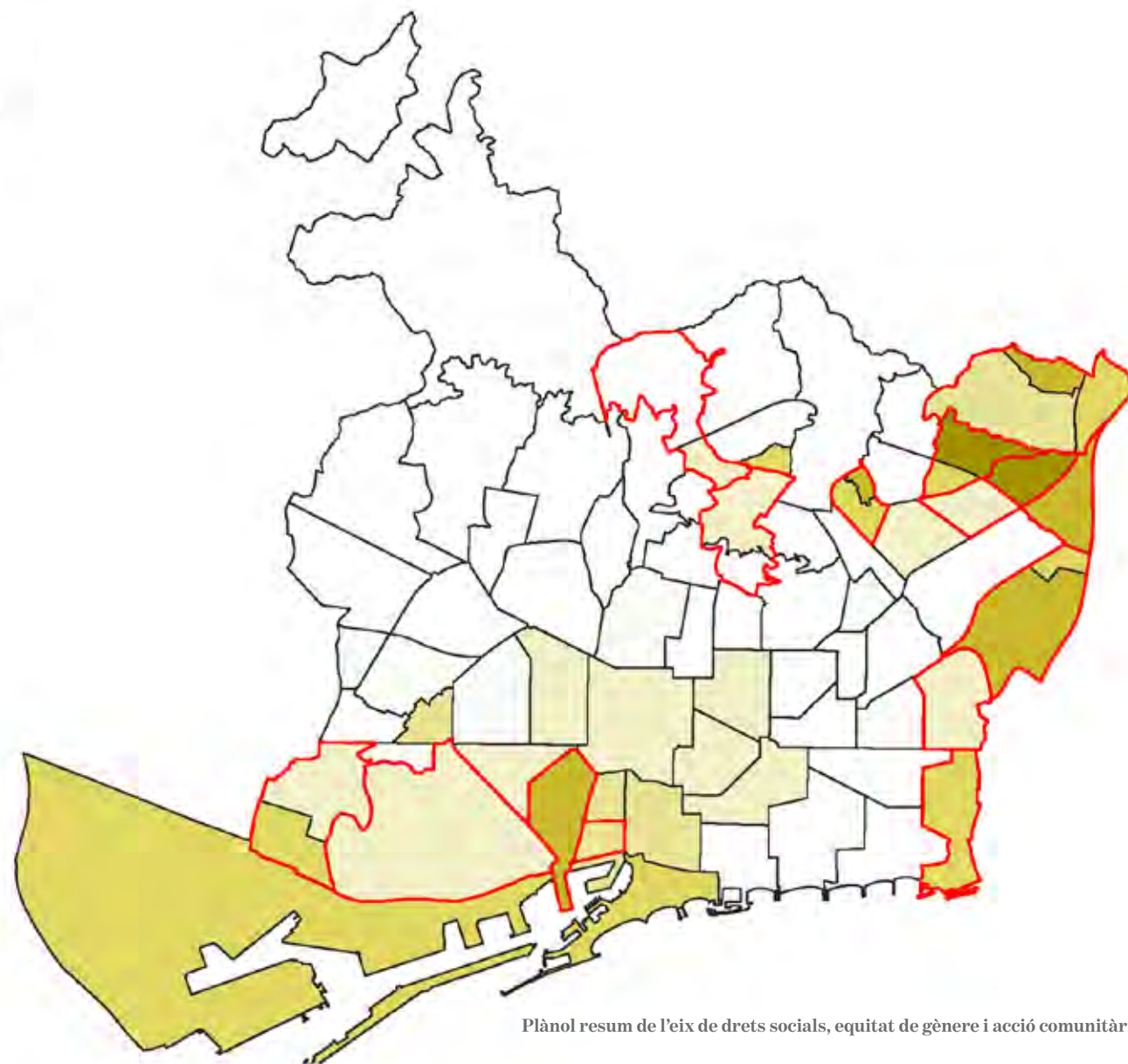
En el camp dels drets socials, equitat de gènere i acció comunitària també s'evidencien importants desigualtats al llarg i ample de la ciutat.

Un dels indicadors representatius en aquest aspecte és el percentatge de població estrangera respecte de la població total. Els àmbits amb un percentatge elevat de població estrangera solen presentar una complexitat social que requereix una atenció específica per donar resposta a les necessitats esdevingudes fruit d'aquesta complexitat. Des del punt de vista estadístic, els territoris amb alts índexs de població estrangera presenten correlació elevada amb aspectes com l'antiguitat dels edificis o altes taxes d'atur. Aquestes dades posen de manifest les necessitats d'atenció específica d'aquest col·lectiu que es poden abordar des del treball de la cohesió i la integració o aprofundint en el treball del reconeixement de la diversitat.

Altres indicadors destacables en aquest àmbit són la proporció de població de 65 anys o més que viu sola o l'índex de sobreenvelliment. Tant l'un com l'altre fan evident

l'existència d'un sector significatiu de població, considerat vulnerable, que també requereix una atenció i actuacions específiques. En aquest sentit, els barris més vulnerables són la Prosperitat, el Turó de la Peira i el Besòs i el Marisme, ja que presenten una proporció de gent gran molt superior al valor mitjà de la ciutat.

També cal parar atenció a la taxa específica de fecunditat en mares d'entre quinze i dinou anys (valor quinquennal), que representa els nascuts per cada mil dones en aquesta franja d'edat. Si bé en el conjunt de la ciutat aquesta taxa s'ha reduït del 8,4 (per al quinquenni 2003-2007) al 5,5 (per al quinquenni 2014-2018), la gran majoria de barris del Pla de Barris presenten uns valors molt superiors a la mitjana de la ciutat, arriben a valors de 31 o 27,4 (per al quinquenni 2014-2018) en el cas de la Trinitat Nova i les Roquetes, respectivament. Els embarassos en edats prematures poden comportar entrebancs per a una bona formació acadèmica i, per tant, per a un accés a una renda digna i a l'increment de les desigualtats socials d'aquest segment de població.

Plànol resum de l'eix de drets socials, equitat de gènere i acció comunitària

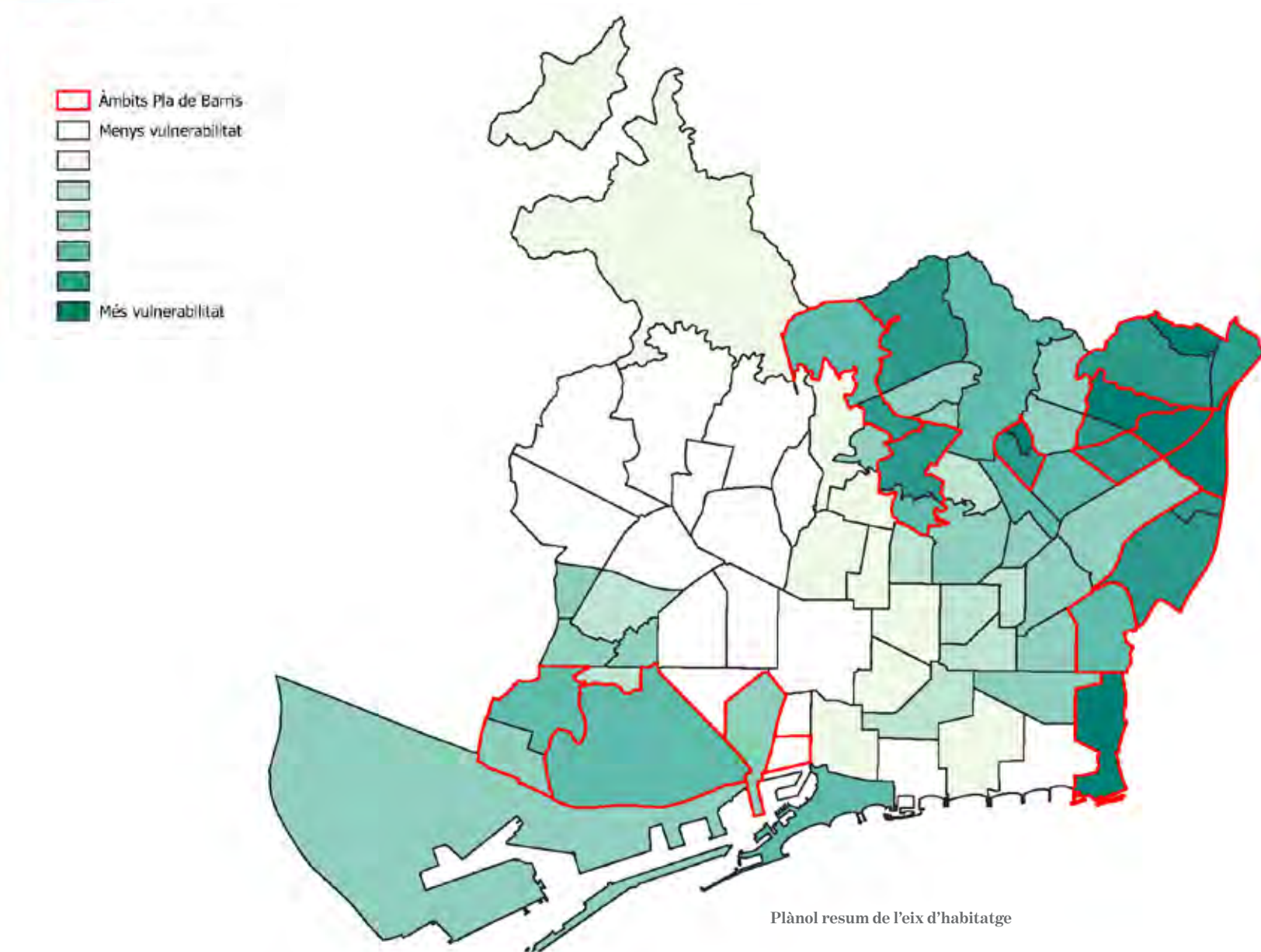
Habitatge

Les desigualtats o vulnerabilitats en matèria d'habitatge són una de les problemàtiques més transversals i evidents en els barris que formen part del Pla de Barris. Són diversos els indicadors que així ho manifesten, com per exemple la superfície mitjana dels habitatges. Si bé la mitjana a Barcelona es situa (l'any 2019) als 78 m² per habitatge, en tots els àmbits del Pla de Barris aquesta ràtio és inferior, per exemple, arriba a disminuir fins a 53,6 m² per habitatge en el cas de Can Peguera. Si es creua la dada de la dimensió dels habitatges amb la seva ocupació, s'observa com en tots els barris del Pla de Barris la superfície d'habitatge per habitant és inferior a la mitjana de la ciutat. A banda de la disminució de la qualitat de vida que implica disposar d'un menor espai domèstic per habitant, també té implicacions pel

que fa a la salut dels ocupants dels habitatges, i més encara en plena pandèmia per la Covid-19. Per tant, és un factor molt important a tenir en compte.

Un altre indicador significatiu pel que fa a l'habitatge és el valor cadastral mitjà. Segons dades del 2019, el valor cadastral mitjà de Barcelona és de 1.018 €, mentre que els àmbits del Pla de Barris en presenten uns de molt inferiors, com ara a Ciutat Meridiana i Vallbona, on el valor cadastral mitjà és de 393,4 € i 382,9 €, respectivament. Un valor cadastral baix indica, entre altres aspectes com la situació de l'immoble, una mala qualitat en general de l'habitatge. Si es suma aquest fet a la superfície i al nombre de convivents d'aquests habitatges, es fan ben paleses les desigualtats en matèria d'habitatge en aquests barris.

A banda d'aquests indicadors, n'hi ha d'altres que indiquen una vulnerabilitat elevada tot i que potser de manera més localitzada, com per exemple l'antiguitat dels edificis, especialment en el cas del Raval, el Poble-sec i Can Peguera. Un parc d'habitatges envellit juntament amb un baix nivell de conservació provoca que una part de la població amb pocs recursos es vegi obligada a viure en males condicions d'habitabilitat. També es pot analitzar la densitat d'habitatges, ja que els barris amb major densitat residencial tenen més necessitat d'ús de l'espai públic i, per tant, aquest presenta un ús més intensiu i s'agreuja la possibilitat de conflictes entre els diferents usuaris de la via pública. Verdum, el Raval, la Prosperitat o el Turó de la Peira són alguns dels barris que presenten una densitat d'habitatge més elevada de tota la ciutat.

En l'àmbit de l'habitatge, cal citar l'Estudi i detecció a la ciutat de Barcelona d'àmbits de vulnerabilitat residencial, elaborat per la UPC el març del 2017, que consisteix en una recerca multidisciplinària en àrees de la geografia urbana, la sociologia i l'economia, centrades en l'habitatge, l'estat de l'edificació, la fiscalitat de béns immobles i patrimoni arquitectònic.

L'estudi permet generar una matriu d'informació geoespacial que abasta continguts sociodemogràfics i socioeconòmics, de les característiques urbanístiques i de l'estat dels habitatges, suficients per a establir una diferenciació relativa a una major situació de vulnerabilitat residencial. Aquest sistema s'aconsegueix mitjançant un procés d'anàlisi d'indicadors de diferent naturalesa.

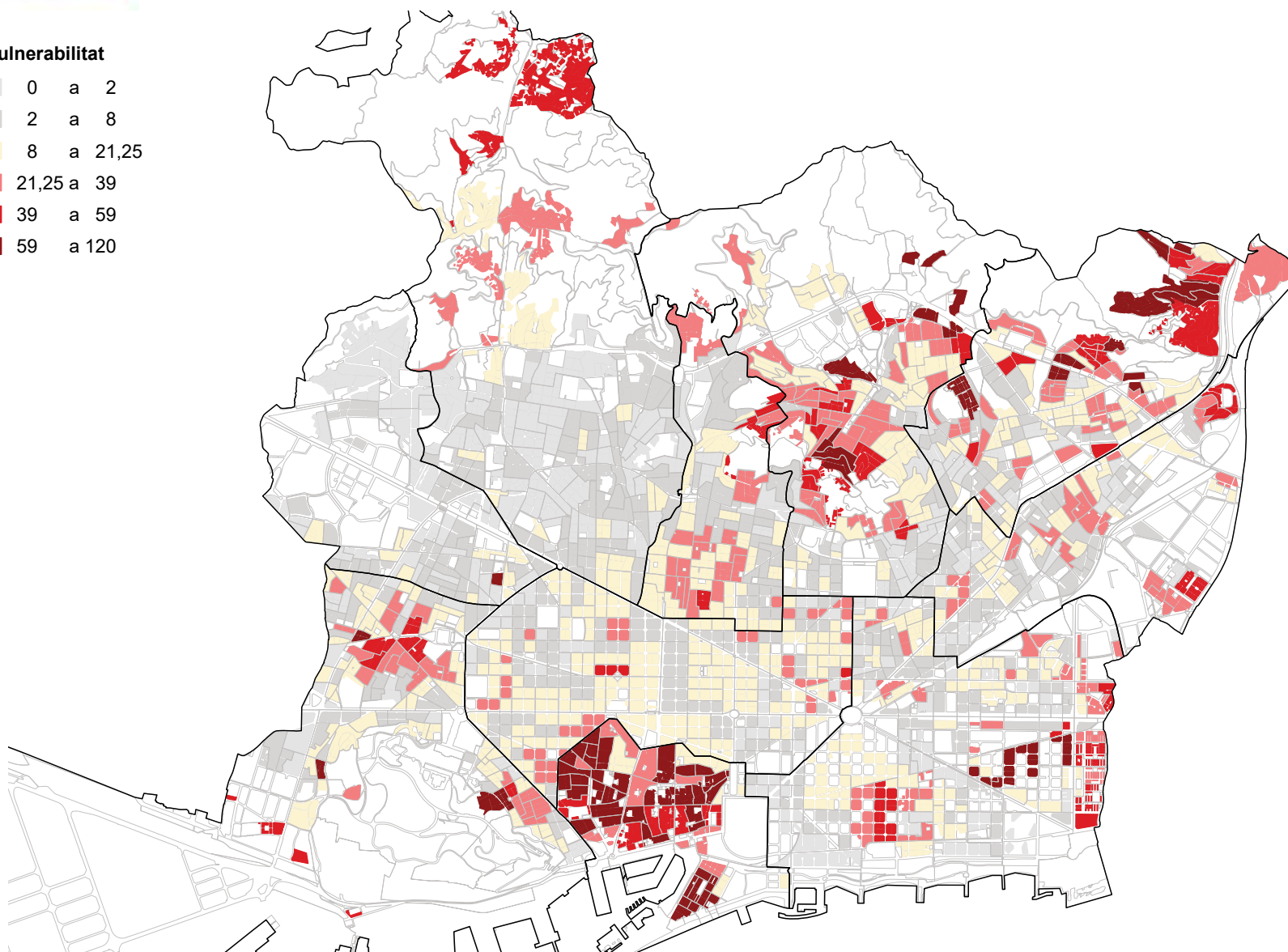
Des del punt de vista físic, es tracten certs descriptors que s'identifiquen amb els processos de regressió urbanística i que descriuen components de caire físic

de l'edificació, de la qualitat i envelliment que pot generar situacions de risc, la falta d'accessibilitat (ascensor), l'activitat rehabilitadora que exigeix el manteniment i una conservació normal i adequada a les edificacions de certa antiguitat. Concretament, s'avaluen els següents indicadors: la superfície mitjana dels habitatges; l'antiguitat dels edificis; la categoria mitjana de l'ús residencial; l'estat ruïnós, dolent o deficient dels edificis d'habitatges; el tipus edificatori; els edificis de quatre o més plantes sense ascensor; els edificis de més de quaranta anys sense sol·licituds de rehabilitació; els expedients de conservació d'interiors; els expedients de conservació de façanes; els edificis de més de quaranta anys sense expedients d'obres, i la qualificació F o G d'eficiència energètica.

Amb la ponderació de tots aquests indicadors s'elabora un plànol de vulnerabilitat on s'observa com la majoria d'àmbits que formen part del Pla de Barris presenten uns valors elevats.

Vulnerabilitat

- 0 a 2
- 2 a 8
- 8 a 21,25
- 21,25 a 39
- 39 a 59
- 59 a 120

Plànol de vulnerabilitat d'indicadors urbanístics. Estudi i detecció a la ciutat de Barcelona d'àmbits de vulnerabilitat residencial, UPC (març del 2017)

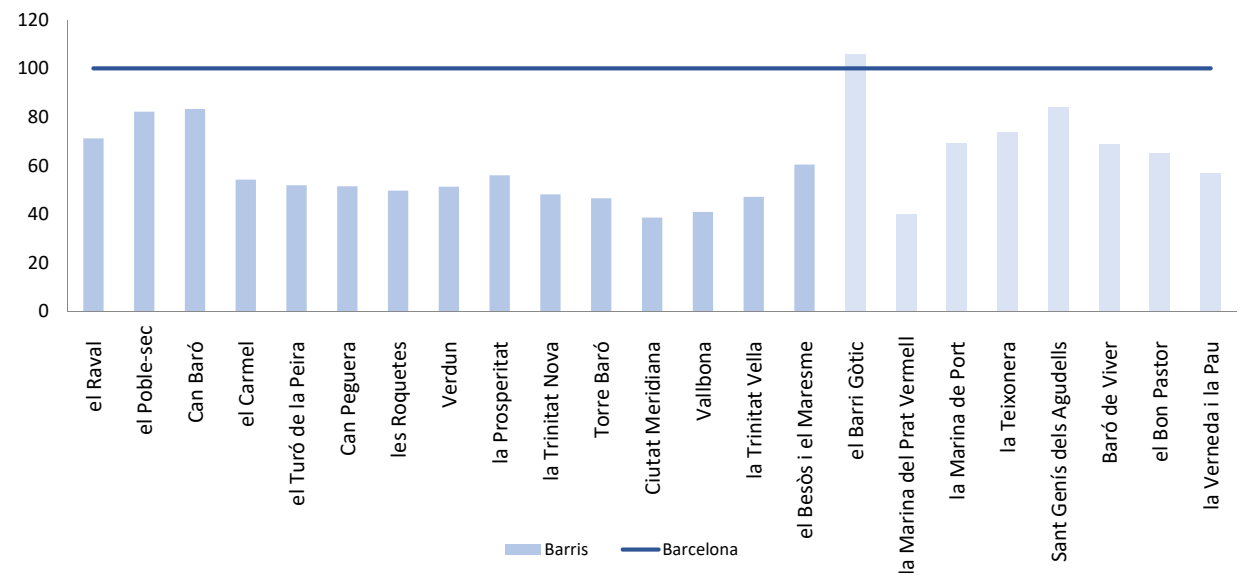
Ocupació, impuls econòmic i economia social

Tot i l'evolució positiva dels valors econòmics de la ciutat en el bienni 2015-2017 (els darrers bienials publicats), continuen sent evidents les desigualtats territorials en l'àmbit econòmic. De fet, juntament amb els indicadors d'habitatge, les desigualtats en matèria econòmica són les més clares i transversals en tots els àmbits del Pla de Barris. Dos dels indicadors que mostren amb més força aquesta desigualtat en termes econòmics són els elevats índexs d'atur i el baix índex de renda familiar disponible (IRFD) dels barris que conformen el Pla de Barris respecte de la resta de la ciutat. D'acord amb l'informe Distribució territorial de la renda familiar disponible per càpita a Barcelona (2017), dotze barris dels quinze que formen part d'aquesta edició del Pla de Barris disposen d'una renda molt baixa. L'evidència socioeconòmica i l'estudi de correlacions determinen que uns baixos nivells de renda estan directament relacionats amb unes pitjors oportunitats laborals, amb un menor grau de formació acadèmica i amb una menor qualitat de l'habitatge. En el cas de l'atur, les dades de desembre de 2020 mostren com la taxa d'aturats és superior a la mitjana de la ciutat (8,6 %, amb un fort augment durant l'any 2020 de resultes dels efectes de la Covid-19), gairebé el doble en el cas de Ciutat Meridiana (16,5 %) o la Trinitat Nova (15,8 %).

Cal fer esment d'altres indicadors econòmics que denoten desigualtats territorials, com per exemple la superfície destinada a usos comercials o el percentatge de locals en planta baixa sense activitat. Tot i que aquestes dades estan variant de forma negativa, per efecte de la pandèmia, a la data de redacció del Pla de Barris s'observa com

posen de manifest la situació desfavorable de bona part dels barris inclosos en el programa del Pla de Barris, especialment pel que fa als locals buits, on destaquen la Prosperitat, Can Peguera, Verdum, les Roquetes o la Trinitat Vella per sobre de la resta.

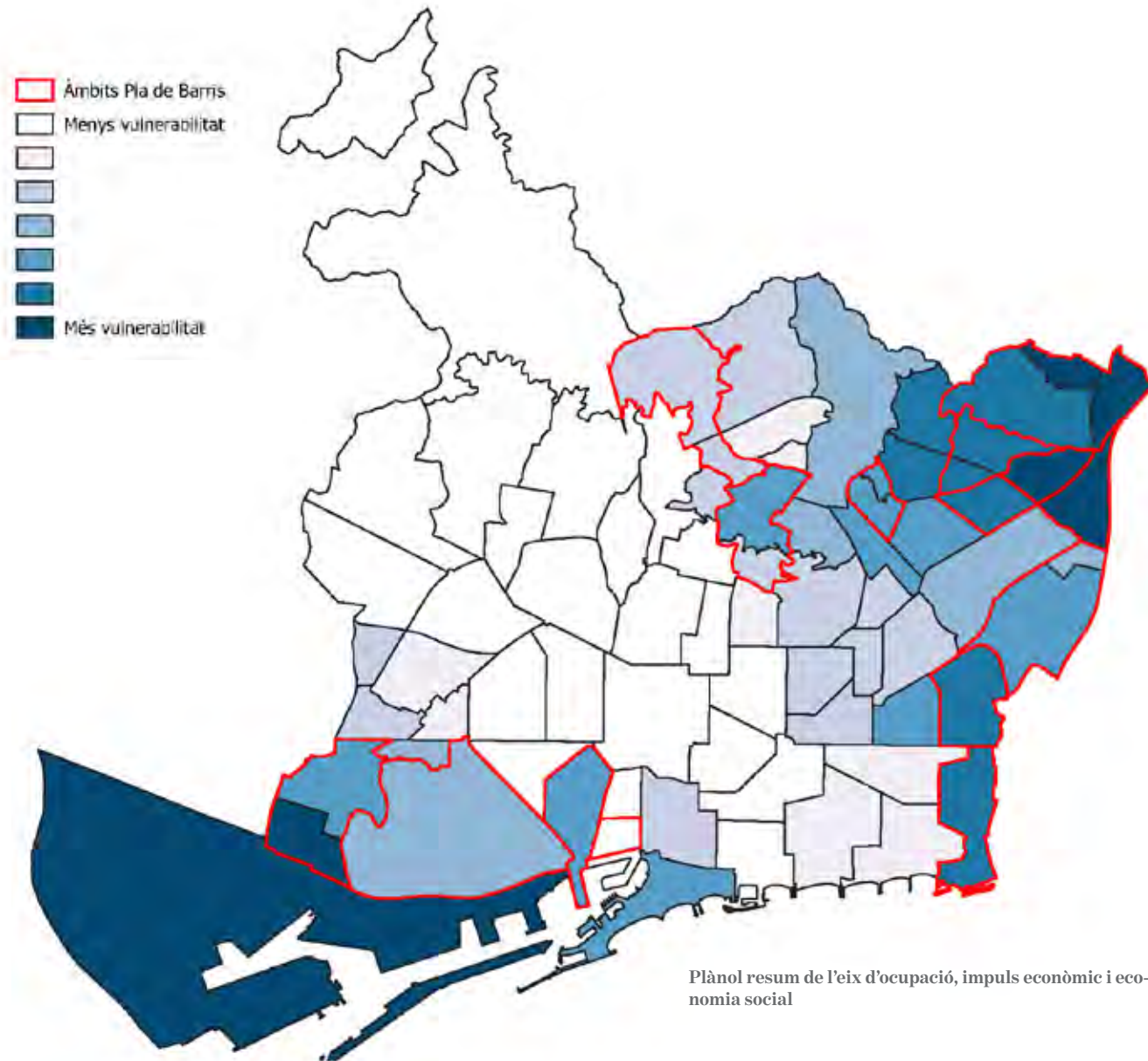
Índex renda familiar disponible

Font: Urbaning, a partir de dades de l'Ajuntament de Barcelona (2017)

En l'actual conjuntura socioeconòmica, aquestes desigualtats s'estan veient incrementades ja que, si bé és cert que la crisi sanitària provocada per la Covid-19 afecta de manera transversal a tota la població, els efectes econòmics que aquesta genera en forma de pèrdua de llocs de feina i de reducció de la renda familiar disponible és més significativa en els sectors de població amb menys recursos.

Per tant, tot i la millora global a nivell de ciutat i la reducció de la distància entre els barris situats als extrems, el programa del Pla de Barris té per objectiu seguir treballant en la reducció de la desigualtat de l'ocupació, l'impuls econòmic i l'economia social en aquells barris més desfavorits.

Plànol resum de l'eix d'ocupació, impuls econòmic i economia social

Espai públic i accessibilitat

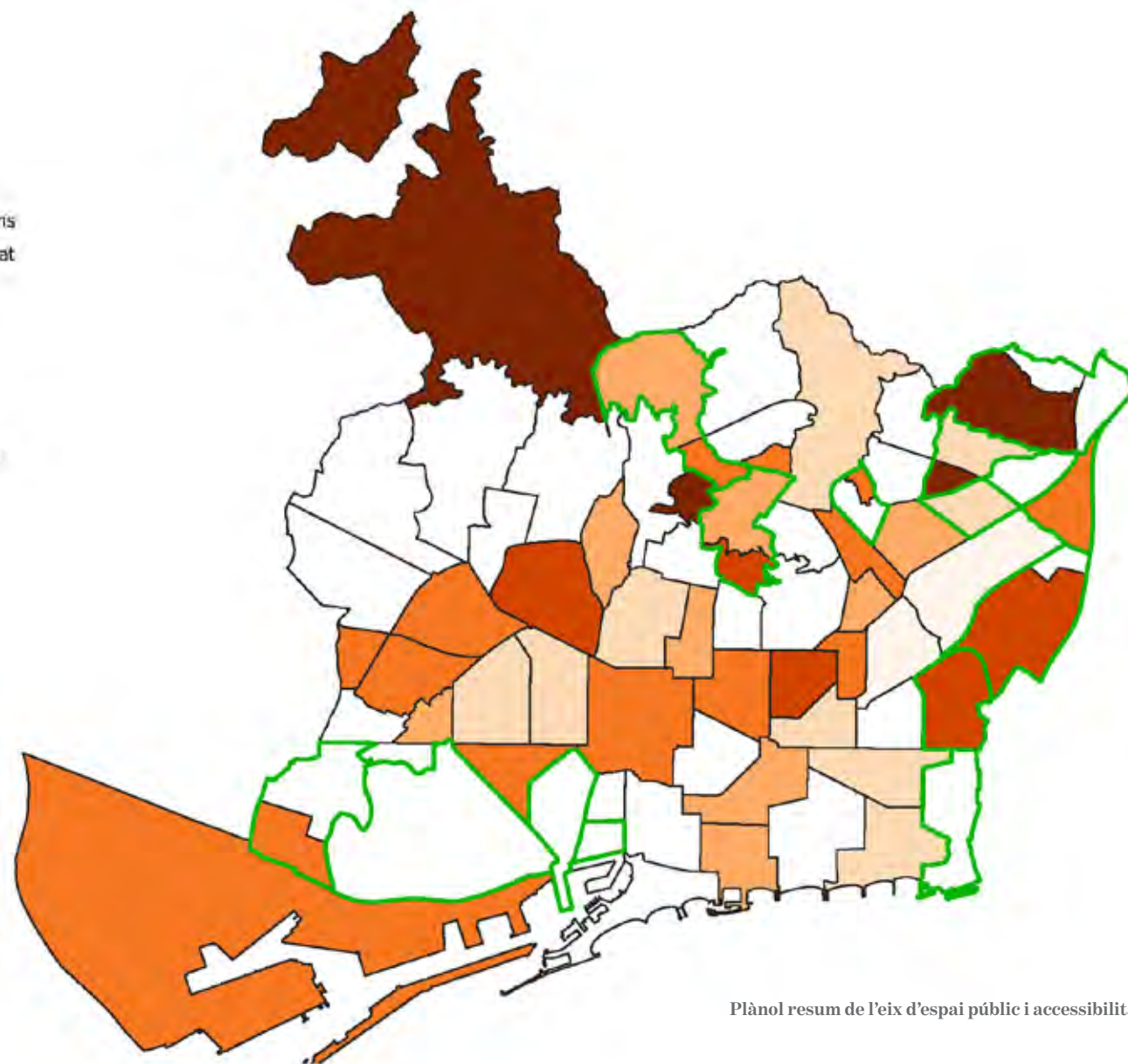
En l'àmbit de l'espai públic és més difícil establir relacions comparatives ja que depèn molt de la configuració i morfologia de cada barri. Tanmateix, sí que s'observa una certa desigualtat en l'oferta de sòl d'equipament per habitant. Concretament, en onze dels quinze barris inclosos a la nova edició del Pla de Barris la ràtio de sòl d'equipament per habitant és inferior a la mitjana de la ciutat (que l'any 2019 es situava a 6,2 m²/habitant). En aquest sentit, destaca el cas de Verdum, amb una ràtio de 0,7.

També és rellevant el fet que bona part dels barris inclosos al pla tenen una proporció elevada de sòl residencial i, especialment, de densitat d'habitatges per hectàrea residencial (densitat neta). Aquestes dades posen de manifest que disposen de menor quantitat, proporcionalment, d'espai públic on poder socialitzar i un major nombre, proporcionalment, de població que ha de fer ús d'aquest espai. Si es superposen unes condicions dels habitatges de baixa superfície amb una menor quantitat d'espai públic i una major densitat neta, es fa evident la desigualtat dels habitants d'aquestes parts del territori respecte de la disposició de l'espai públic.

Un altre factor a tenir en compte des del punt de vista de l'accessibilitat és la topografia. La majoria dels àmbits del Pla de Barris presenten desnivells importants. Aquest fet implica més dificultat en termes de mobilitat, especialment per a la gent gran i per a aquells sectors de població en situació de vulnerabilitat.

Ciutat Meridiana
Font: Ajuntament de Barcelona

Plànol resum de l'eix d'espai públic i accessibilitat

Sostenibilitat ambiental i emergència climàtica

Els indicadors de sostenibilitat ambiental i emergència climàtica analitzats en el marc del Pla de Barris presenten una realitat diferent a la resta d'indicadors considerats en els altres eixos temàtics. Si bé és cert que bona part de l'Eixample i de la zona alta de la ciutat presenten uns valors de contaminació acústica i atmosfèrica superiors als límits recomanables (cosa que posa de manifest que és un tema pendent de la ciutat i que s'està intentant revertir amb iniciatives, per exemple, la creació de les superilles), s'observa com en dotze dels barris que formen part d'aquesta edició del Pla de Barris la taxa de persones exposades a un soroll nocturn (de les 23.00 h a les 7.00 h) igual o superior a 55 decibels és superior a la mitjana de la ciutat. Aquesta exposició pot tenir una doble casuística, ja sigui per la proximitat a nusos i infraestructures importants (rondes, nus de la Trinitat, av. Meridiana), o bé per l'activitat relacionada amb activitats nocturnes (com ara els bars musicals o similars de Ciutat Vella i proximitats).

D'altra banda, és important tenir en compte l'estudi que recentment ha realitzat el Departament de Resiliència Urbana de l'Ajuntament de Barcelona en col·laboració amb Barcelona Regional, com a part dels estudis de Territorialització de riscos a l'espai públic, centrat en l'anàlisi dels riscos climàtics (Pla clima 2018-2030) i dels riscos socioeconòmics (Pla de resiliència 2020-2030) i que es sumen als estudis ja existents dels riscos tecnològics.

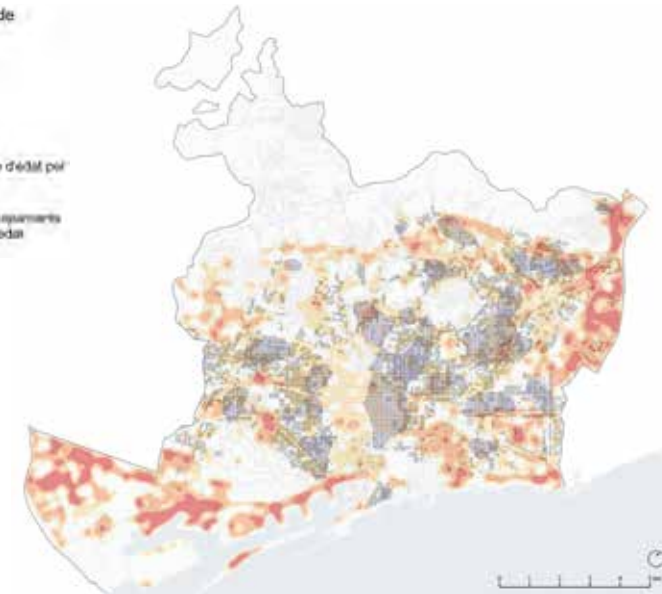
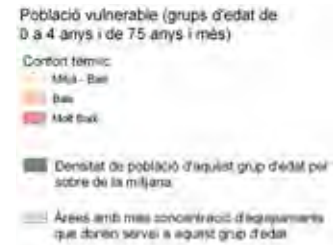
Des del punt de vista dels riscos socioeconòmics, l'estudi destaca els següents factors com a determinants en l'impacte en l'espai públic: contaminació atmosfèrica; contaminació acústica; aïdada tèrmica dels teixits urbans; proximitat a espais públics verds; pressió turística; índex d'activitat a l'espai públic; xarxes veïnals; mobilitat quotidiana; manteniment de l'habitatge en lloguer, i exclusió residencial. Per a cadascun d'aquests factors realitza una territorialització i mapatge de riscos, així com la identificació dels perfils de població més vulnerables.

En aquest sentit, una de les anàlisis que fa l'estudi consisteix en l'exploració de la població exposada a l'impacte tèrmic, segons el qual es diferencien les àrees de la ciutat d'acord amb les seves característiques d'albedo, densitat de vegetació i radiació solar, de manera que destaquen diferències entre barris residencials amb elevada proporció de vegetació —com Sant Martí de Provençals i Pedralbes—, i àrees amb una menor proporció de verd, com la Dreta de l'Eixample, i districtes industrials, com el Bon Pastor. També queden evidenciades amb un índex molt baix de confort àrees amb cobertes més reflectants com la Zona Franca o el Port, infraestructures calentes com l'estació de Sants o la Fira II de Barcelona, així com les grans infraestructures viàries desproveïdes de vegetació, com la ronda del Litoral i la de Dalt. Ara bé, amb una mirada sobre els col·lectius més vulnerables (més petits de 5 anys i de més de 75 anys) aquesta fotografia canvia sensiblement. Així, els punts més crítics per als nadons (de 0 a 4 anys) es troben en conjunt d'illes dels barris de Ciutat

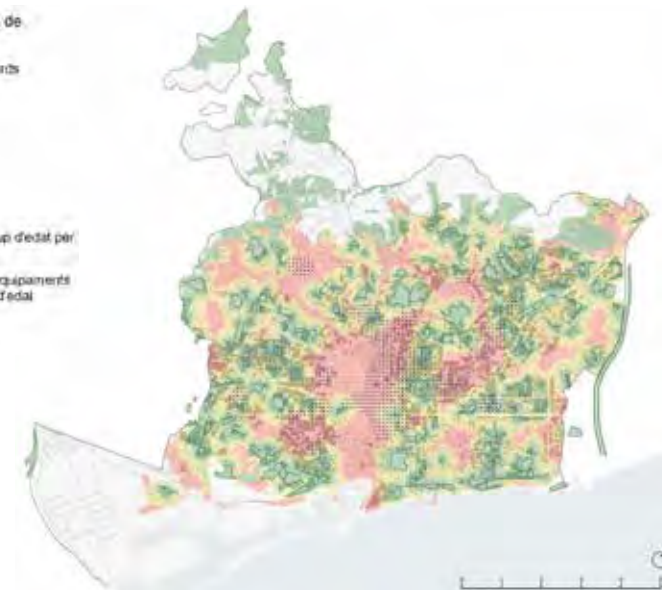
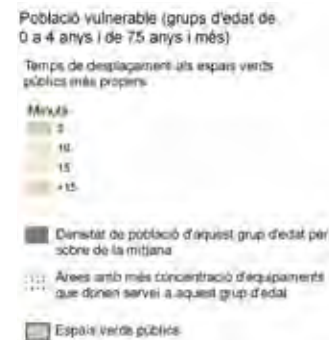
Meridiana, les Roquetes, el Verdum, la Trinitat Nova, Vilapicina i la Torre Llobeta, la Sagrera i Navas. De forma més aïllada, també sorgeixen illes als barris de Sants, el Guinardó i la Verneda i la Pau. Pel que fa a la gent gran (més de 75 anys), apareixen punts crítics a la Sagrera, i al voltant de la plaça de Lesseps als barris de la Salut, el Camp d'en Grassot i Gràcia Nova, i la Vila de Gràcia. En un grau d'afectació menor, observem illes als barris de la Sagrada Família, el Congrés i els Indians, la Prosperitat, el Baix Guinardó i Navas. En alguns d'aquests barris, el nombre d'illes afectades és prop de la meitat del total.

El risc d'acumulació de calor en superfície, intensificat per l'efecte illa de calor urbana, afecta especialment la gent gran (de més de 75 anys), els nadons (de 0 a 4 anys), les persones amb malalties cròniques i els col·lectius més desafavorits i sense sostre.

També és rellevant, en el marc del Pla de Barris, l'anàlisi del temps de desplaçament als espais verds que es duu a terme en el citat estudi. Des d'aquesta òptica, conclou que hi ha diverses zones de la ciutat que demostren tenir un dèficit d'espais verds públics de proximitat sigui quina sigui la velocitat emprada per a l'anàlisi. Aquestes àrees engloben àmplies zones del barri de Gràcia, bona

Població per grup d'edat més exposada a l'impacte tèrmic per acumulació de calor en superfície (grup d'edat de 0 a 4 anys). Font: Departament de Resiliència Urbana, Ajuntament de Barcelona

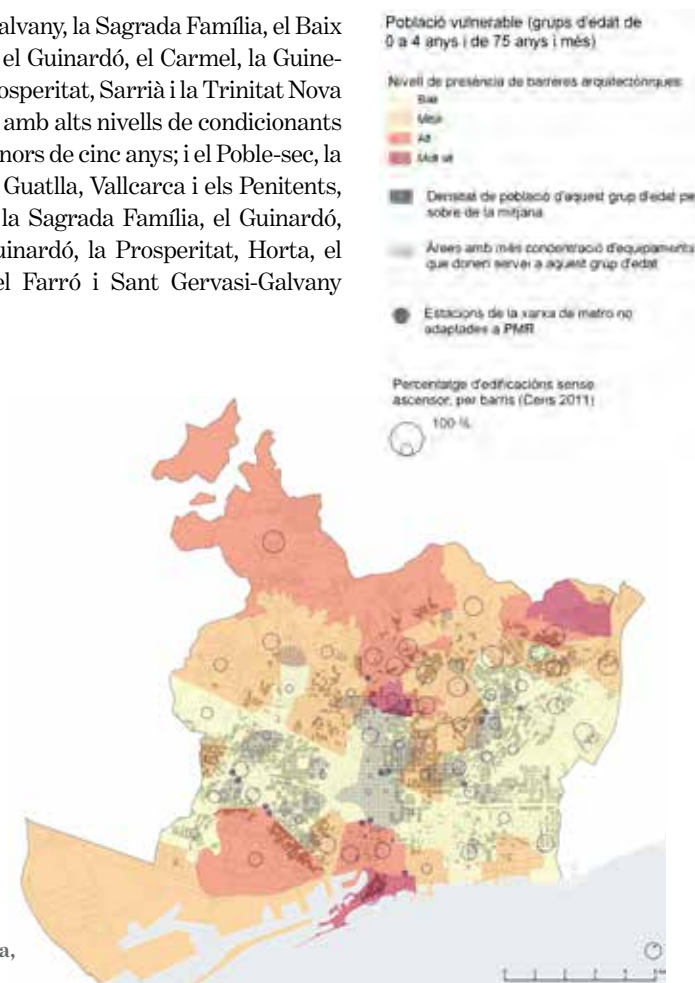
Temps de desplaçament als espais verds públics més propers (grup d'edat de 0 a 4 anys i de 75 anys i més). Font: Departament de Resiliència Urbana, Ajuntament de Barcelona

part de l'Eixample central i l'àrea del 22@. Tanmateix, si ens fixem només en els resultats obtinguts en els mapes de població vulnerable, s'observa que s'han d'afegir moltes altres zones de baixa proximitat al verd públic. Hi ha exemples repartits per tota la ciutat, com els barris de Sant Antoni i el Poble-sec, Sants i la Maternitat o la Verneda i el Besòs. Cal destacar també la manca d'espais verds de proximitat a bona part dels barris d'Horta-Guinardó, ja que tot i tenir grans parcs a prop, aquests són de difícil accés ja que es troben en zones de pendents pronunciats. D'altra banda, si es centra l'anàlisi en aquelles parts de la ciutat amb més concentració d'habitants, es poden identificar les àrees on el dèficit d'espais verds revesteix més importància. En el cas de la població en situació de vulnerabilitat, les zones amb major dèficit són al barri del Camp d'en Grassot i Gràcia Nova, el Camp de l'Arpa, Navas, el Poble-sec, Sant Antoni, el Raval, Sants i el Carmel. A nivell global, pràcticament

la meitat de la població d'entre 5 i 74 anys compta amb un espai verd públic de més de 0,5 hectàrees a menys de cinc minuts a peu, mentre que per la població considerada vulnerable la proporció és només del 20%. De fet, prop d'un 50% de la població vulnerable té l'espai verd més proper a més de deu minuts. En aquest sentit, els deu barris per població vulnerable (rondat al centau més proper) amb una menor proximitat als espais verds (més de quinze minuts a peu) són la Vila de Gràcia (6.300), el Camp de l'Arpa del Clot (7.800), l'Antiga Esquerra de l'Eixample (4.900), Sant Antoni (4.600), la Dreta de l'Eixample (4.400), el Camp d'en Grassot i Gràcia Nova (3.500), Sant Gervasi-Galvany (3.000), el Raval (2.200), Navas (2.100) i el Guinardó (2.000).

També és destacable l'anàlisi que es fa de la incidència en la mobilitat quotidiana dels condicionants a la mobilitat activa. En aquesta línia, s'apunta que el Raval, Sant

Gervasi-Galvany, la Sagrada Família, el Baix Guinardó, el Guinardó, el Carmel, la Guineueta, la Prosperitat, Sarrià i la Trinitat Nova són barris amb alts nivells de condicionants per als menors de cinc anys; i el Poble-sec, la Font de la Guatlla, Vallcarca i els Penitents, Montbau, la Sagrada Família, el Guinardó, el Baix Guinardó, la Prosperitat, Horta, el Putxet i el Farró i Sant Gervasi-Galvany

Nivell de condicionants per a la mobilitat quotidiana. Font: Departament de Resiliència Urbana, Ajuntament de Barcelona

presenten alts nivells de condicionants per a la gent gran. Aquests condicionants novament incideixen negativament en aquells sectors de població més vulnerables i també, en mirada de gènere, en la mobilitat quotidiana de les dones ja que, estadísticament, aquestes fan un ús dels serveis de barri molt per sobre que els homes.

Des del punt de vista dels riscos climàtics, cal fer esment de l'estudi d'onades de calor del Pla clima. En aquest estudi es consideren diferents paràmetres per a determinar la vulnerabilitat de Barcelona a les onades de calor. Els més destacats dels quals es disposen dades són la presència de gent major de 75 anys, la demanda energètica de fred dels edificis, la presència/absència de vegetació dins la trama urbana i la instrucció insuficient. La vulnerabilitat global a les onades de calor (tenint en compte els quatre paràmetres esmentats) mostra unes zones més vulnerables als barris més propers al sector del Besòs i part d'Horta i gran part del districte de Sants-Montjuïc.

Tal com conclou l'estudi, si s'analitza la vulnerabilitat per a cadascun dels quatre paràmetres per separat, les zones més vulnerables són les següents:

Per al paràmetre de gent major de 75 anys: els barris d'Horta-Guinardó, Nou Barris, els barris de Sant Martí situats més cap al Besòs i part de Collserola.

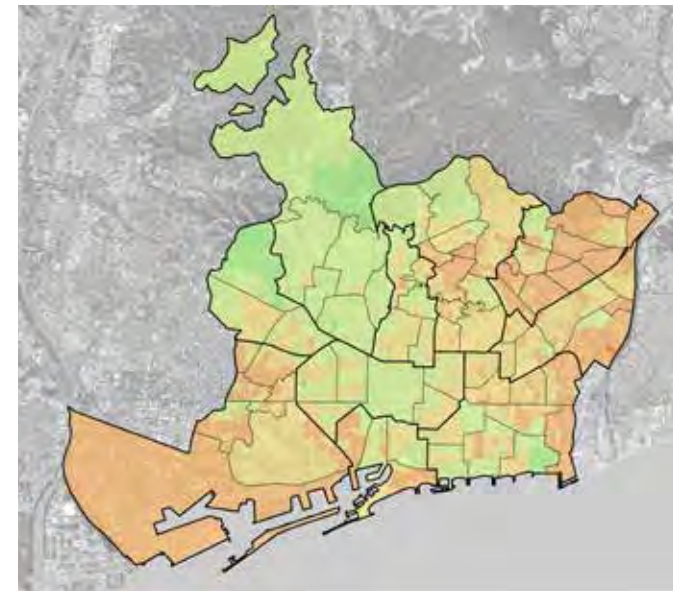
Per al paràmetre de demanda energètica dels edificis: els districtes de Sarrià-Sant Gervasi, les Corts, l'Eixample, i part dels barris més nous o transformats del districte de Sant Martí.

Per al paràmetre de manca de vegetació: polígon industrial de la Zona Franca i Bon Pastor, el districte de Nou Barris, Sant Andreu o algunes zones de Ciutat Vella, Sants i Horta-Guinardó.

Per al paràmetre de formació insuficient: Sants-Montjuïc i la zona propera al sector Besòs.

Vulnerabilitat global a les onades de calor.
Font: Pla clima. Departament de Resiliència Urbana, Ajuntament de Barcelona

Per tant, es constata que, en la gran majoria de barris inclosos en el Pla de Barris, a les vulnerabilitats socials, econòmiques i educatives analitzades en els paràgrafs anteriors se li suma la vulnerabilitat des del punt de vista de la sostenibilitat ambiental i l'emergència climàtica, així que s'accentuen les desigualtats de la població que viu en aquests territoris.

Visió conjunta

La superposició de les desigualtats en els sis eixos temàtics analitzats aporta una visió de conjunt que permet detectar quines parts de la ciutat són les que presenten unes majors i més accentuades mancances (ponderant el component quantitatiu i el qualitatiu). Amb aquesta aproximació des del punt de vista estadístic de l'anàlisi d'indicadors més el coneixement del territori aportat pels diferents agents intervinents en la definició del Pla de Barris (agents de barri, de districte i municipals) s'ha realitzat la selecció dels nous barris que s'han incorporat en la present edició del Pla de Barris.

Efectes de la Covid-19 sobre les vulnerabilitats existents

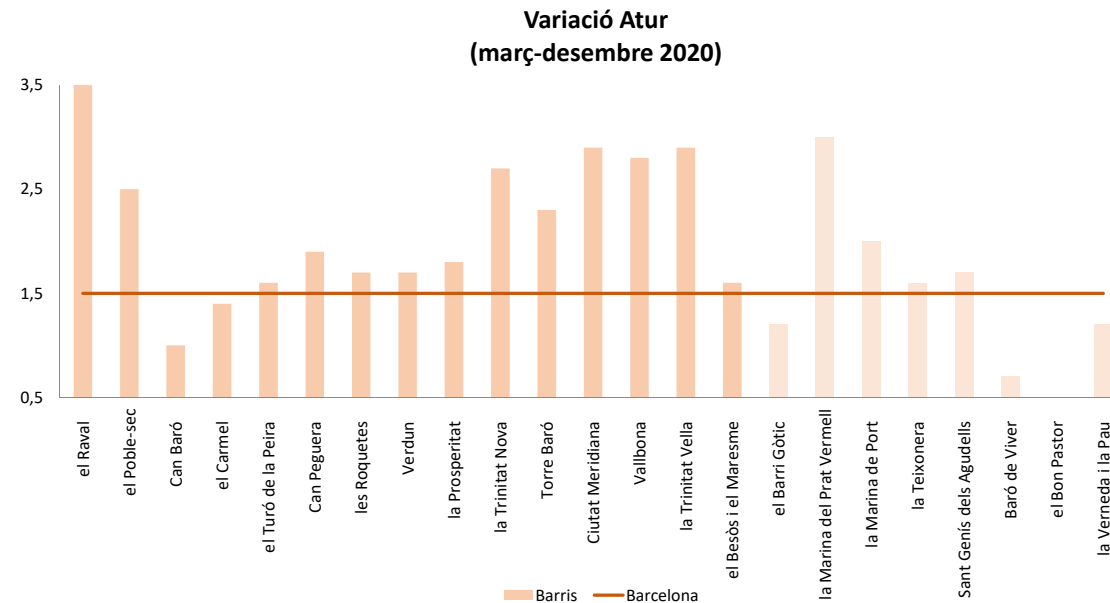
No es pot deixar de banda l'efecte que la Covid-19 està tenint sobre la societat. Si s'analitza la incidència en la població (casos positius per cada 100.000 habitants) i l'efecte en la variació de l'atur (entre els mesos de gener i setembre del 2020) conjuntament amb la resta d'indicadors, s'observa com la seva propagació i els seus efectes nocius tenen una correlació directa estadísticament significativa amb tres aspectes concrets, entre d'altres, el nivell educatiu de la població, les característiques dels habitatges i la situació econòmica i laboral de la població.

En els àmbits amb més proporció de població amb baixa formació acadèmica (sense estudis o només amb estudis obligatoris) s'està produint una major incidència de l'epidèmia. Per contra, allà on hi ha més proporció de població amb estudis universitaris la incidència en la població és menor.

La Covid-19 afecta més aquelles zones on més petita és la superfície mitjana dels habitatges i on la ràtio de superfície d'habitatge per habitant és menor. De la mateixa manera, l'efecte de l'epidèmia està sent més elevat en els àmbits que presenten habitatges amb un valor cadastral més baix (reflex d'unes pitjors condicions de superfície i salubritat).

En general, la Covid-19 té més incidència en barris que presenten una alta proporció de població en pitjor situació econòmica (menor IRFD i major taxa d'atur). En especial, destaca la incidència de l'epidèmia on s'observa major taxa d'atur de llarga durada (de més de dotze mesos). També s'observa un major increment de l'atur entre els mesos de març i desembre del 2020 (possiblement originat, en gran part, pels efectes de la pandèmia) en barris que tenen una proporció de població estrangera elevada, fet que evidencia una possible mostra de la vulnerabilitat d'aquest col·lectiu enfront dels efectes de la crisi sanitària.

Més enllà de les dades sanitàries de la pandèmia, en l'informe de l'Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona (IERMB), Una aproximació als efectes socioeconòmics de la Covid-19 a la metròpoli de Barcelona, es fan estimacions de la desigualtat social i pobresa de l'any 2020 a l'àmbit metropolità en dos escenaris. Aquestes estimacions es sumen a altres iniciatives d'innovació metodològica en els àmbits nacional i internacional amb l'objectiu d'informar amb rapidesa de l'impacte social de la pandèmia. El projecte s'emmarca en el programa de recerca metropolità (IERMB-AMB) i està previst realitzar publicacions periòdiques a partir de dades actualitzades. En aquest informe s'aporta una primera fotografia de l'abast de l'impacte social de l'actual crisi econòmica a l'Àrea Metropolitana de Barcelona per efecte de la Covid-19 i aporta les següents conclusions:

Font: Urbaning, a partir de dades de l'Ajuntament de Barcelona (desembre del 2020)

“- Segons les estimacions realitzades, la renda anual neta mitjana de les llars metropolitanas de Barcelona el 2020 s’ha reduït entre un 7% i un 8% i es situa entre els 32.330 € i els 32.036 €.

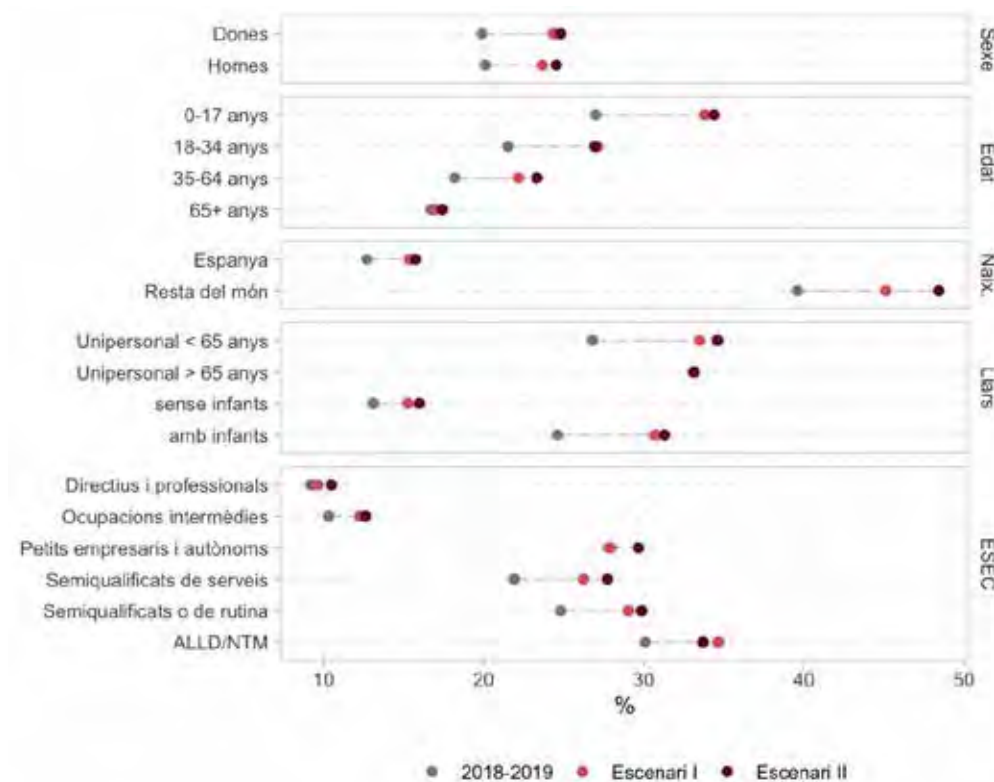
- Hi ha un increment moderat de la desigualtat social a l’Àrea Metropolitana de Barcelona. El coeficient de Gini l’any 2020 es situa en valors d’entre el 0,329 i el 0,331, mentre que l’any 2018-2019 es situava en un 0,321.

- El 2020 s’estima que a l’Àrea Metropolitana de Barcelona hi ha entre 129.000 i 152.000 persones més en risc de pobresa que abans de la pandèmia, les quals s’afegirien a les 648.000 preexistents.

- S’incrementa també la pobresa extrema (50.000 persones més, amb un resultat total de 221.000), i es produeix un lleuger augment de la intensitat de la pobresa.

- Segons les estimacions realitzades, els perfils socials més afectats per l’actual crisi econòmica són els infants, la població jove, la població d’origen migrant i les classes treballadores.

- Es calcula que els ERTO (i els ajuts als autònoms) estan reduint la pobresa moderada en un 18,5% i la pobresa extrema en un 35,7%.

Taxa de risc de pobresa moderada (60% de mitjana) i taxa de risc de pobresa moderada ancorada (2018-2019) segons característiques socials. Total població. Àrea Metropolitana de Barcelona, 2018-19 - 2020. Font: IERMB, Una aproximació als efectes socioeconòmics de la Covid-19 a la metròpoli de Barcelona.

- El 2020 s'estima que la població metropolitana en règim de lloguer destina una mitjana d'entre un 43,8% i 44,9% de la seva renda a cobrir les despeses d'habitatge, mentre que l'any 2018-2019 aquest percentatge era del 40,5%.

- L'any 2020 es calcula que la població metropolitana que destina més del 40% dels seus ingressos al pagament de l'habitatge es situa al voltant del 16%. Abans de la pandèmia aquest percentatge era del 13%.”(1)

Per tant, s'evidencia que la paràlisi de l'activitat econòmica derivada de les mesures adoptades per combatre la crisi sanitària de la Covid-19 està agreujant aquells aspectes econòmics i socials que es troben en la base de les desigualtats exposades en els paràgrafs precedents, amb greus conseqüències sobre els nivells de renda i la pèrdua de llocs de treball, i amb especial afectació en els sectors de població que prèviament ja patien desigualtats econòmiques i socials.

(1) Una aproximació als efectes socioeconòmics de la Covid-19 a la metròpoli de Barcelona, IERMB

5 - Àmbit territorial d'actuació específic ————— p. 42

- 5.1 Descripció i encaix territorial
- 5.2 Història
- 5.3 Antecedents
- 5.4 Dades generals i sociodemogràfiques

6 - Anàlisi ————— p. 52

- 6.1 Educació i salut pública
 - 6.1.1 Nivell formatiu
 - 6.1.2 Equipaments educatius
 - 6.1.3 Esclatxa digital
 - 6.1.4 Salut
- 6.2 Drets socials, equitat de gènere i acció comunitària
 - 6.2.1 Teixit associatiu
 - 6.2.2 Serveis socials
 - 6.2.3 Convivència
 - 6.2.4 Equipaments
- 6.3 Habitatge
- 6.4 Ocupació, impuls econòmic i economia social
 - 6.4.1 Renda familiar disponible
 - 6.4.2 Activitat comercial
 - 6.4.3 Distribució atur
 - 6.4.4 Economia social i solidària
- 6.5 Espai públic i accessibilitat
 - 6.5.1 Planejament urbanístic
 - 6.5.2 Densitat de població
 - 6.5.3 Espais lliures i jocs infantils
 - 6.5.4 Xarxa de bus

- 6.5.5 Xarxa de tren, metro i tramvia
- 6.5.6 Xarxa de bici
- 6.5.7 Xarxa viària
- 6.5.8 Pendents del vial
- 6.6 Sostenibilitat ambiental i emergència climàtica
 - 6.6.1 Contaminació
 - 6.6.2 Resiliència

7 - Diagnosi ————— p. 98

- 7.1 Educació i salut pública
- 7.2 Drets socials, equitat de gènere i acció comunitària
- 7.3 Habitatge
- 7.4 Ocupació, impuls econòmic i economia social
- 7.5 Espai públic i accessibilitat
- 7.6 Sostenibilitat ambiental i emergència climàtica

8 - Plans actius i acció de govern ————— p. 106

- 8.1 Educació i salut pública
- 8.2 Drets socials, equitat de gènere i acció comunitària
- 8.3 Habitatge
- 8.4 Ocupació, impuls econòmic i economia social
- 8.5 Espai públic i accessibilitat
- 8.6 Sostenibilitat ambiental i emergència climàtica

9 - Síntesi de l'anàlisi de la diagnosi ————— p. 114

- 9.1 Educació i salut pública
- 9.2 Drets socials, equitat de gènere i acció comunitària
- 9.3 Habitatge
- 9.4 Ocupació, impuls econòmic i economia social
- 9.5 Espai públic i accessibilitat
- 9.6 Sostenibilitat ambiental i emergència climàtica

Bloc 2 >

Bloc 2 >

5 | Àmbit territorial d'actuació específic

5.1 | Descripció i encaix territorial

Situació de l'àmbit respecte de la ciutat
Font: Urbaning

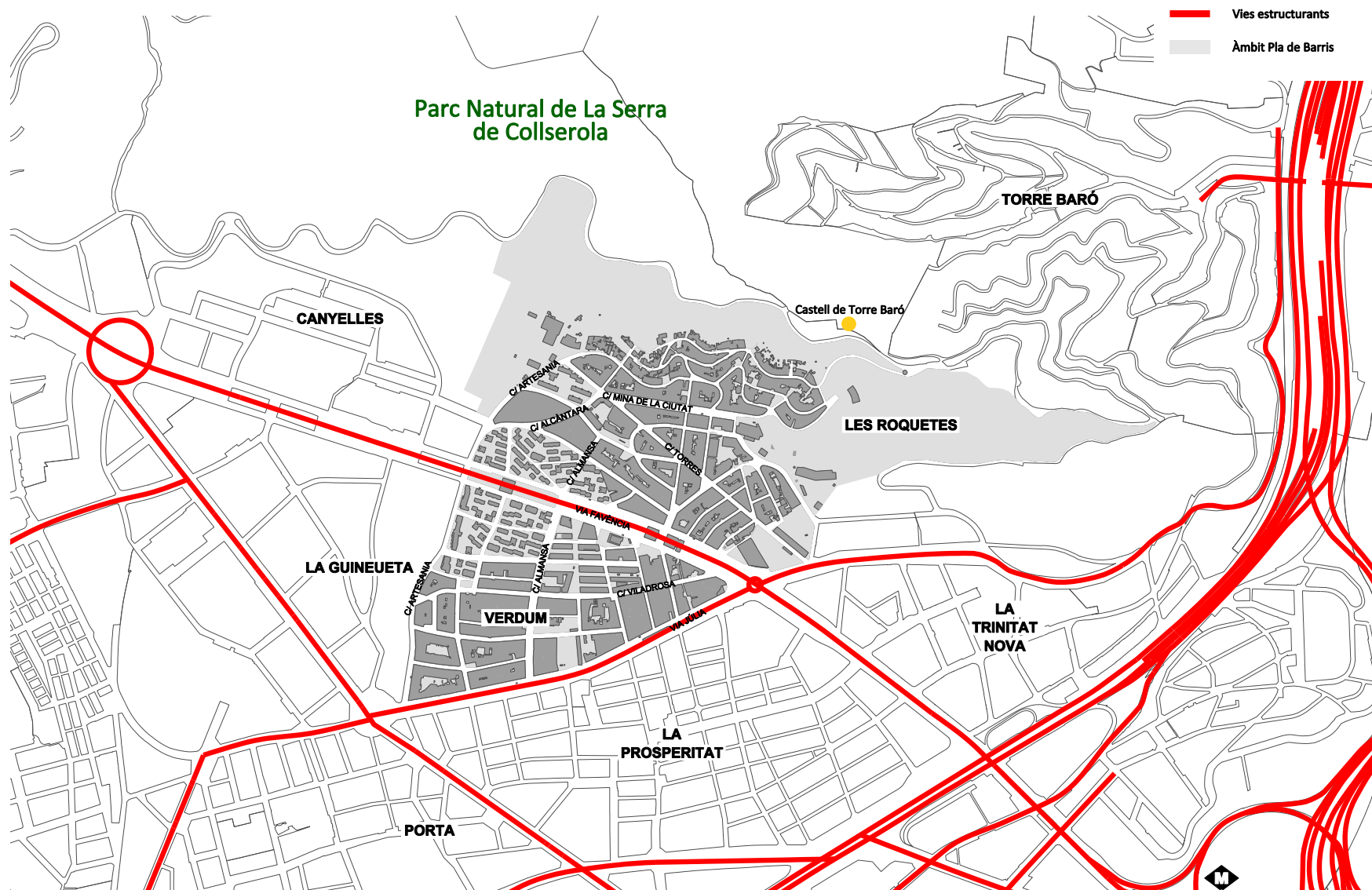
L'àbast territorial del **Pla de Barris de Roquetes-Verdum** engloba dos barris del centre del districte de Nou Barris: les Roquetes i Verdum. Es tracta de dos barris que queden dividits per la via de circumval·lació ràpida, la ronda de Dalt, que es va fer efectiva a principis dels anys noranta. Els dos barris, tot i estar segregats per aquest via ràpida de primer ordre, funcionen de forma molt cohesionada, sobretot en les seves dinàmiques socials.

El que anomenem ronda de Dalt és la via Favència en el tram que connecta la Meridiana amb la plaça de Karl Marx (Vall d'Hebron), passant, entre d'altres, per les Roquetes i Verdum. La via Favència és la frontera administrativa entre els dos barris alhora que també els uneix, ja que és un tram cobert per dos equipaments de referència per als barris: una biblioteca i un espai d'entitats.

Les Roquetes és el barri que queda per sobre de la via Favència i la seva configuració ve determinada principalment

per factors morfològics i orogràfics. Les característiques geomorfològiques del territori i els forts pendents de l'arc septentrional del barri limiten el creixement cap al nord i deixen pas a l'extensió rural del Parc Natural de la Serra de Collserola. Per l'est i l'oest, els límits de les Roquetes són la frontera amb el barri de la Trinitat Nova i amb el barri de Canyelles, respectivament. La gran artèria del barri és el carrer de la Mina de la Ciutat, un carrer que travessa el barri d'est a oest mantenint la cota pràcticament a nivell en tot el seu traçat. Aquest eix rodat separa la part alta de les Roquetes de la resta del barri, fet que evidencia dues zones notablement diferenciades tant pel que fa als usos com pel que fa a la morfologia. La zona alta de les Roquetes és eminentment residencial i amb pendents significativament pronunciats, i des de Mina de la Ciutat fins a via Favència hi ha major diversitat d'usos, xarxa d'equipaments i els comerços de proximitat.

Verdum és el barri que dona continuïtat a les Roquetes per la seva vessant sud. Es tracta d'un barri amb una clara forma triangular delimitat per tres eixos viaris de rellevància: la via Favència pel nord, la via Júlia pel sud i el carrer de l'Artesania tanca el triangle per ponent. Com ja s'ha explicat, la via Favència genera la frontera amb les Roquetes, la via Júlia ho fa amb el barri de la Prosperitat i el carrer de l'Artesania és la frontera entre Verdum i la Guineueta. El carrer de Viladrosa és, en aquest cas, el vial que travessa el barri d'est a oest i canvia el seu topònim pel de carrer de Joan Riera entre Almansa i Artesania. El Verdum es podria definir segons tres grans àrees d'estructura urbana i dinàmiques socials: la zona residencial de l'Obra Sindical del Hogar, assentada entre Verdum i les Roquetes; les antigues Cases del Governador, situades per sobre dels carrers de Viladrosa i Joan Riera, i la zona que s'estableix per sota d'aquest carrer, amb una trama més compacta i una major diversitat d'usos.

Plànol d'encaix territorial
Font: Urbaning

5 | Àmbit territorial d'actuació específic

5.2 | Història

9 Barrios era el nom de la revista de la primera associació de veïns i veïnes de la zona a l'inici dels anys setanta. Aquesta denominació, plena de ressons de lluita i de consciència ciutadana, és la que va donar nom al Districte, quan el 1984 es va fer l'actual divisió de la ciutat en deu districtes. Abans, les 800 hectàrees que integren el territori de Nou Barris formaven part de l'antiga parròquia i municipi independent de Sant Andreu de Palomar i, des de l'annexió del 1897, del districte de Sant Andreu de Barcelona.

No és fins a finals de la primera dècada dels 2000 que s'arriba a l'actual divisió dels barris de la ciutat, la qual dibuixa les fronteres administratives actuals i apareixen al mapa el barri de les Roquetes i el barri de Verdum, tal com es coneixen avui.

Com apunta l'Arxiu Històric de Roquetes, històricament, **els dos barris eren zones de bosc i conreu**, especialment vinyes a Verdum i canteres a les Roquetes, i és a partir del 1904 quan comença a canviar l'entorn amb l'obertura de la carretera del Manicomí (actual carrer del Doctor Pi i Molist) i el passeig de Verdum, que en-

llaçaven Vilapicina amb Verdum. En aquest moment i fins als anys vint es van bastir les primeres casetes d'estiueig dels treballadors de les grans fàbriques de Sant Andreu de Palomar, construccions que es situaven al voltant dels carrers de Batllori, Viladrosa i Joaquim Valls, i a la zona del carrer de Casals i Cuberó, coneguda com a la barriada d'en Charlot, promoguda per Carmelo Tusquellas. Als carrers d'Oriol i Catasús encara avui queda alguna torreta de l'època. A partir dels **anys cinquanta** els barris van començar a acollir també els **nous blocs d'habitatges que substituïen part del barraquisme de la ciutat per allotjar les persones treballadores novingudes a Barcelona**. Va ser llavors quan el veïnat de Verdum i les Roquetes es va unir per arranjar les calçades i portar-hi l'enllumenat, però l'espurna de la **lluita veïnal va sorgir entre el 1952 i el 1955**, moment en què es van construir les dues grans promocions d'habitatges: el polígon de l'Obra Sindical del Hogar, que ocupava part de les Roquetes i part de Verdum, i les Cases del Governador, situades íntegrament a l'actual Verdum. La qualitat dels habitatges era deficient i la seva superfície molt reduïda, en alguns casos d'uns escassos 20 m². Les condicions de marginalitat de la classe obrera van provocar-ne la re-

volta en forma de reivindicacions socials.

I així, **durant la segona meitat del segle XX**, van treballar per tenir escoles, millorar els carrers, aconseguir semàfors i ampliar i reparar els blocs de l'Obra Sindical el 1973 i els de les Cases del Governador el 1988. Les condicions urbanístiques de les Roquetes estaven també sota mínims: l'autoconstrucció dels habitatges es feia en un terreny al qual no arribava l'aigua ni la llum i les aigües fecals corrien lliurement enmig dels carrers sense asfaltar. El 1964, el capellà Santi Thió i els líders veïnals van acordar posar-hi remei i van dissenyar els plànols per instal·lar el clavegueram als carrers. Van recaptar els diners necessaris casa per casa per adquirir el material i van construir el clavegueram del barri. Els veïns van urbanitzar en diumenges i festius durant els mesos de juliol i agost, i d'aquí ve el nom de la iniciativa coneguda com a *Urbanitzar en domingo*.

La **vida social a Nou Barris** s'organitzava al voltant de societats culturals, esportives i recreatives de tota mena, com el desaparegut Ateneu Familiar Artístic i Cultural, creat a Verdum l'any 1927, o l'encara vigent

Cor de l'ideal d'en Clavé, fundat el 1930. En el terreny esportiu eren rellevants els veterans equips de futbol La Montañesa i Les Roquetes, creats els anys 1927 i 1929, respectivament. Després de gairebé un segle, **la xarxa associativa d'aquests barris continua essent un pilar estructural** de la vida social de les Roquetes i Verdum: recullen moviments i lluites relacionades amb la millora de les infraestructures de sanejament, la construcció d'equipaments, la transformació de fàbriques en equipaments culturals (cas de l'Ateneu Popular de Nou Barris) o l'arribada del transport públic al territori, una reivindicació que va generar un fort moviment d'organització veïnal els anys setanta amb el segrest d'un autobús entre diversos barris de l'entorn.

És gràcies a aquesta força veïnal que el nombre d'entitats i associacions a aquests barris és tan significativa. L'antiga Associació Triangle, avui Associació Comunitària Verdum, va engegar el **Pla de desenvolupament comunitari (PDC)** del barri el 2002, després de quatre anys de treballar un diagnòstic participat que va aconseguir enxarxar entitats i veïnat. En el cas de les Roquetes el procés va ser molt similar i

simultani: el PDC es va iniciar el 2003, després de l'organització de les Jornades de Futur, on els participants van detectar la necessitat de crear un espai de coordinació i de treball en xarxa per afrontar les diferents problemàtiques i implementar propostes de millora del barri. Igual que a Verdum, el PDC de les Roquetes també està gestionat per una entitat de segon ordre, la Plataforma d'Entitats de Roquetes.

Les Roquetes i Verdum s'han anat configurant com un espai de construcció col·lectiva, des del moviment veïnal i a cop de reivindicació. Dos barris que eren un i que comparteixen una història molt semblant que camina en paral·lel. L'autoconstrucció de les Roquetes i alguns dels polígons d'habitatges de Verdum continuen existint avui, a excepció de les Cases del Governador, que es van acabar d'enderrocar el 2011, juntament amb el safareig exterior, un element simbòlic per la socialització de les dones. Les dificultats orogràfiques segueixen deixant petjada en la configuració de l'espai públic, i el canvi de la vinya a l'asfalt, en el cas de Verdum, ha deixat un barri de composició eminentment dura i mancat de vegetació.

La xarxa associativa dels dos barris és un pilar estructural de la seva vida social

Foto aèria
Font: Ajuntament de Barcelona

5 | Àmbit territorial d'actuació específic

5.3 | Antecedents

Les Roquetes ha estat escenari de diversos programes d'intervenció específica que han aterrat per a millorar la qualitat de vida del veïnat i l'entorn físic on habita. Lluny d'aquesta situació queda la inversió feta a Verdum, que no ha gaudit d'una intervenció tan estructural que incidís en unes millors condicions de vida de la seva població. De totes maneres, sí que s'han realitzat diverses intervencions de caire urbanístic per a millorar l'espai públic del barri, reubicar el local de l'Associació de Veïns i Veïnes, o introduir nous equipaments com el Casal de Barri Verdum o el centre cívic del barri. A nivell d'habitatge, s'han reformat les façanes del polígon de l'Obra Sindical del Hogar, situat a la part de Verdum, i amb la part de les Roquetes pendent de rehabilitar.

Als inicis dels setanta els dos barris es configuraven a partir de la improvisació urba-

nística, ja que llavors encara no era vigent l'actual **Pla General Metropolità**, que es va aprovar el 1976. Vint anys després de la democratització dels ajuntaments, ja arribats els anys noranta i a inicis dels 2000, a les Roquetes es van dur a terme diversos plans i programes promoguts per les institucions públiques, de caire social i urbanístic. El 1991 es va aprovar el **Pla especial de reforma interior (PERI)** per resoldre déficits urbanístics estructurals. La **Llei de barris 2/2004** també va aterrar a les Roquetes el 2004, amb la intenció d'intervenir de forma integral per combatre les adversitats i desigualtats del territori.

Aquesta Llei de barris (2004-2010) va deixar a les Roquetes una inversió de quasi 30 milions d'euros, amb projectes d'urbanització, millores d'equipaments o programes d'impuls socioeconòmic. Entre altres millores, va ser amb la Llei de barris que

es van poder construir els dos equipaments que cobreixen la ronda de Dalt en el seu tram per les Roquetes i Verdum. Cal destacar que Roquetes va comptar amb un **Pla de Barris de l'edició 2016-2020** amb un pressupost de 9.637.000 €.

És rellevant la tasca que desenvolupen les entitats d'ambdós barris en matèria associativa i cultural al llarg del cicle anual de festes tradicionals, o amb esdeveniments mensuals. Les accions que duen a terme busquen fomentar la cohesió i la inclusió social del veïnat que conforma les Roquetes i Verdum.

Àmbit (ortofoto)
Font: Urbaning

5 | Àmbit territorial d'actuació específic

5.4 | Dades generals i sociodemogràfiques

Els barris de les Roquetes i Verdum són similars quant a les característiques sociodemogràfiques, amb lleugeres diferències que en cap dels àmbits apunten grans desproporcions. Únicament es mostra una certa dissimilitud en el nombre d'habitants de cada barri o la superfície dels territoris, ja que generen un impacte en densitats desiguals.

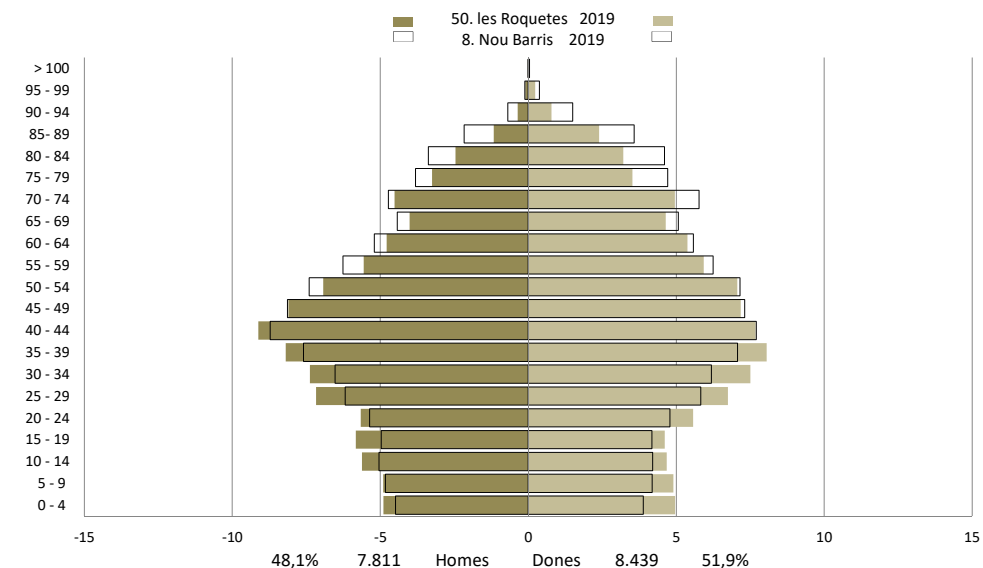
Segons dades del 2019, la població a les Roquetes és de 16.250 habitants i a Verdum de 12.578, per tant, la **població conjunta suma 28.828 habitants**. Així com a les Roquetes es compta amb un territori de 64,3 hectàrees, Verdum és més compacte, amb un total de 23,7 hectàrees.

Piràmide de població de les Roquetes (2019)
Font: Ajuntament de Barcelona. Departament d'Estadística i Difusió de Dades

La **distribució de la població** per sexes és força equilibrada, amb un percentatge lleugerament superior pel que fa la presència de dones. La major part de la població té entre els 40 i els 64 anys, seguida per la població major de 65 anys, de la qual un 44% viu sola a les Roquetes i un 47,5 % a Verdum, una dada lleugerament inferior a la mitjana del districte (52 %) i molt similar a la de ciutat de Barcelona (43,9 %). L'índex de població infantil menor de 14

anys a les Roquetes és del 15 %, superior al 13,3 % del districte i el 12,5 % a nivell de ciutat. La població jove entre els 14 i els 24 anys és la que té un menor pes demogràfic als barris.

En relació amb la **població major de 65 anys que viu sola**, dada que apunta possibles situacions d'aïllament, és del 44 % a les Roquetes i 47,5 % a Verdum, uns índexs similars als del districte de Nou Barris i la

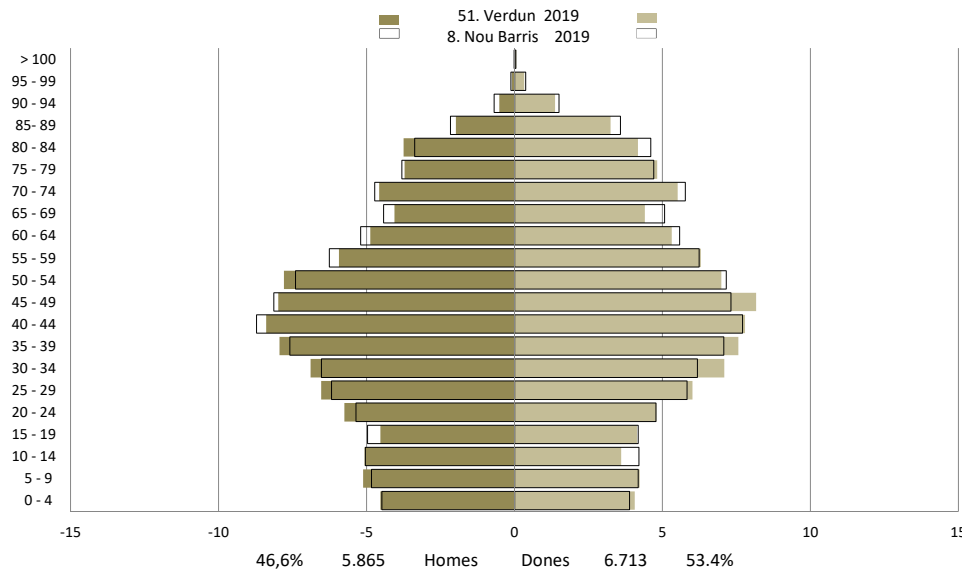

mitjana de la ciutat. En canvi, **els índexs de sobreenvelliment** a les Roquetes (2,56) i a Verdum (3,87) són inferiors als índexs del districte (4,32) i de la ciutat de Barcelona (4,15).

Pel que fa a **diversitat d'origen de la població**, en els dos casos hi ha aproximadament un 30 % de població nascuda a l'estranger. D'aquesta, els orígens predominants són el continent americà (55,6%

Població segons lloc de naixement (2019)					
	Nombre d'habitants total	Nombre d'habitants espanyols	Nombre d'habitants estrangers	% d'habitants espanyols	% d'habitants estrangers
les Roquetes	16.250	11.282	4.968	69,4%	30,6%
Verdum	12.578	8.935	3.643	71,0%	29,0%
Districte de Nou Barris	171.290	126.767	44.523	74,0%	26,0%
Barcelona	1.650.358	1.216.512	433.846	73,7%	26,3%

Font: Ajuntament de Barcelona. Departament d'Estadística i Difusió de Dades

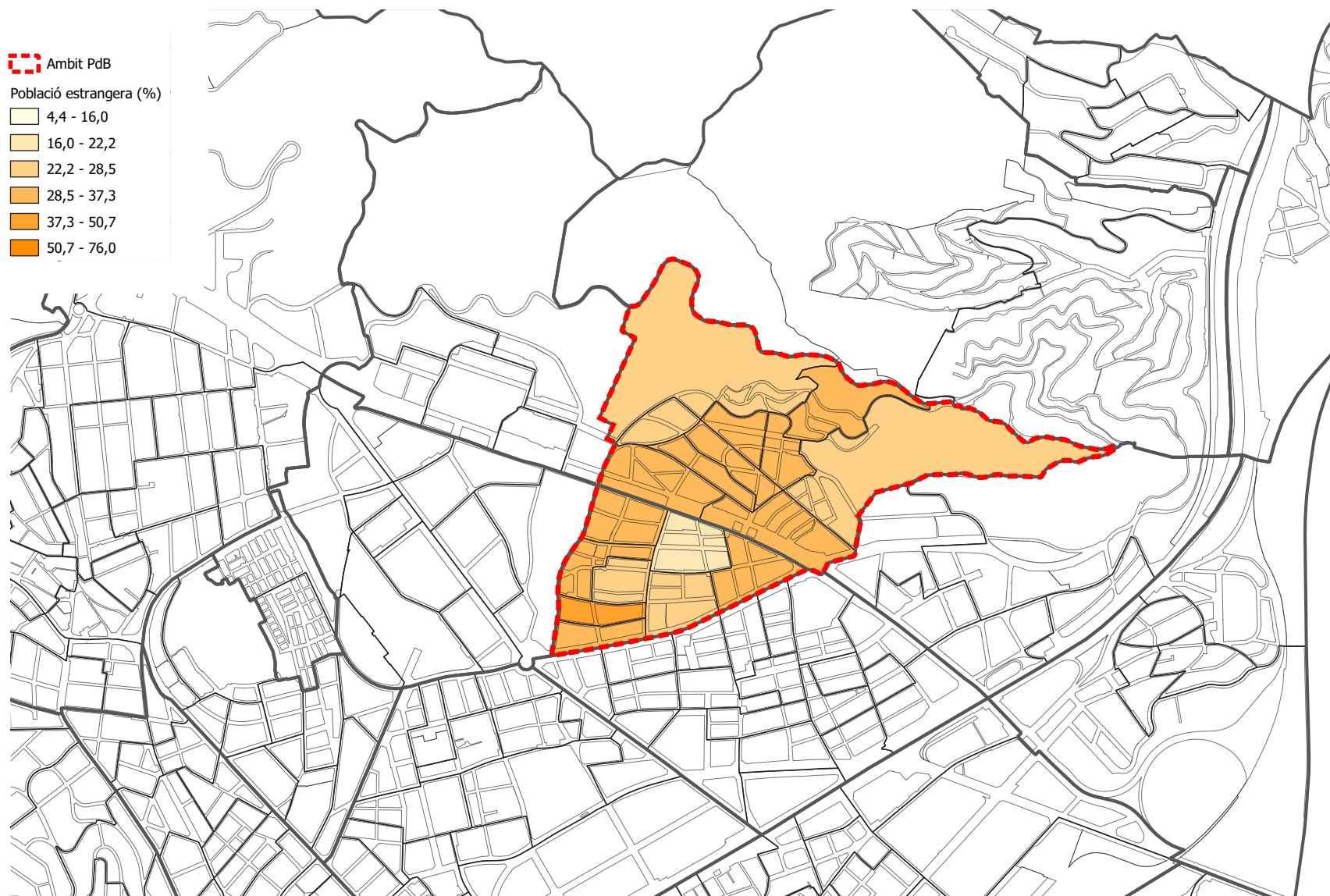
Piràmide de població de Verdum (2019)
Font: Ajuntament de Barcelona. Departament d'Estadística i Difusió de Dades

a les Roquetes i 54,7 % a Verdum), seguit per Àsia (17,2 % a les Roquetes i 21 % a Verdum), i amb menor representació els d'origen europeu (16,3 % a les Roquetes i 15,4 % a Verdum) i d'origen africà (10,9 % a les Roquetes i 8,8 % a Verdum). En concret, els països d'origen més predominants a les Roquetes són Hondures, el Marroc i el Pakistan, i a Verdum hi predominen els orígens hondureny, xinès i marroquí.

Indicadors socioeconòmics					
	les Roquetes	Verdum	Districte de Nou Barris	Barcelona	
Població (2019)	16.250	12.578	171.290	1.650.358	
Superfície (ha)	64	24	805	10.135	
Densitat neta (hab/ha residencial) (2019)	861	871	736	590	
Població per sexe (2019)	Dones	8.439	6.713	90.919	867.803
	Homes	7.811	5.865	80.371	782.555
Població per edat (%) (2019)	0-14	15,0%	13,2%	13,3%	12,5%
	15-64	67,2%	65,3%	64,1%	66,3%
	65 i més	17,9%	21,5%	22,7%	21,3%
Població per lloc de naixement (%) (2019)	Barcelona	44,7%	44,2%	47,1%	50,1%
	Resta Catalunya	3,6%	4,1%	4,9%	7,3%
	Resta Espanya	21,1%	22,7%	22,0%	16,3%
	Estranger	30,6%	29,0%	26,0%	26,3%
Població per nacionalitat (%) (gener 2019)	Espanyols	76,5%	78,2%	81,3%	73,7%
	Estrangers	23,5%	21,8%	18,7%	26,3%
Principals nacionalitats estrangeres (gener 2019)	"Hondures Marroc Pakistan"	"Hondures Xina Marroc"	"Hondures Pakistan Marroc"	Itàlia, Xina, Pakistan	
% Titulats superiors i CFGS (2019)	9,4%	12,4%	15,0%	32,8%	
Taxa natalitat / 1000 hab (2018)	10,30	8,60	7,80	8,00	
Població de 65 anys i més que viu sola (2019)	44,0%	47,5%	52,0%	43,9%	
Índex de sobreenvelliment (2019)	2,56	3,87	4,32	4,15	
Turismes (persones físiques) / 1000 hab (2018)	283,07	260,91	272,19	302,12	
Motos (persones físiques) / 1000 hab (2018)	78,50	73,12	81,00	131,69	
Nombre d'aturats registrats (desembre 2020)	1.194	915	12.383	93.842	
IRFD (2017)	49,7	51,3	55,0	100,0	

Font: Ajuntament de Barcelona. Departament d'Estadística i Difusió de Dades

Un 30% de la població dels dos barris és nascuda a l'estranger

Plànol de població estrangera per secció censal
Font: Urbaning

Bloc 2 >

6 | Anàlisi

6.1 | Educació i salut pública

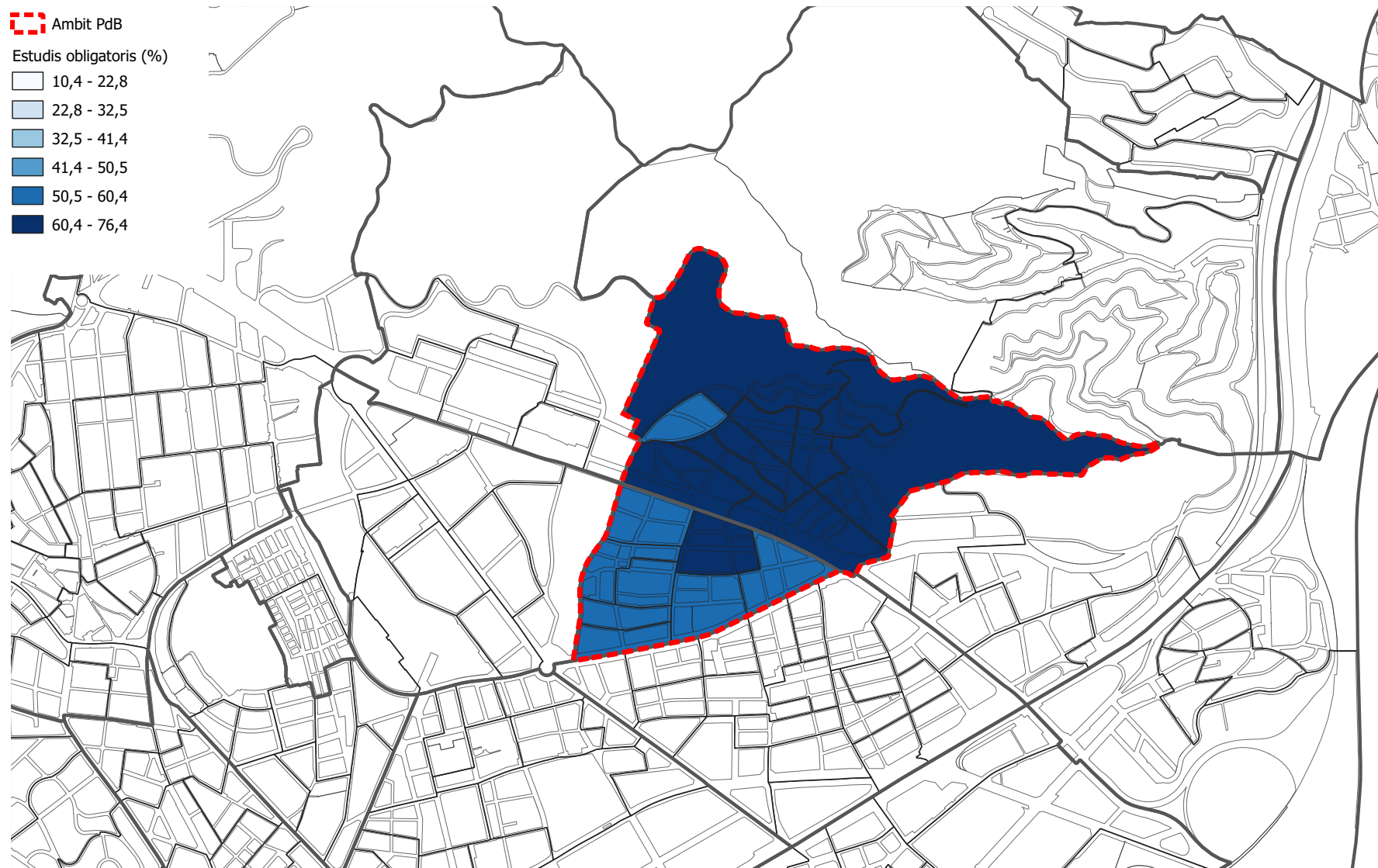
6.1.1 | Nivell formatiu

Pel que fa a la **taxa d'instrucció**, es mostren diferències significatives respecte de les dades de la ciutat: el percentatge de titulacions superiors (universitaris) i/o amb cicles formatius de grau superior (CFGs) és del 9,4 % a les Roquetes i del 12,4 % a Verdum, tots dos s'allunyen considerablement del 32,8 % al conjunt de Barcelona. En canvi, la comparació amb la dada del districte de Nou Barris no és tan important, ja que només el 15 % de persones disposen d'estudis de grau superior.

Aproximadament, el 4,5 % de la població de les Roquetes i de Verdum no té estudis. El percentatge és similar al districte però és gairebé el doble que el de la ciutat. El tant per cent de **població que no ha seguit els estudis en finalitzar l'ESO** és elevat entre la població de les Roquetes (64,9 %) i Verdum (59,6 %), unes dades similars a la de Nou Barris però força diferents a la de la ciutat, on es redueix al 37,9 % de la població.

Nivell formatiu de la població major de 16 anys (2019)				
	Sense estudis	Estudis obligatoris	Batxillerat superior / CFGM	Estudis univers. / CFGS
les Roquetes	4,3%	64,9%	18,9%	9,4%
Verdum	4,6%	59,6%	21,5%	12,4%
Districte de Nou Barris	4,3%	56,0%	22,6%	15,0%
Barcelona	2,3%	37,9%	25,1%	32,8%

Font: Ajuntament de Barcelona. Departament d'Estadística i Difusió de Dades

Plànol d'estudis obligatoris per secció censal
Font: Urbaning

6 | Anàlisi

6.1 | Educació i salut pública

6.1.2 | Equipaments educatius

El **mapa d'equipaments educatius** a les Roquetes i Verdum és força complet. Les Roquetes compta amb dos instituts escola (IE): l'IE Turó de Roquetes i l'IE Antaviana. Aquest últim ha fet el canvi cap a institut escola fa només tres anys, i a partir del curs 2020-2021 ja compta amb grups classe a tots els nivells educatius, fins a 4t d'ESO. S'han realitzat obres de millora als dos centres en els darrers dos anys: en el cas del Turó de Roquetes s'ha millorat el pati de l'edifici de primària tot i que hi ha pendents millores relatives al mobiliari de l'espai exterior del centre de secundària; i en el cas de l'IE Antaviana s'estan realitzant obres de més envergadura que afecten la totalitat de l'equipament per tal de poder assumir els nous grups de secundària. Durant el 2020 també està previst adequar l'espai exterior de l'IE Antaviana com a refugi climàtic. Els dos centres educatius de les Roquetes mantenen una col·laboració molt estreta amb les entitats del barri i el Pla comunitari, d'aquesta manera es facilita la cessió d'espais i hi ha una coordinació en relació amb les diverses problemàtiques que es van detectant. A les Roquetes no hi ha centres educatius pri-

vats o concertats, tota l'oferta és pública.

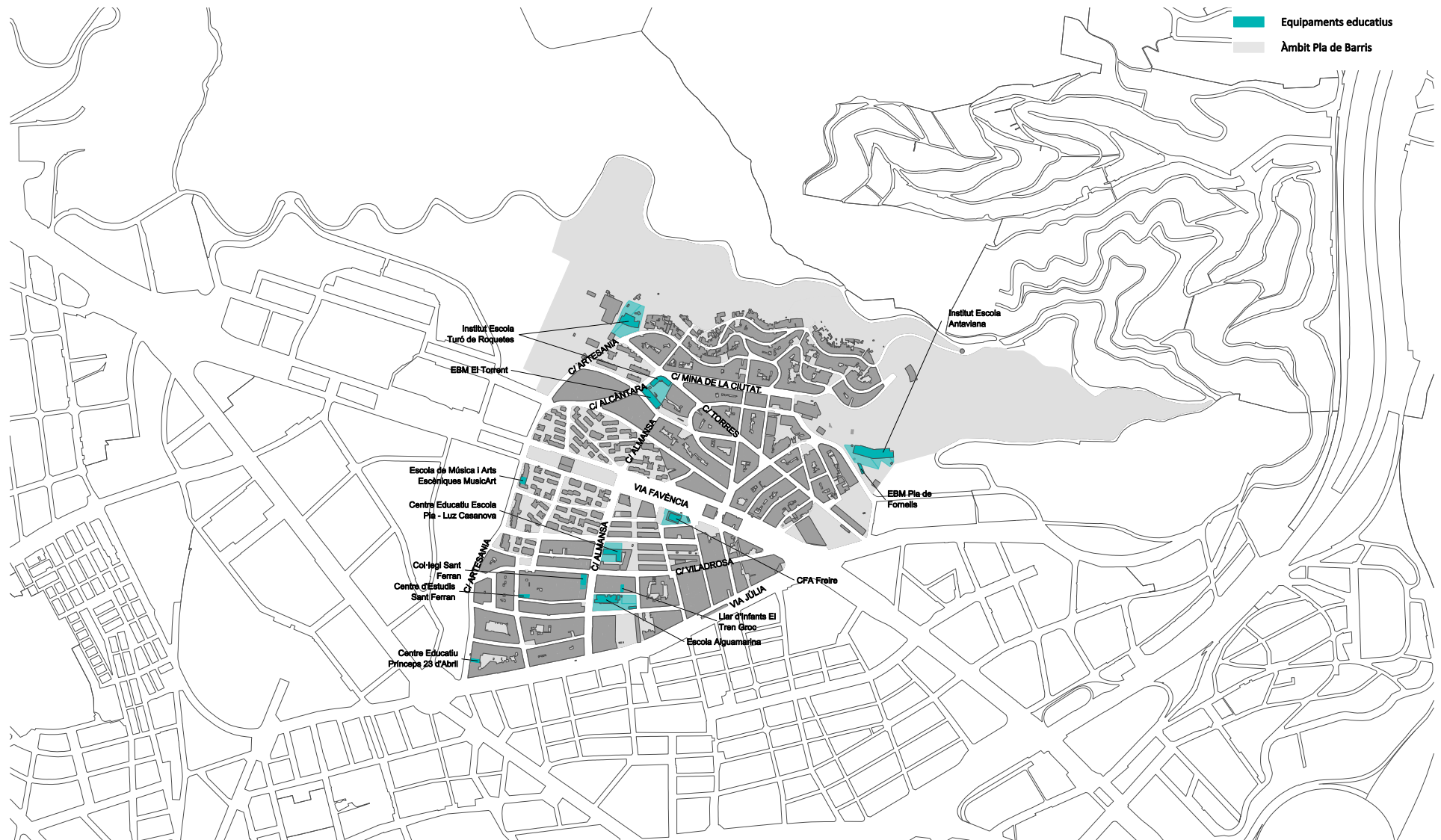
A Verdum el mapa de centres educatius públics és més reduït: compta amb una única escola pública, que ofereix una línia que engloba la segona etapa infantil (3-6) i tota l'educació primària (7-12). Tot i disposar d'unes instal·lacions molt completes el centre, no allotja cap de les activitats de lleure. La fotografia educativa del barri, però, s'acaba completant amb dos centres educatius concertats (l'Escola Pia Luz Casanovas i l'Escola Sant Ferran) i un centre educatiu privat (Escola Prínceps 23 d'abril), aquest darrer poc vinculat a la vida associativa i comunitària del barri. Els dos centres concertats ofereixen educació primària i secundària i es relacionen i col·laboren amb el teixit associatiu i comunitari. Gran part de l'alumnat de Verdum fa el pas a secundària a l'Institut Guineueta, situat al barri veí de la Guineueta, en una àrea limítrofa entre les Roquetes i Verdum.

Quant als **centres de la primera etapa d'educació infantil** (0-3), a les Roquetes hi ha dues escoles bressol municipals: l'EBM El Torrent i l'EBM Pla de Fornells. A Ver-

dum hi ha una llar d'Infants, El Tren Groc, centre que depèn del Consorci d'Educació de Barcelona.

D'altra banda, no hi ha oferta pública d'estudis de batxillerat en cap dels dos barris. Pel que fa a l'**educació en l'etapa adulta**, Verdum compta amb el Centre de Formació de Persones Adultes (CFA) Freire, que dona servei a un àmbit territorial que va més enllà del propi barri. L'edifici està força deteriorat, presenta algunes patologies relacionades amb l'amiant, i el centre no participa activament en el teixit associatiu del barri.

Pel que fa a l'**educació en el lleure**, les Roquetes compta amb un casal infantil municipal, a diferència de Verdum, el qual no té dependències de lleure municipals. Tot i així, la Fundació Pare Manel, situada a Verdum, completa el mapa de lleure educatiu amb diversos projectes i centres oberts per a infants i joves en situació de vulnerabilitat residents a les Roquetes i Verdum. Cap dels dos barris té espais o caus que donin sortida a un lleure infantil i adolescent de cap de setmana.

Plànol d'equipaments educatius
Font: Urbaning

6 | Anàlisi

6.1 | Educació i salut pública

6.1.3 | Escletxa digital

L'estudi del Mobile World Centre del 2016 aporta dades que, tot i ser relatives i no haver-se actualitzat l'anàlisi per veure'n l'evolució, aborden de forma integral qüestions de connectivitat i accés a les tecnologies de la informació i la comunicació digital. Les enquestes realitzades al barri de les **Roquetes** mostren que un **32,8 % de les llars no tenen connectivitat a internet**. A **Verdum** les enquestes apunten un **40 % de llars sense connectivitat**. En relació amb els motius que generen la manca de connectivitat, en el cas de les Roquetes, majoritàriament és per qüestions econòmiques, ja que no es poden permetre el pagament de la connexió, però un percentatge semblant no en té perquè no li és necessària o simplement no la utilitza. Pel que fa a Verdum, aquest darrer argument és el majoritari (50 %), seguit pel motiu que l'ús de connectivitat es realitza

a través del dispositiu mòbil o les tauletes (33,3 %). En un menor percentatge, tant a les Roquetes (9,5 %) com a Verdum (16,7 %) es declara una connexió a través d'altres xarxes externes a la llar. En relació amb les dades que fotografien la **tinència de dispositius mòbils**, un 82,1 % de les llars de les Roquetes i un 83,3 % de Verdum tenen algun dispositiu mòbil. En comparació amb el 86,2 % del districte de Nou Barris o el 84,6 % a la ciutat de Barcelona, és una dada prou similar a les diverses escales d'anàlisi.

A Verdum hi ha un punt de la **Xarxa Òmia** gestionat per una entitat del barri que realitza tallers i activitats d'alfabetització digitals adreçades a diversos col·lectius digitalment vulnerables. Pel que fa a les Roquetes, no es disposa d'aquest dispositiu. El CFA Freire ofereix també formació en matèria d'informàtica.

Situació d'excepcionalitat per la Covid-19

Durant el tancament dels centres educatius degut a la crisi sanitària relacionada amb la pandèmia per la Covid-19, s'ha evidenciat l'escletxa digital als barris d'aquest districte, clarament accentuada en aquells territoris més vulnerables. La manca de connectivitat ha dificultat el contacte de les famílies amb les escoles, ja fos de forma telefònica o a través de correu electrònic.

Un 32 % de les llars de les Roquetes i un 40 % de les de Verdum no tenen connectivitat a internet

6.1.4 | Salut

Els equipaments sanitaris de referència són d'abast diferent depenent si es tracta de les Roquetes o Verdum. En el primer cas, el barri compta amb un CAP i un casal de gent gran. Tots dos equipaments tenen proximitat entre ells i estan situats a una zona cèntrica del barri. En el cas de Verdum, en canvi, el seu CAP de referència és a la Prosperitat, per sota de la via Júlia, i des de fa temps hi ha un reclam veïnal per a millorar l'accessibilitat amb transport públic que comuniqui millor el CAP amb el barri, ja que l'accentuada orografia de la zona dificulta la mobilitat entre els dos indrets. Verdum, però, compta amb la Fundació Hospital de Dia Nou Barris, un centre de dia que depèn de la Fundació 9B i conté el **Centre de Salut Mental Infantil i Juvenil (CSMIJ)**, un servei d'assistència primària en salut mental que atén la població d'entre 0 i 18 anys de Nou

Barris amb problemàtica psicològica i psiquiàtrica. Entre altres serveis, també hi ha el **Programa de suport i assessorament a les residències de la DGAIA (SAR)**, el qual dona suport i assessorament en salut mental als professionals dels CRAE, a les famílies d'acollida i assistència psiquiàtrica i psicològica als nens, nenes i adolescents tutelats.

L'esperança de vida tant a les Roquetes com a Verdum està al voltant dels 83,5 anys si es fa la mitjana entre homes i dones, una dada pràcticament igual que la mitjana del districte de Nou Barris (84,5 anys) o la de Barcelona (84,3 anys). De totes maneres, si es segrega la dada per sexe, la dona té una esperança de vida força superior que l'home, entre sis i vuit anys més. Aquesta circumstància es cristal·litza igual a les diferents escales territorials (barri, districte, ciutat).

Centre d'atenció primària Roquetes-Canteres
Font: Ajuntament de Barcelona

La **taxa de fecunditat en mares d'entre 15 i 19 anys** és de 27,4 a les Roquetes i a Verdum de 14,3, molt superiors a la de Barcelona (5,5).

Una puntuació mitjana del test autoadministrat de cribratge que detecta els trastorns psiquiàtrics no psicòtics (GHQ) en una població es pot interpretar com una mesura global de l'estat psicològic i mental d'aquesta població. Les persones que viuen al districte de Nou Barris refereixen un risc de **mala salut mental** molt més alt que les que viuen en el conjunt de Barcelona. Des dels serveis de salut mental s'informa que hi ha una alta incidència d'aquests problemes: el CAP Roquetes és el que deriva més casos per trastorn mental sever de la zona (ansietat, depressió o psicosi).

En l'àmbit de salut cal destacar la important **presència de drogues** tant a nivell de consum com a nivell de tràfic, incidint de manera molt intensa al barri de Verdum. L'índex de consum a Verdum està qualificat com a "molt problemàtic" segons da-

des de l'Agència de Salut Pública de Barcelona (ASPB), mentre que a les Roquetes la qualificació d'índex és de "problemàtic". Tots els consums analitzats (alcohol, cocaïna i opiàcis) tenen una taxa de tractament superior respecte de la resta del districte o la ciutat: el consum d'alcohol té una taxa de tractament per cada 1.000 habitants de 2 a Verdum i 1,8 a les Roquetes; els relacionats amb el consum de cocaïna, una taxa de 1,3 a Verdum i 1,1 a les Roquetes; i pel que fa als tractaments per consum d'opiàcis, la taxa és de 0,8 a Verdum i 0,2 a les Roquetes. Aquesta última dada a les Roquetes és l'única que és inferior respecte del districte o de la resta de la ciutat.

Pel que fa a les **malalties de declaració obligatòria**, i segons dades de l'Agència de Salut Pública de Barcelona corresponents al 2018, aquesta taxa d'incidència és significativament alta a les Roquetes, concretament, de 291,5 incidències per cada 100.000 habitants, i en el cas de Verdum baixa fins a 211. En tots dos casos la xifra és superior a la taxa corresponent al districte de Nou

Barris (195) o la de la ciutat de Barcelona (194). Les incidències en tuberculosi són pràcticament iguals que al districte o la resta de la ciutat i les que tenen a veure amb el VIH són similars al districte però molt inferiors al conjunt de Barcelona.

Hi ha una important presència de drogues, tant a nivell de consum com de tràfic

El Pla comunitari de Roquetes compta amb una Taula de Salut comunitària en la qual hi participen entitats, equipaments i serveis relatius a aquest àmbit. Des d'aquest espai s'impulsen i s'acorden projectes de prevenció de salut als quals hi arriben les derivacions socials del centre d'atenció primària (CAP) i del centre de serveis Socials.

El **programa Salut als barris**, impulsat per l'ASPB, va arribar el 2009 a les Roquetes i més tard a Verdum, per introduir components explícits d'acció dirigits a reduir les desigualtats socials en matèria de salut. El 2019 es va fer un segon diagnòstic a les Roquetes per tornar a reflexionar sobre les línies d'acció més prioritàries, i en el cas de Verdum el diagnòstic vigent encara és de l'any 2016. El programa Salut als barris segueix viu en fase de manteniment als dos barris i participa activament dels diversos espais de treball comunitari.

Pel que fa a la **xarxa comunitària dels barris**, es compta en els dos casos amb una estructura que segueix implicada i organitzada segons diverses taules temàtiques i que impulsa projectes per a la millora educativa, social i econòmica. Els precedents històrics dels barris han fet que es segueixi treballant l'acció comunitària de forma conjunta en diversos àmbits, com per exemple el sociolaboral, el qual disposa d'un espai de treball compartit entre els dos plans comunitaris. El lleure juvenil també és un dels aspectes que s'aborda conjuntament, per oferir solucions d'oci saludable al jovent de les Roquetes i Verdum.

Centre d'atenció primària Roquetes-Canteres
Font: Ajuntament de Barcelona

6 | Anàlisi

6.2 | Drets socials, equitat de gènere i acció comunitària

6.2.1 | Teixit associatiu

Els barris de les Roquetes i Verdum tenen una **xarxa associativa saludable i forta**, tant a nivell d'entitats com a nivell d'acció comunitària. De fet, les entitats de segon ordre existents en els dos casos col·laboren entre elles per impulsar projectes socials i veïnals compartits entre els dos territoris. A les Roquetes, és la Plataforma d'Entitats de Roquetes la que fa de paraigua i representa diverses entitats del barri. L'Associació de Veïns i Veïnes de les Roquetes té un paper central a la Plataforma i és una entitat veïnal activa que busca augmentar la implicació del veïnat del barri per esdevenir un ens divers i més representatiu. A Verdum, és l'Associació Comunitària Verdum que fa d'encaix d'entitats d'índole diversa al barri, tot i que en aquest cas són dues les figures que agafen un rol més predominant: l'Associació de Veïns i Veïnes de Verdum i la Fundació Pare Manel. L'Associació de Veïns i Veïnes de Verdum ha viscut recentment un canvi a la presidència, de manera que s'ha promogut un relleu generacional. La ubicació central de la nova seu, molt propera a la plaça del Verdum, afavoreix la millora de les dinàmiques socials i que tingui un paper central en la cohesió veïnal.

A les Roquetes predominen les entitats del tipus cultural, ambiental i veïnal. L'Associació de Titellaires organitza anualment un festival dedicat al teatre de l'objecte, l'anomenada la Titellada, la qual aplega el públic familiar i es desplega per diversos racons del barri. El 2020 s'ha celebrat la seva 15a edició. Aquesta mateixa associació, juntament amb l'Ateneu Popular de Nou Barris, organitza també un festival de titelles anomenat Ròmbic, en aquest cas destinat a un públic adult i amb titellaires professionals de prestigi a nivell internacional. L'Arxiu Històric de Roquetes és una entitat que, tot i estar situada al barri, ordena i arxiva la història de tot el districte. Compta amb un arxiu documental i d'objectes que recull la memòria de Nou Barris. En relació amb el sector ambiental, és l'Associació Mediambiental Grodema la que treballa per a millorar les qüestions ambientals, centrant la seva activitat en els darrers anys a vetllar per obtenir una millor connexió del barri amb el Parc Natural de la Serra de Collserola.

La Xarxa d'Intercanvi i Coneixement de Nou Barris està conformada per un grup de persones que s'uneixen per intercanviar coneixements, experiències i habilitats,

La xarxa associativa d'ambdós barris és saludable i forta, tant a nivell d'entitats com d'acció comunitària

Plànol de la xarxa associativa
Font: Urbaning

amb la voluntat de perseguir una manera diferent d'ensenyar, aprendre i relacionar-se. Aquesta xarxa té la seu al Centre Cultural Ton i Guida, i organitza diverses activitats i tallers. Nou Barris Acull és una entitat situada a les Roquetes, però amb un abast de districte, que vol facilitar una bona acollida de les persones d'origen cultural divers des del punt de vista jurídic i social. El mapa d'entitats complet del barri va molt més enllà de les entitats descrites aquí, i el que és remarcable és la col·laboració entre elles per a l'impuls de projectes i consensos, per no solapar tasques i treballar conjuntament sumant esforços.

A Verdum les entitats majoritàries són de tipus educatiu, laboral, cultural i veïnal. En els últims anys hi han aparegut dues entitats centrades a millorar les condicions de la dona, tant a nivell de sensellarisme com a nivell de violències de gènere o condicions laborals.

Pel que fa a l'acció comunitària, tots dos barris compten amb el **Pla de desenvolupa-**

ment comunitari (PDC) gestionat per les corresponents entitats de segon ordre. Els PDC despleguen gran quantitat de projectes socials en àmbits molt diversos i transversals, i s'estructuren segons taules de treball sectorials, a les quals hi ha un alt índex de participació a nivell d'equipaments, serveis i entitats. El funcionament comunitari dels barris segueix en molts casos les dinàmiques anteriors a la construcció de la ronda de Dalt, entenent les Roquetes i Verdum com un únic àmbit territorial. En l'àmbit sociolaboral, per exemple, els espais de treball són conjunts entre els dos barris, generen projectes i accions que impacten tant en el veïnat de les Roquetes com en el de Verdum.

Tot i l'estructura "institucional" dels plans comunitaris, la xarxa veïnal informal o no organitzada queda sovint al marge dels programes i projectes que s'impulsen, i en tots dos barris s'està intentant treballar per divulgar i difondre amb més força l'existència d'aquests espais, per tal d'arribar a col·lectius més diversos i generar una estructura més àmplia.

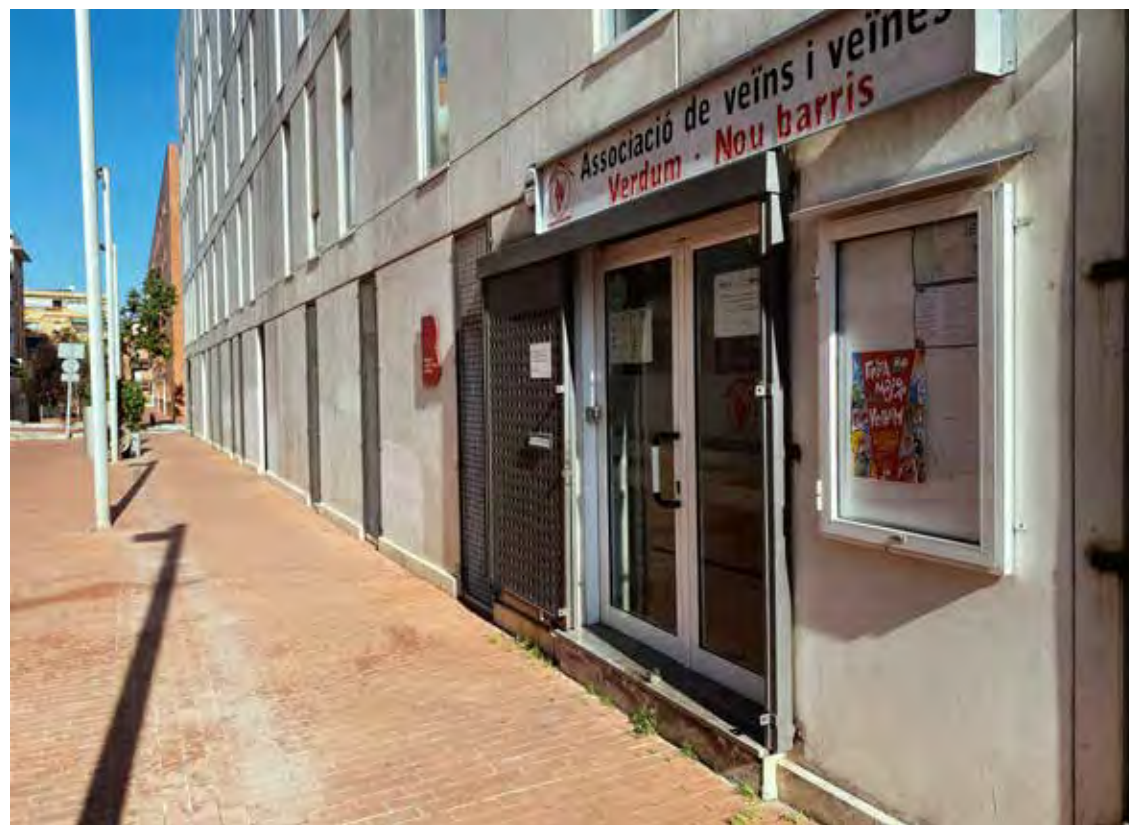
Situació d'excepcionalitat per la Covid-19

La reacció comunitària a la crisi sanitària generada per la Covid-19 ha suposat la creació de diverses xarxes veïnals de suport mutu, marcades per la solidaritat entre entitats, serveis i veïnat. Probablement aquestes xarxes serviran per ampliar la xarxa veïnal informal, i donaran a conèixer les estructures dels plans comunitaris dels barris, com a espais de col·laboració i construcció col·lectiva. Una de les primeres xarxes a aparèixer va ser la del barri del Verdum, amb una gran coordinació entre veïnat i entitats per fabricar mascareres, adreçar les persones als espais on es poden sol·licitar ajudes socioeconòmiques o per crear un banc d'aliments que encara avui està donant resposta a necessitats d'extrema vulnerabilitat.

En el cas de les Roquetes, la xarxa s'inicia poques setmanes després, i neix també amb força i molta col·laboració veïnal. S'estructura en diverses comissions temà-

tiques que tracten diferents casuístiques d'emergència i es coordinen amb l'Administració per impulsar projectes de resposta immediata. Des d'una mirada més àmplia, s'ha creat també un espai de coordinació de xarxes de suport mutu a nivell de Districte, alhora que les diverses associacions de veïnes i veïns han reprès la plataforma de coordinació per sumar esforços i compartir idees innovadores, semblant a la plataforma Nou Barris Cabrejada, que actualment està en un moment de poca activitat.

Recentment, el Departament d'Acció Comunitària de l'Ajuntament de Barcelona ha organitzat diversos equipaments de proximitat perquè funcionin com a espais de referència i coordinació entre les xarxes. En el cas de les Roquetes i Verdum, és el Centre Cultural Ton i Guida el que ha agafat aquest paper, acollint també les xarxes de Verdum, Prosperitat i Trinitat Nova.

Associació de veïns i veïnes Verdum · Nou Barris
Font: Ajuntament de Barcelona

6 | Anàlisi

6.2 | Drets socials, equitat de gènere i acció comunitària

6.2.2 | Serveis socials

En l'àmbit dels serveis socials, els barris de les Roquetes i Verdum tenen **equipaments de referència** diferents. A les Roquetes el centre de serveis socials està situat al mateix barri, a diferència de Verdum, el qual té el centre de referència a la Prosperitat. Cada un dels centres fa al voltant de 5.700 activitats d'atenció directa, ja sigui a nivell individual, familiar o col·lectiu.

L'equip d'educadors de carrer corresponent al **programa A peu de carrer (APC)** de les Roquetes dona servei també a la Trinitat Nova i a Canyelles, però té un impacte més intens a les Roquetes que als altres dos. La seva tasca persegueix el foment d'un oci saludable del col·lectiu jove, evitant consum de tòxics o esferes de *bullying* i assetjament al carrer. A Verdum, l'equip d'APC treballa també a la Prosperitat i la Guineueta. Els Serveis Socials amb centre a les Roquetes tenen una forta vinculació amb els projectes impulsats des del Pla comunitari, i participen de diverses taules de treball amb l'objectiu de millorar la vulnerabilitat socioeconòmica i emocional de les persones que atenen. És un agent derivador important cap a projectes que tenen per

objectiu millorar la qualitat de vida d'aquestes persones. Des del 2016, s'han incorporat dues educadores socials als equips educatius de les escoles de les Roquetes per garantir un enllaç més eficient i directe entre les famílies més vulnerables i els Serveis Socials del territori. L'experiència, que ha estat impulsada a través del Pla de Barris 2016-2020, s'ha valorat molt positivament.

En el cas de Verdum, les educadores del centre de serveis socials també tenen un vincle estret amb els espais del Pla Comunitari, traslladant reptes o situacions de vulnerabilitat i coordinant la resposta a través de projectes sociocomunitaris.

L'equip interdisciplinari per a la petita infància (EIPI) del Districte de Nou Barris actualment disposa d'un espai reduït que impedeix atendre totes les derivacions adequadament, i tot i haver estudiat l'opció de traslladar-lo a uns locals de Verdum, aquests no responen a les necessitats idònies que requereix un EIPI. Aquest és un equipament que ofereix servei a tot el districte de Nou Barris.

6.2.3 | Convivència

La convivència als barris de les Roquetes i Verdum genera **percepció d'inseguretat o discordança entre el veïnat, sovint associada als usos intensos a l'espai públic o a la presència de drogues a Verdum**. Les Roquetes té un alt percentatge de població gitana i per això es compta amb un equip d'agents cívics d'ètnia gitana que vetllen per una bona convivència a l'espai públic, entre altres tasques associades a l'educació o a la salut d'aquest col·lectiu. El projecte que cobreix aquesta tasca és Nou Barris Conviu, un projecte amb origen al barri de les Roquetes i que el 2019 va ampliar la seva intervenció als barris de la Trinitat Nova i Verdum.

L'existència de població gitana a Verdum també és significativa i en algunes ocasions ha generat discordançes, tot i que s'han mediat i resolt a través de l'equip de mediació d'escales i espai públic que dona cobertura a tot el barri. Aquest manté una estreta col·laboració amb l'Associació de Veïns i Veïnes que facilita un treball conjunt i coordinat per donar una resposta transversal i unificada. Una de les zones d'intervenció més freqüents per aquest equip és l'àmbit de les **antigues Cases del Governador**, un espai on el veïnat reconeix ràpidament les cares forasteres i on la presència de drogues s'intensifica. Les Roquetes, tot i presentar petits conflictes de convivència a les escales o a l'espai públic, no disposa d'aquest servei.

Persones al carrer Viladrosa
Font: Ajuntament de Barcelona

6 | Anàlisi

6.2 | Drets socials, equitat de gènere i acció comunitària

6.2.4 | Equipaments

El **sistema d'equipaments** a les Roquetes és força més complet que a Verdum. En el primer cas existeix una xarxa d'equipaments de referència força més completa i situada al mateix barri, a diferència de Verdum, el qual compta amb alguns equipaments de caire veïnal, però pocs serveis bàsics (CAP, Serveis Socials) ubicats al seu entorn més immediat.

El **sòl d'equipaments** respecte de la superfície del barri a les Roquetes és del 9,1 %, força més elevat que a Verdum, que disposa d'un 3,5 % de sòl d'equipaments en relació amb la superfície del seu territori. Totes dues dades són inferiors al 10,1 % tant a nivell de districte com a nivell de ciutat, i és molt significativa la desproporció en el cas concret de Verdum.

El **mapa d'equipaments** a les Roquetes dona bona cobertura al barri, tot i presentar algunes deficiències quant a manca d'espai per a realitzar determinades activitats. El Casal de Joves de Roquetes fa anys que reclama una nova ubicació per ampliar les seves dependències i evitar les molèsties al veïnat de l'entorn proper, unes

molèsties relacionades habitualment amb la contaminació acústica que ocasionen les activitats pròpies del col·lectiu jove (concerts nocturns, tallers musicals, etc.). Des del Districte de Nou Barris s'està estudiant una possible reubicació del casal a la zona de l'amfiteatre, un indret allunyat de la zona residencial que facilitaria una ampliació de l'equipament i una convivència tranquil·la amb l'entorn.

La **tipologia dels equipaments** és força diversa, n'hi ha d'administratius i de proveïment, culturals i cívics, de socials i atenció a les persones, sanitaris i assistencials, educatius, esportius i religiosos. La distribució dels equipaments a les Roquetes és força equilibrada i dona cobertura a totes les zones del barri sense generar grans dificultats d'accessibilitat. Tot i així, la part alta de les Roquetes és eminentment residencial i no compta amb equipaments.

El **mapa d'equipaments** a Verdum és més deficitari pel que fa als de primera necessitat: el centre d'atenció primària i el En de referència no estan situats al barri, sinó que tots dos es troben al barri de la Pros-

Plànol d'equipaments
Font: Urbaning

peritat. La situació dels equipaments existents a Verdum (Casal de Barri o el local de l'Associació de Veïns i Veïnes, per exemple) es concentra en una ubicació cèntrica i propera a les entitats veïnals, a la zona dels blocs residencials de les antigues Cases del Governador.

Pel que fa als equipaments situats a la cobertura de la via Favència, la Biblioteca de Roquetes i l'Espai Via Favència, tot i pertànyer administrativament a les Roquetes, són utilitzats pels dos barris, ja que tenen una posició molt central si s'entén la zona d'aquest Pla de Barris com una unitat territorial.

Llistat d'equipaments:

Equipaments de les Roquetes i Verdum

Equipaments administratius i de proveïment

- 1 Mercat de Montserrat
- 2 Punt Verd de Barri - Les Roquetes

Equipaments culturals i cívics

- 3 Biblioteca Les Roquetes
- 4 Casal de Gent Gran les Roquetes
- 5 Centre Ton i Guida
- 6 Casal de Joves Roquetes
- 7 Casal infantil Roquetes
- 8 Espai Via Favència
- 9 Casal de Barri Verdum
- 10 Casal Cívic Barcelona-Verdum
- 11 Punt Òmnia Verdum
- 12 Hotel d'entitats
- 13 Centre Obert Muntanyès

Equipaments socials i d'atenció a les persones

- 14 Centre de Serveis Socials Roquetes-Trinitat Novacanyelles

Equipaments sanitaris i assistencials

- 15 Fundació Hospital de Dia de Nou Barris
- 16 Centre d'Atenció Primària Roquetes
- 17 Centre de dia Verdum

Equipaments educatius

- 18 Llar d'Infants El Tren Groc
- 19 Escola Marta Mata - Aiguamarina
- 20 Col·legi Sant Ferran
- 21 Centre d'Estudis Sant Ferran
- 22 Centre Educatiu Escola Pia - Luz Casanova
- 23 Centre Educatiu Prínceps 23 d'Abril
- 24 Institut Escola Antaviana
- 25 Institut Escola Turó de Roquetes
- 26 Escola Bressol Municipal El Torrent
- 27 Escola de Música i Arts Escèniques MusicArt
- 28 Escola Bressol Municipal Pla de Fornells
- 29 CFA Freire

Equipaments esportius

- 30 Club Esportivo Brafa
- 31 Pistes poliesportives municipals Antoni Gelabert

Equipaments religiosos

- 32 Parròquia de Santa Maria Magdalena
- 33 Saló del Regne dels Testimonis Cristians de Jehovà
- 34 Parròquia Sant Sebastià
- 35 Iglesia Evangelica Ministerio Apostólico Profético "El Verbo" Barcelona
- 36 Església Evangèlica Assemblea de Germans Font Canyelles
- 37 Església Evangèlica Crist Ebenezer Gestemani Barcelona
- 38 Església Evangèlica Manada Pequeña
- 39 Església Evangèlica Entecosta Ebenezer Manantial de Vida
- 40 Església Evangèlica Renacer Dios de Pactos

Foto aèria
Font: Ajuntament de Barcelona

6 | Anàlisi

6.3 | Habitatge

L'estructura urbana de Roquetes-Verdum conté tipologies d'habitatge diverses, relacionades amb el seu moment de construcció i la promoció que les impulsava. A grans trets, es podrien classificar en **quatre tipologies d'habitatge**. La primera es troba a la zona més alta del barri de les Roquetes i es caracteritza per una autoconstrucció on predominen les finques unifamiliars entre mitgeres, habitualment de planta baixa i en alguns casos amb planta pis. L'estat d'aquestes finques és divers i no respon a una estructura homogènia.

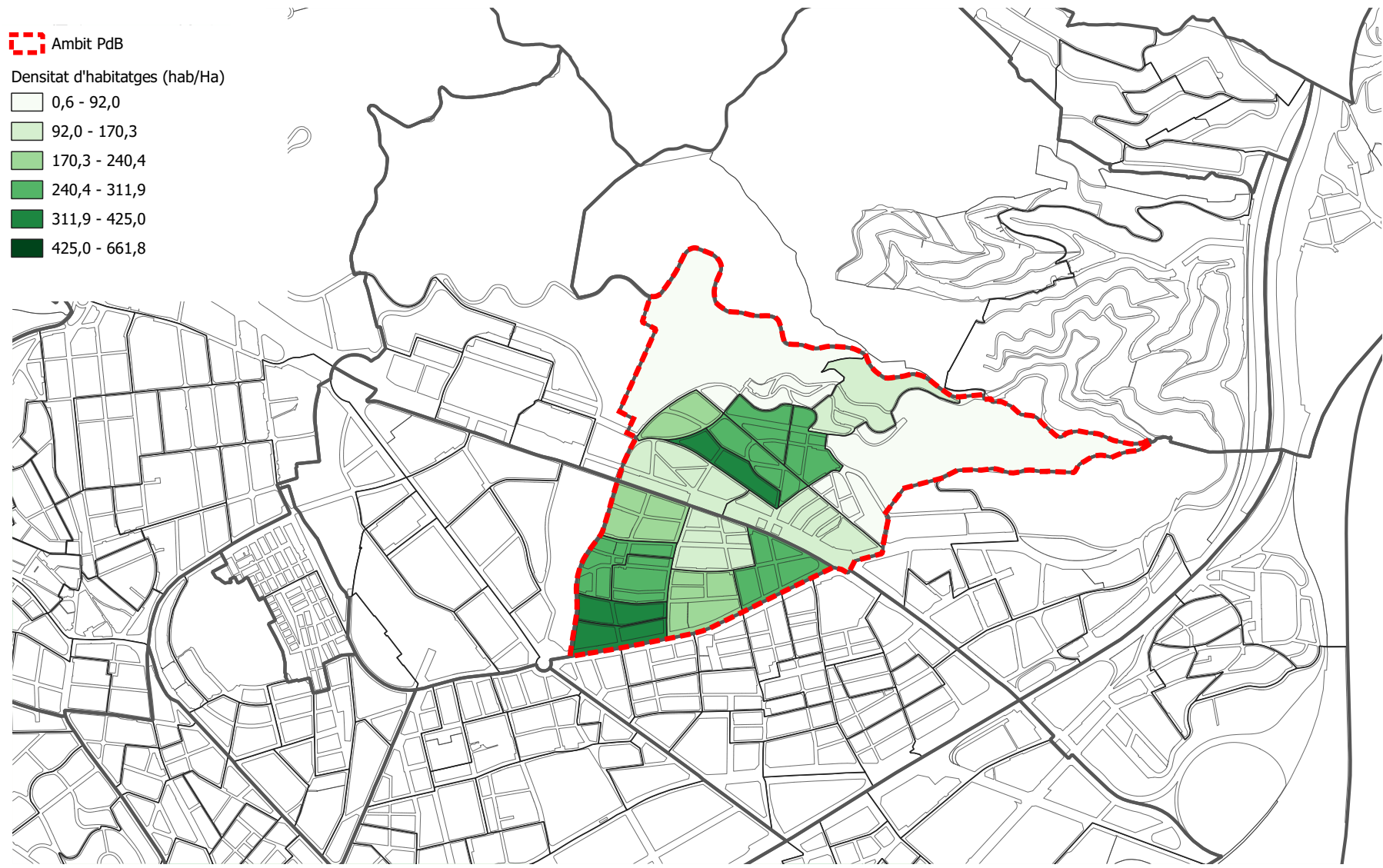
La segona fa referència al **polígon residencial de blocs aïllats** que va promoure l'Obra Sindical del Hogar, i es reparteix entre els dos barris: una part a les Roquetes i l'altra a Verdum, que queden separades pel pas de la ronda de Dalt. La part situada a Verdum s'ha rehabilitat recentment, tant pel que fa a les façanes com pel que fa a l'espai públic entre els blocs. A les Roquetes no s'han realitzat obres de millora a les façanes, i els blocs no presenten deficiències importants. Són blocs de planta baixa i tres plantes pis i amb ús únicament residencial.

Una tercera tipologia, també de **blocs aïllats amb espai públic entre els blocs**, fa referència a les antigues Cases del Governador del Verdum, situades entre la via Favència, el carrer de Viladrosa i el carrer d'Almansa. Aquest polígon va ser enderrocat per la presència de ciment aluminós als edificis i amb els anys s'ha anat substituint pels blocs aïllats actuals, amb una alçada de planta baixa i quatre plantes pis, i s'han anat alliberant les plantes baixes per a equipaments o usos comercials quan les cotes ho han permès.

Per últim, un quart tipus fa referència a les **finques plurifamiliars entre mitgeres**, una trama existent als dos barris que presenta estats d'envelliment diversos. Són les zones que presenten més densitat, i coincideixen amb les més centrals dels barris. A les Roquetes aquesta tipologia està present des del carrer de la Mina de la Ciutat fins a la via Favència, i a Verdum apareix, entre d'altres, als entorns dels carrers de Joaquim Valls, Casals i Cuberó, la Font d'en Canyelles... A la part baixa de les Roquetes aquesta tipologia s'intercala amb la presència puntual de torres unifamiliars

originàries dels anys vint.

La **densitat d'habitatges** posa en relació el nombre d'habitatges per cada hectàrea (ha) de sòl i ofereix una imatge força clara de l'estructura urbana i poblacional dels barris. En els dos barris aquesta dada és superior a la del districte o de la ciutat, i a Verdum despunta quant a la capacitat del barri. A les Roquetes hi ha 110,2 habitatges per cada hectàrea, i a Verdum la dada s'enfila fins a un 200%, 249,5 habitatges per hectàrea. Si es compara amb el districte, la densitat d'habitatges és de 95,4, i en el cas de la ciutat de Barcelona es redueix fins a 80,2. A les Roquetes, en funció de la zona del barri a la qual es fa referència, la tipologia d'edificació i la densitat varien molt. El **nombre de persones que viuen en els habitatges** es situa en tots els casos i nivells territorials entre les 2 i les 2,3 persones per habitatge, de manera que hi ha poques diferències. En canvi, la **superfície mitjana dels habitatges** ronda els 59 m² en els dos barris, una superfície per sota de la del districte (65 m²) i la de Barcelona (78 m²).

Plànol de densitat d'habitatges per secció censal
Font: Urbaning

Pel que fa al **règim de tinença dels habitatges**, s'ha produït un canvi significatiu en els darrers anys: el 2011 el districte de Nou Barris era el que tenia més habitatge en propietat i entre el 2006 i el 2014 es va donar el major increment de contractes de lloguer de la ciutat. A les Roquetes un 83 % dels habitatges són de propietat, tot i que el 33 % d'aquests té pendent una part del pagament; per tant, estan subjectes a una hipoteca. Un 10,8% dels habitatges és en règim de lloguer, i el 6% restant són altres modalitats de tinença. A Verdum la tinença és força similar: un 78,2 % dels habitatges són de propietat, dels quals un 28,4 % estan subjectes a una hipoteca. Els habitatges en règim de lloguer són lleugerament superiors, s'arriba al 15,1 % del parc d'habitatges. Cal apuntar també la notable diferència que hi ha en referència al **valor cadastral**: a les Roquetes el valor mitjà és de 491 €/m², inferior al de Verdum, que és de 623 €/m², similar al del districte

de Nou Barris (633 €/m²) però molt inferior respecte del de la resta de la ciutat (1.018 €/m²).

Pel que fa a **desnonaments**, no és una situació que es doni de forma molt freqüent en cap dels dos barris, tot i que puntualment apareixen casos aïllats. De totes maneres, sí que existeixen **ocupacions** d'habitatges per motius i tipologies diversos. Al carrer d'Almagro, 2, de Verdum hi ha l'edifici 15-O, que va ser ocupat el 2011. Va ser un moviment d'ocupació des d'una perspectiva politicoideològica que reclamava a l'Ajuntament la compra de l'edifici. Després d'estudiar la situació, actualment l'Administració no està en condicions d'adquirir la finca, tot i els diversos intents de realitzar l'operació de compra. Les famílies ocupants, catorze unitats, tenen una situació econòmica vulnerable i recentment se'ls havia suspès, de manera provisional, l'ordre de desnonament.

Els desnonaments no són gaire freqüents a cap dels dos barris, però sí que hi ha ocupacions d'habitatges

Situació d'excepcionalitat per la Covid-19

El confinament estricte durant la crisi sanitària derivada de la Covid-19 ha evidenciat la manca de cobertura de les necessitats bàsiques als habitatges, com ara la ventilació, la llum natural o espais exteriors, elements determinants per a una experiència emocional més saludable en situacions extremes com les que s'han viscut a la primavera del 2020.

Foto aèria
Font: Ajuntament de Barcelona

6 | Anàlisi

6.4 | Ocupació, impuls econòmic i economia social

6.4.1 | Renda familiar disponible

La **renda familiar disponible (RFD)** és la renda de la qual disposen les persones i les famílies per fer front a les despeses i estalvis. Si es pren com a referència la mitjana de Barcelona (100), en el cas de les Roquetes (49,7) i Verdum (51,3) la RFD és pràcticament un 50% més baixa que la de Barcelona, i lleugerament inferior a la del districte de Nou Barris (55). L'evolució d'aquest indicador mostra una clara tendència negativa en els darrers anys: des del 2008 fins al 2017 ha anat constantment a la baixa.

Pel que fa a la **renda mitjana per llar**, en els dos barris és inferior a la mitjana de Nou Barris i augmenta la distància en relació amb la mitjana de Barcelona. El valor d'aquesta dada s'ha obtingut de la mitjana de totes les seccions censals del barri: a les Roquetes una renda mitjana per llar de 24.776 € i a Verdum de 24.266 €, uns valors que s'allunyen força dels 37.881 € de la renda mitjana per llar a Barcelona i no tant dels 28.034 € del districte.

Quant a les **fontes d'ingrés**, el voltant del 60 % d'aquests ingressos provenen del salari, tant a un barri com a l'altre. D'altra banda, el 27 % dels ingressos de les Roquetes i el 28 % de Verdum provenen de pensions o prestacions per desocupació, una dada que segueix la mateixa tendència al districte (28 %) però que queda força allunyada de Barcelona (21 %).

Tant les Roquetes com Verdum tenen un IRFD molt inferior a la mitjana de Barcelona, i l'evolució té una tendència negativa des del 2008

Evolució anual de l'índex de renda familiar disponible (2008-2017)										
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
les Roquetes	60,3	55	53,3	53,8	52,8	50,4	50,8	47,8	57	49,7
Verdum	61,9	57,2	55	53,3	49,5	55,6	50,8	55,4	53,8	51,3
Districte de Nou Barris	70,1	65,7	63,2	59,4	57,1	56,2	53,7	53,8	55	55
Barcelona	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Font: Ajuntament de Barcelona. Oficina Municipal de Dades

 Ambit PdB

Renda mitjana per llar (€)

 19025 - 29123

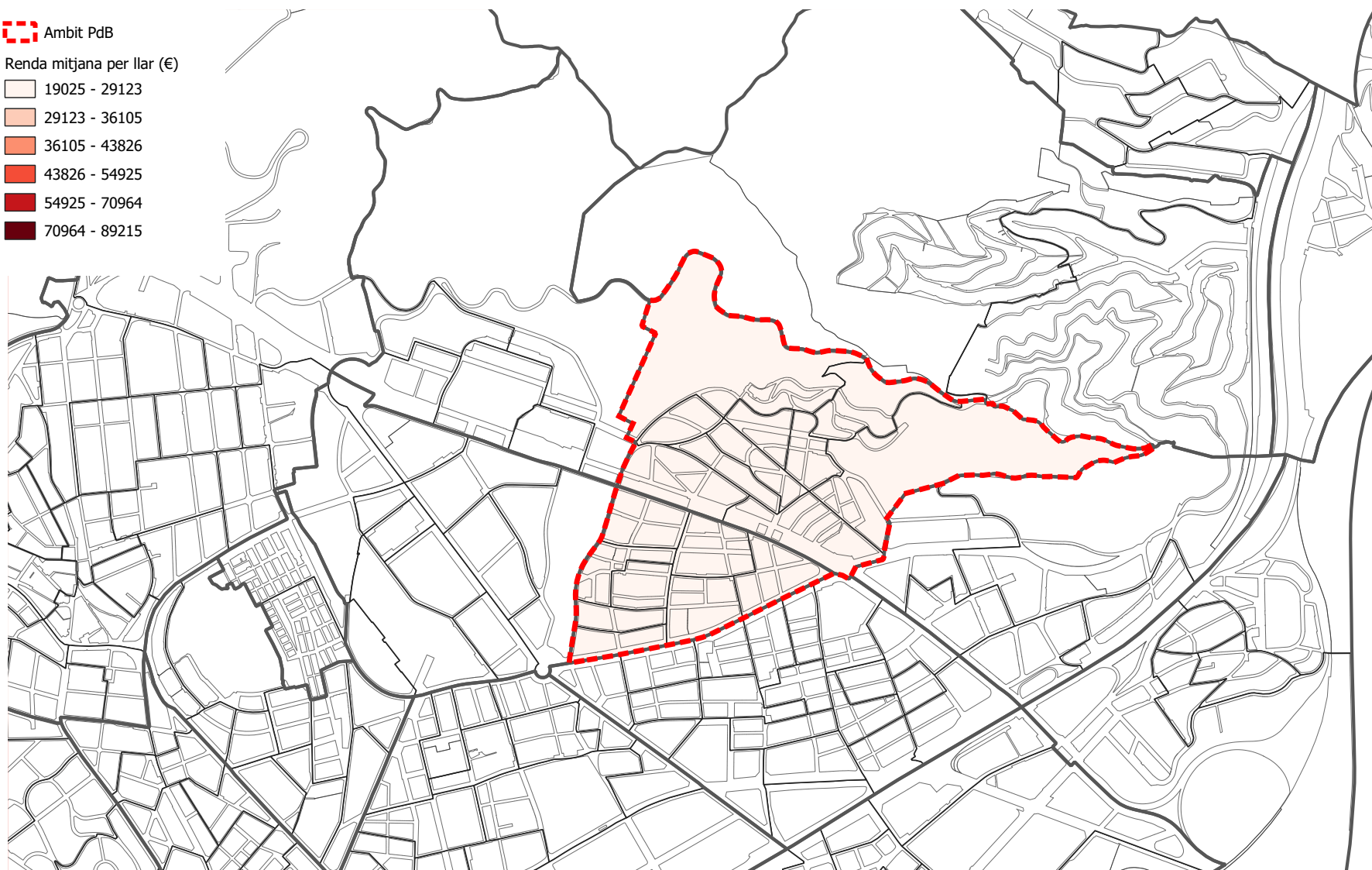
 29123 - 36105

 36105 - 43826

 43826 - 54925

 54925 - 70964

 70964 - 89215

Plànol de renda mitjana per llar per secció censal
Font: Urbaning

6 | Anàlisi

6.4 | Ocupació, impuls econòmic i economia social

6.4.2 | Activitat comercial

Els principals **eixos d'activitat comercial** a les Roquetes són el carrer de la Mina de la Ciutat, on es concentren principalment activitats relacionades amb la restauració, i el carrer de les Torres, que concentra principalment comerç i activitat econòmica de serveis. El **Mercat de Montserrat**, situat actualment a la part més baixa del carrer de les Torres, havia estat històricament un mercat de referència a nivell de ciutat. Actualment està força envellit i moltes de les seves parades han tancat l'activitat. El Districte de Nou Barris està treballant la remodelació del mercat i la seva nova ubicació, que serà ben bé al costat de l'actual. Aquest fet ha contribuït al tancament d'algunes parades. Recentment s'ha iniciat el projecte Perifèrica 9B, un projecte per reactivar el mercat afegint un servei a domicili, que permet fer la comanda per telèfon així com també fer la compra al mateix equipament perquè després la portin a domicili. Actualment, el projecte està estudiant ampliar el servei per missatgeria capil·lar i amb mobilitat sostenible que pugui abastir tot el districte.

Verdum havia estat històricament un gran barri comercial que comptava amb diverses associacions. Actualment queda part de l'antiga Federació de Comerciants, però amb una activitat molt reduïda i poca participació, per tant, ha deixat de ser un òrgan representatiu i funcional. Recentment la zona ha vist incrementat el seu potencial comercial amb la creació del nou **Eix Comercial Nou Barris Centre**, un eix comercial format per bulevards que connecta amb una línia de continuïtat el carrer del Doctor Pi i Molist, amb la via Júlia, passant pel passeig de Verdum, i mostra una oferta comercial plural i competitiva. Alguns dels carrers perpendiculars a via Júlia, com Joaquim Valls, Almansa o la Font d'en Canyelles, complementen l'oferta comercial de via Júlia, sobretot en els trams més propers a l'eix principal. D'altra banda, el carrer de Viladrosa, que travessa el barri de punta a punta, també és contenidor de comerços, bars i serveis que generen certa activitat econòmica al barri.

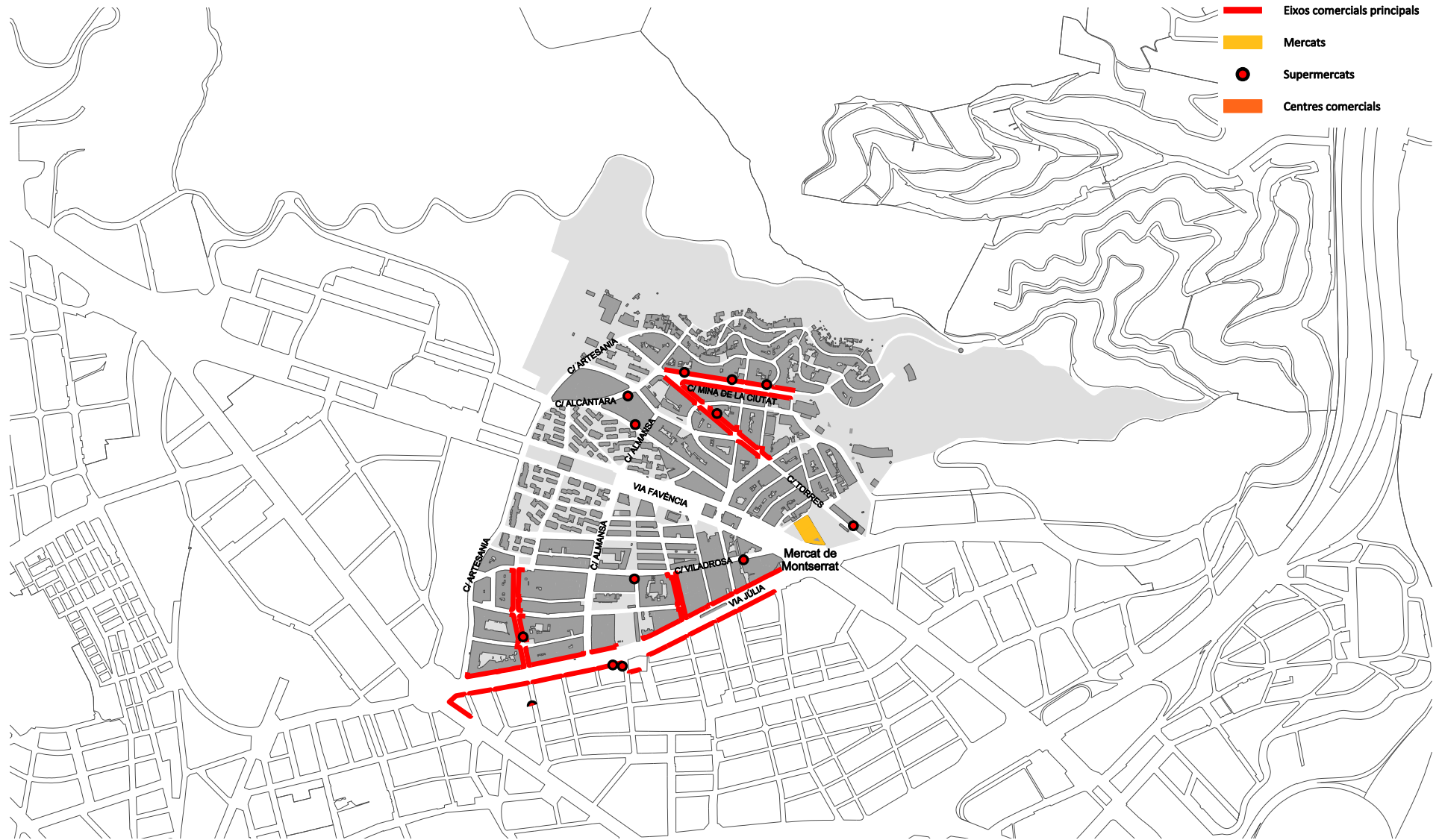
El principal **tipus d'activitat dels locals**

en planta baixa és força similar en el comerç (22,9 % a les Roquetes i 25,3 % a Verdum) i de serveis (22,7 % a les Roquetes i 29 % a Verdum), tot i que a la ciutat en conjunt predominin més els serveis (41,5 %).

Un 50,2 % i un 38,8 % dels locals en planta baixa dels barris de les Roquetes i Verdum, respectivament, són **locals buïts**, o bé en reforma o no es disposa d'informació, una dada lleugerament superior a la de Nou Barris (35,2 %) i força més alta que la de Barcelona (23,6 %).

Situació d'excepcionalitat per la Covid-19

La crisi sanitària relacionada amb la Covid-19 ha forçat una aturada sobtada de l'activitat comercial, a excepció dels comerços relacionats amb el subministrament de productes alimentaris, que han continuat amb l'activitat durant el confinament. Aquesta situació ha generat el tancament d'alguns comerços, o la necessitat de reinvençió d'altres.

Plànol d'eixos comercials
Font: Urbaning

6 | Anàlisi

6.4 | Ocupació, impuls econòmic i economia social

6.4.3 | Distribució d'atur

El **percentatge d'atur registrat** el desembre del 2020 a les Roquetes (10,9 %) i a Verdum (11 %) és pràcticament igual que el del districte de Nou Barris (11,2 %) i força superior respecte del de Barcelona (8,6 %). Quant a l'anàlisi de la dada segons el gènere, s'observen **més dones que homes registrades a l'atur**, així com també un elevat percentatge d'atur de llarga durada, superior als dotze mesos de desocupació (38 %). Aquestes dades no inclouen les persones que resideixen als barris però es troben en situació administrativa irregular. Tot i no tenir cap dada disponible so-

bre la significança d'aquest col·lectiu, és un aspecte que caldrà tenir en compte de cara a la diagnòsi.

L'evolució de persones registrades a l'atur als dos barris, des de gener 2020 fins el desembre del mateix any, ha pujat 2,5 punts, un augment molt significatiu i probablement motivat per l'aparició de la pandèmia.

La **Llei de barris del 2004**, promoguda per la Generalitat de Catalunya, va impulsar un projecte de foment de l'ocupació

a les Roquetes, el **projecte Treball als barris**, un programa de Barcelona Activa cofinançat pel Servei d'Ocupació de Catalunya i que a dia d'avui encara està actiu. Aquest dispositiu d'ocupació territorial té per objectiu afavorir la inserció sociolaboral d'aquells col·lectius més vulnerables perquè porten dotze mesos o més sense treballar, o perquè tenen dificultats addicionals com ara la manca de formació. Per a les persones que hi participen es traça un itinerari personalitzat que inclou un mapa d'activitats per a la millora professional, i diverses tutories de seguiment que

Atur registrat (desembre 2020)				
	Nombre d'aturats registrats	% d'aturats	Repartiment per sexes	
			Dones	Homes
les Roquetes	1.194	10,9%	54,9%	45,1%
Verdum	915	11,0%	55,0%	45,1%
Districte de Nou Barris	12.383	11,2%	54,5%	45,5%
Barcelona	93.842	8,6%	52,8%	47,2%

Font: Ajuntament de Barcelona. Departament d'Estadística i Difusió de Dades

reforcen el procés de recerca de feina. En aquest projecte s'hi inclouen, també, les Cases d'Oficis per a joves, que proporcionen una formació d'un ofici, ja sigui de l'àmbit digital, el medi ambient o el món de l'espectacle.

A diferència de les Roquetes, **Verdum no compta amb un dispositiu de Treball als barris**, tot i que a través de la cooperativa Insercoop s'ha impulsat el Club de Feina, un projecte pensat per donar suport a la recerca de feina a totes les persones majors de setze anys que vulguin trobar feina o millorar la seva, estiguin o no en situació d'atur. El Club de Feina es realitza una tarda a la setmana al Casal de Barri Verdum i l'accés és gratuït.

En el marc dels **plans comunitaris de les Roquetes i Verdum**, destaca l'espai de treball conjunt en l'àmbit sociolaboral, que és compartit entre els dos barris i té per objectiu impulsar propostes per pal·liar-ne les vulnerabilitats socioeconòmiques i laborals. Alguns dels projectes que han estat treballats amb la Taula Sociolaboral són el Tastet d'oficis per a joves, un projecte adreçat a millorar les condicions de vida de persones joves en situacions emocionals i vitals profundament vulnerables; o el projecte Tasta la vida, impulsat amb l'edició del Pla de Barris de les Roquetes 2016-2020 i que pretén reactivar la vida de persones adultes que viuen situacions de molta precarietat emocional i econòmica, entre altres projectes.

Evolució de l'atur registrat entre la població de 16 a 64 anys

	mitjana 2013	mitjana 2014	mitjana 2015	mitjana 2016	mitjana 2017	mitjana 2018	mitjana 2019	mitjana 2020	Var. 2013- 2020
les Roquetes	13,9%	13,4%	12,6%	11,0%	9,9%	9,4%	8,6%	10,2%	-3,7%
Verdum	14,4%	13,9%	11,9%	11,1%	10,0%	9,4%	8,7%	10,3%	-4,1%
Districte de Nou Barris	14,3%	13,6%	12,5%	11,1%	9,9%	9,2%	8,6%	10,4%	-3,9%
Barcelona	10,5%	9,9%	11,6%	7,9%	7,1%	6,7%	6,4%	7,9%	-2,6%

Font: Ajuntament de Barcelona. Departament d'Estadística i Difusió de Dades

S'observen més dones que homes registrades a l'atur, així com també un elevat percentatge d'atur de llarga durada

6 | Anàlisi

6.4 | Ocupació, impuls econòmic i economia social

6.4.4 | Economia social i solidària

El paraigua sota el que es desenvolupen aquestes accions, projectes i serveis és el **Pla de desenvolupament econòmic (PDE)** del districte de Nou Barris 2016-2021, un document marc que esdevé full de ruta per a l'enfortiment i la transformació socioeconòmica del Districte. En aquest document, l'economia social i solidària (ESS) és un dels quatre àmbits d'actuació, i les línies estratègiques que alhora tenen en compte nou mesures concretes són promoure nova economia social i solidària, i impulsar l'economia social i solidària existent a Nou Barris.

A les Roquetes i Verdum hi ha **vàries iniciatives d'ESS** emmarcades en el cooperativisme o en entitats o grups amb iniciatives d'intercanvi i suport mutu. La cooperativa de consum Les Vinyes de Can

Roquetes, amb seu a l'Ateneu Popular de Nou Barris, és una cooperativa formada per veïnat dels barris de l'entorn, i amb un compromís amb el consum responsable i ecològic.

En el Pla de Barris 2016-2020, es va realitzar un mapa d'entitats i projectes que tenien un marcat caràcter d'economia social i solidària, i es van recollir en un mapa geolocalitzat aquelles associacions, entitats, projectes o cooperatives presents al barri.

A Verdum, hi ha també diversos col·lectius i associacions que treballen en pro de l'economia social i solidària, com per exemple l'associació Lola No Estás Sola o Accions Fem, dos col·lectius que treballen des del feminisme i l'acció comunitària.

Situació d'excepcionalitat per la Covid-19

I, per últim, arran de l'emergència social derivada de la crisi sanitària i el confinament per la Covid-19 s'ha creat la Xarxa de Suport de Verdum i la Xarxa de Suport de Roquetes, que han esdevingut espais de suport veïnal i de relació entre barris propers. En aquestes xarxes destaca la participació transversal d'entitats dels dos barris, però sobretot la implicació de persones a títol individual i la coordinació entre elles.

El teixit social i comunitari ha estat clau per fer front a la crisi causada per la Covid-19. Per això l'Ajuntament de Barcelona ha posat a disposició d'aquestes xarxes veïnals vint casals de barri i altres equipaments de proximitat que funcionaran com a casals comunitaris i punts logístics amb material d'autoprotecció, espais físics per fer reunions, punts de connexió a internet, equipament informàtic i espai d'emmagatzematge, entre d'altres. Un d'aquests casals és el Centre Cultural Ton i Guida, ubicat a les Roquetes.

A les Roquetes i Verdum hi ha diverses iniciatives d'ESS, emmarcades en el cooperativisme, les entitats o els grups amb iniciatives d'intercanvi i suport mutu

Foto aèria
Font: Ajuntament de Barcelona

6 | Anàlisi

6.5 | Espai públic i accessibilitat

6.5.1 | Planejament urbanístic

L'ordenació del territori es porta a terme mitjançant el planejament urbanístic general, que a Barcelona correspon al **Pla General Metropolità (PGM) del 1976** i a les seves posteriors modificacions, així com mitjançant el desenvolupament del planejament urbanístic que en deriva.

Les Roquetes ha estat objecte d'algunes modificacions de planejament i diverses figures de planejament derivat. Des d'un punt de vista global, va tenir l'afectació de tot el barri el **Pla especial de reforma interior (PERI) per a la millora dels accessos del barri (1991) i les modificacions posteriors (1993)**, que van suposar una reforma estructural de tot el barri i que han estat executats pràcticament en la seva totalitat.

A un nivell més concret, amb una afectació puntual a les finques dels límits del barri, la Modificació del PGM a les Roquetes de terrenys limítrofs amb la Trinitat Nova i Canyelles (2010) va desenvolupar la transformació urbanística per a la revitalització social i econòmica del barri introduint noves activitats i ampliant l'oferta d'habitatge. Es va reforçar la identitat del barri permetent l'ordenació actual, que compta amb la plaça de les Dones, una promoció nova d'habitatges i un gran establiment de l'àmbit alimentari.

El 2015 es va aprovar definitivament el **Pla de millora urbana per a la regulació de la instal·lació d'ascensors exteriors als edificis d'habitatges de Verdum i les Roquetes**, que estableix les condicions urbanístiques i arquitectòniques per a la implantació d'ascensors als edificis d'habitatges que no en tenen, centrant-se en la millora de l'accessibilitat.

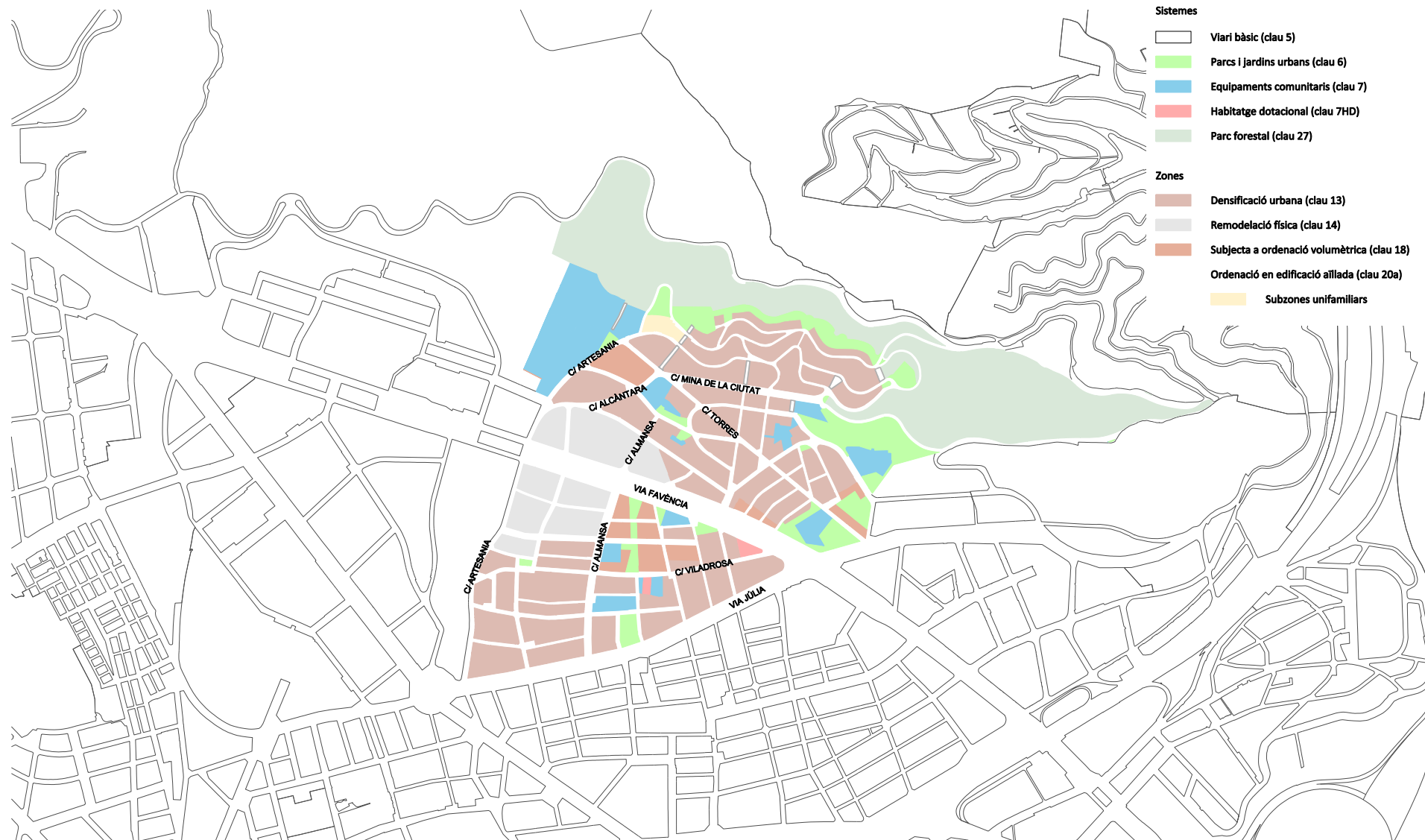
La vessant muntanyosa del límit nord del barri de les Roquetes forma part del Parc Natural de la Serra de Collserola i, per tant, aquest sòl queda subjecte a la regulació urbanística pròpia del Parc (Parc Forestal, clau 27) i als diversos instruments urbanístics que se'n derivin. Actualment està en redacció el Pla especial del Parc Natural de la Serra de Collserola (PEPNaT), el qual regula des del punt de vista urbanístic tot el sòl del propi Parc, i és aquesta l'eina que con-

diciona les transformacions que pugui patir aquesta zona del barri.

A Verdum no hi ha hagut instruments de planejament que hagin modificat el barri a gran escala. Les intervencions que s'hi han anat produint tenen més a veure amb urbanització de carrers i espai públic a petita escala que no pas reformes urbanístiques de gran envergadura.

Planejament urbanístic		les Roquetes	Verdum	Districte de Nou Barris	Barcelona
Sòl residencial	m ²	182.563	142.431	2.327.684	27.465.210
	% respecte total àmbit	28,4%	60,1%	28,9%	27,1%
	m ² /hab	11,23	11,32	13,59	16,64
Sòl d'equipaments	m ²	58.746	8.232	809.693	10.273.156
	% respecte total àmbit	9,1%	3,5%	10,1%	10,1%
	m ² /hab	3,62	0,65	4,73	6,22
Sòl de parcs urbans	m ²	51.450	8.155	1.236.480	13.614.327
	% respecte total àmbit	8,0%	3,4%	15,4%	13,4%
	m ² /hab	3,17	0,65	7,22	8,25
Superfície total àmbit	m ²	643.018	237.118	8.050.925	101.357.926

Font: Ajuntament de Barcelona. Departament d'Estadística i Difusió de Dades

Plànol del planejament urbanístic vigent
Font: Urbaning

6 | Anàlisi

6.5 | Espai públic i accessibilitat

6.5.2 | Densitat de població

La **densitat neta** del barri de les Roquetes és de 861 habitants per hectàrea residencial, xifra que està per sobre de la mitjana del districte de Nou Barris (736 habitants per hectàrea residencial) i molt per sobre de la de Barcelona (590 habitants per hectàrea residencial). Verdum està encara més per sobre quant a densitat neta, ja que arriba als 871 habitants per hectàrea residencial.

El plànol adjunt mostra la **densitat de població per illa**, que es reparteix de manera força uniforme al barri de les Roquetes, i menys a Verdum. Les densitats més altes es troben als entorns del carrer de la Mina de la Ciutat, així com també a les illes de l'extrem sud-oest de Verdum, entre la via Júlia i el carrer de l'Artesania.

Les densitats netes de les Roquetes i de Verdum estan per sobre de la mitjana del districte

Foto aèria
Font: Ajuntament de Barcelona

Plànol de la densitat de població
Font: Urbaning

6 | Anàlisi

6.5 | Espai públic i accessibilitat

6.5.3 | Espais lliures i jocs infantils

Entre les Roquetes i Verdum es compta amb **dotze àrees de jocs infantils**, repartides de forma prou dispersa per cobrir les diferents zones dels barris. A Verdum, tenint en compte el perímetre estricta, s'hi han identificat quatre àrees. Tot i així cal tenir present també la gran àrea de joc situada a la via Júlia, entre Verdum i la Prosperitat, la qual afecta clarament la població de Verdum.

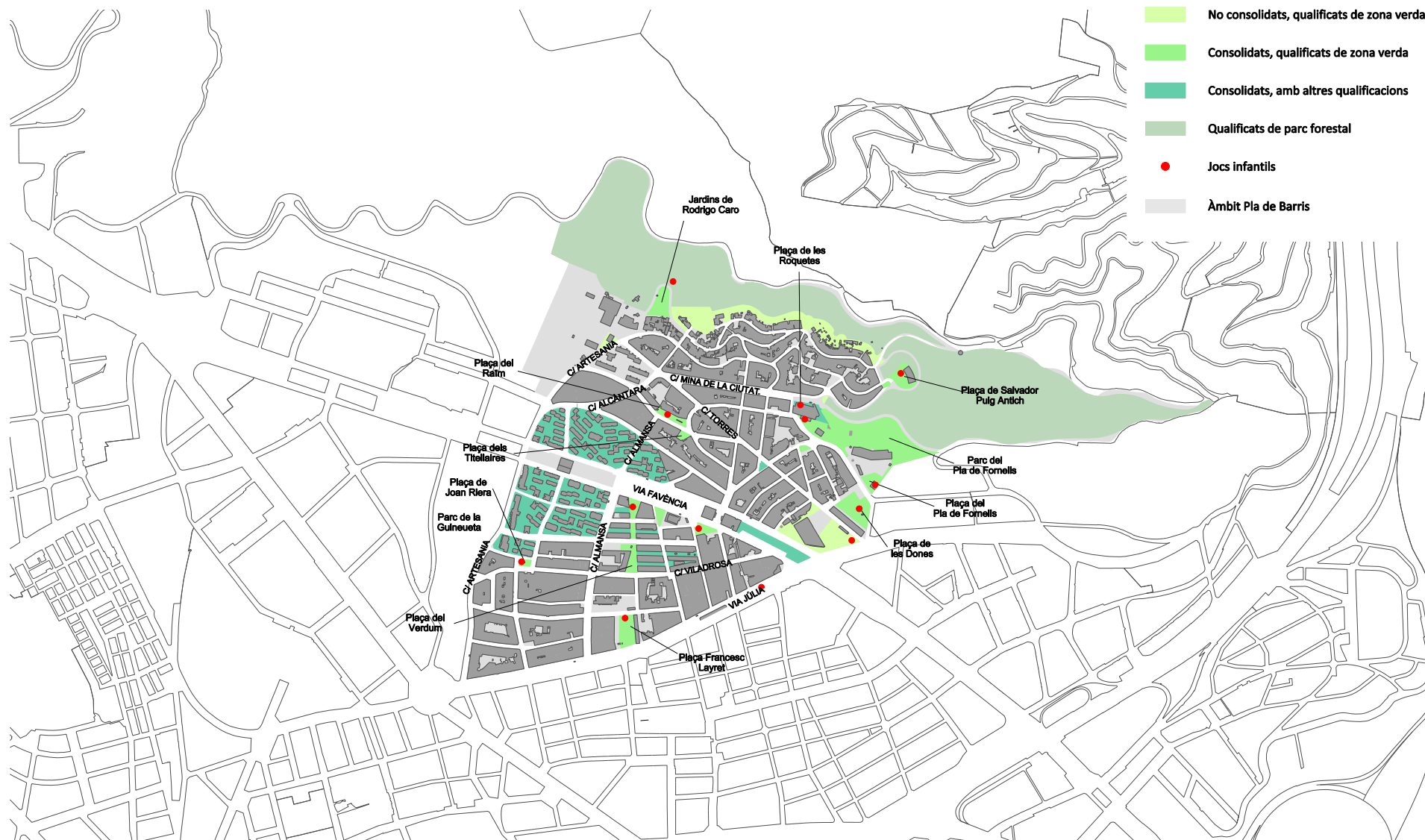
Les àrees infantils creades més recentment responen a la **Mesura de govern sobre la ciutat jugable**, les quals aprofiten els desnivells i la topografia de la urbanització per implementar els jocs. El 2019 es va inaugurar la plaça del Pla de Fornells, al costat de l'Ateneu Popular de Nou Barris, la qual compta amb un espai de jocs que ha respost als criteris de ciutat jugable. Quant a les característiques d'ombra de les àrees de jocs infantils, caldria fer un estudi específic per garantir-ne l'ús en època estival.

Jocs infantils
Font: Ajuntament de Barcelona

Espais lliures	
	Roquetes i Verdum
Qualificats de zona verda	2,27 ha
No consolidats	
Qualificats de parc forestal	20,51 ha
Qualificats de zona verda	4,09 ha
Consolidats	
No qualificats de zona verda	2,8 ha

Font: Ajuntament de Barcelona. Departament d'Estadística i Difusió de Dades

- No consolidats, qualificats de zona verda
- Consolidats, qualificats de zona verda
- Consolidats, amb altres qualificacions
- Qualificats de parc forestal
- Jocs infantils
- Àmbit Pla de Barris

Plànol d'espais lliures i jocs infantils
Font: Urbaning

6 | Anàlisi

6.5 | Espai públic i accessibilitat

6.5.4 | Xarxa de bus

L'àmbit d'aquest Pla de Barris queda força cobert pel que fa a la xarxa d'autobusos. Les Roquetes conté xarxes de rang divers que creen una malla per als intestins del barri, mentre que el Verdum compta amb línies d'autobús que recorren tot el seu perímetre i l'artèria del carrer d'Almansa.

Pel que fa a la **xarxa ortogonal**, quatre línies donen cobertura als barris de les Roquetes i Verdum: la línia V29 els travessa en sentit nord-sud i facilita la connexió amb el front marítim; la línia D50 transcorre per la via Júlia pel límit oest dels barris comunicant tant amb els barris de la Trinitat Nova i Ciutat Meridiana/Torre Baró com amb al centre de la ciutat; la línia D40 entra per Verdum i dona cobertura a la meitat est d'aquest barri i connecta amb punts de referència com l'estació de Sants; i la línia H2, que permet desplaçar-se a través de la ronda de Dalt fins a l'Hospital Sant Joan de Déu i la banda Llobregat de la ciutat. La **xarxa convencional** compta amb les línies 11, 27 i 60, i el **bus de barri** 127 cobreix les Roquetes per arribar a la seva zona alta, amb pendents més pronunciats. És la línia 11 la que facilita la connectivitat del veïnat de Verdum amb el seu

CAP de referència, situat a la Prosperitat, tot i que la seva freqüència i recorregut no donen una resposta satisfactòria.

D'altra banda, del conjunt de **línies de l'Àrea Metropolitana de Barcelona** que donen servei al districte de Nou Barris, és la número 81 la que passa per les Roquetes i Verdum, la qual relliga el districte des de la plaça de la República (encreuament de pg. De Valldaura amb via Júlia) fins al barri de Vallbona. Així mateix, la via Favència és zona de pas i parada de diferents línies que connecten ciutats de l'àmbit metropolità com Santa Coloma de Gramenet o Badalona, amb centres hospitalaris de referència com el Vall d'Hebron.

Pel que fa al **servei nocturn**, el barri de Verdum està cobert al llarg de la via Júlia per la línia N1, que finalitza el recorregut a la Trinitat Nova i cobreix parcialment les Roquetes al seu pas pel carrer d'Aiguablava. Així mateix, la línia N6 té l'origen a les Roquetes i cobreix també, al seu pas per la via Favència, la part alta de Verdum. Ambdues línies permeten connectar amb la plaça de Catalunya.

Els barris de les Roquetes i Verdum tenen una bona oferta d'autobusos

Plànol de la xarxa de bus
Font: Urbaning

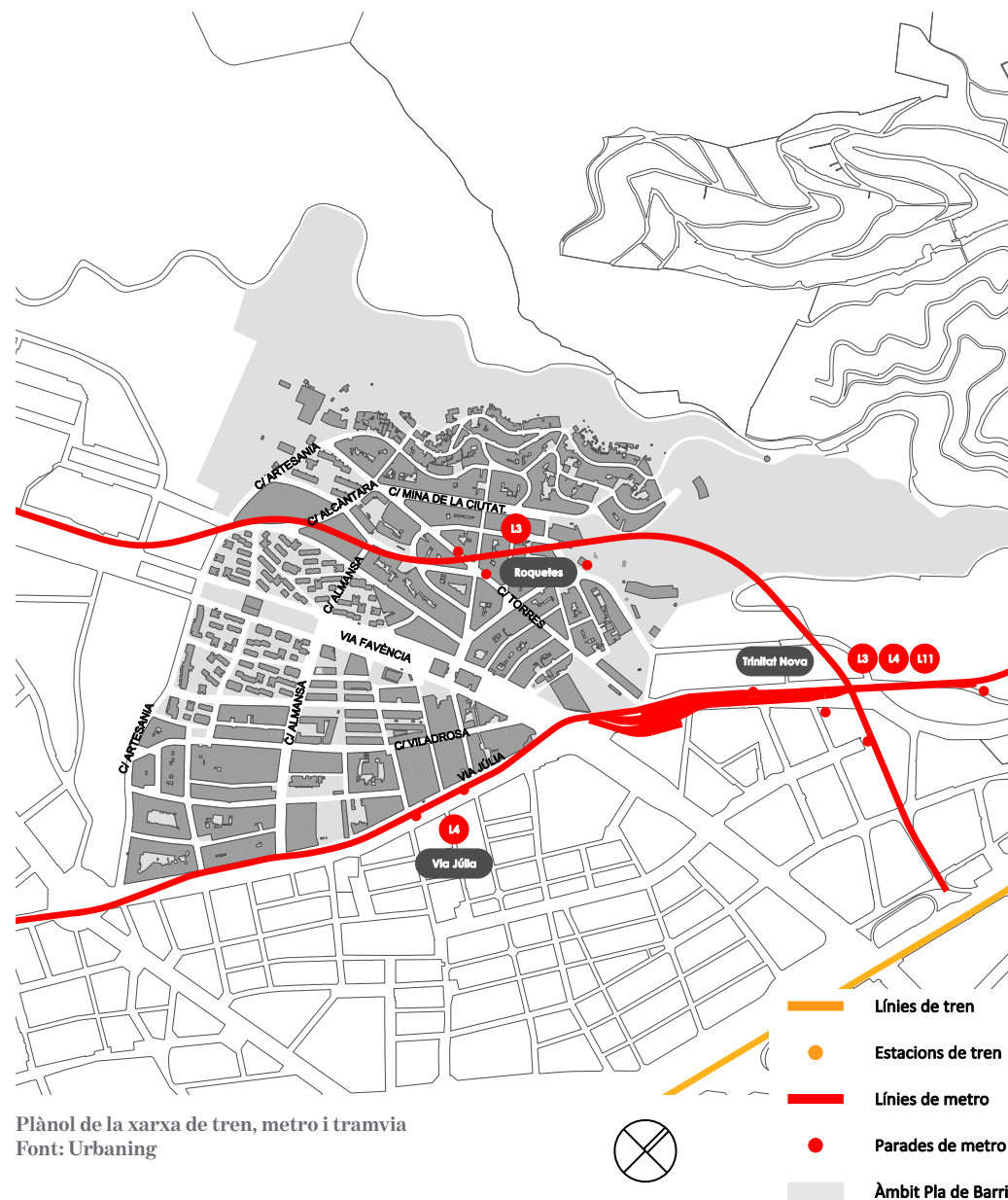

6 | Anàlisi

6.5 | Espai públic i accessibilitat

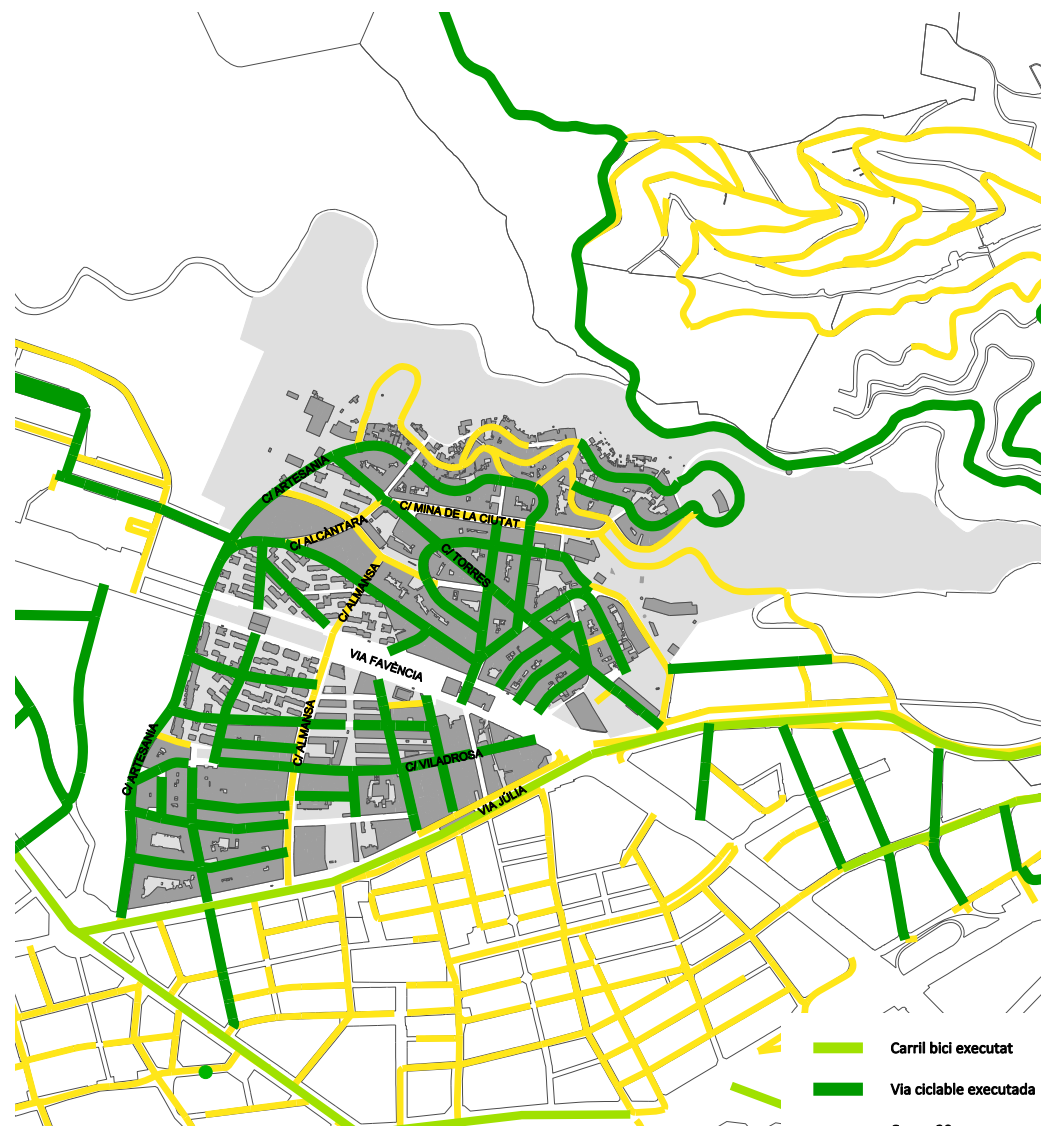
6.5.5 | Xarxa de tren, metro i tramvia

Tant el barri de les Roquetes com el de Verdum compten amb línies de metro que connecten amb la resta de la ciutat. La línia 3 (línia verda) travessa les Roquetes per una cota intermèdia amb una parada que porta el mateix nom que el barri, i que disposa de tres sortides per salvar els forts pendents que hi ha entre la part alta i la part baixa del barri. En totes les sortides hi ha accessibilitat universal a través d'escals mecàniques i/o ascensors que puguen fins a peu de carrer. La línia 4 (línia groga) és la que dona servei al Verdum, amb una parada a la mateixa via Júlia, que també compta amb ascensors per garantir l'accessibilitat universal. S'afegeix una tercera línia de metro que tot i no estar en l'àmbit d'aquest Pla de Barris sí que és de proximitat i facilita la mobilitat fins a Can Cuiàs. Es tracta de l'L11, que té l'inici i el final del trajecte a la Trinitat Nova.

6.5.6 | Xarxa de bici

La ciutat de Barcelona va consolidar el 2018 a través de les mesures que proposava el Pla de mobilitat urbana 2013-2018 una xarxa de carrils bici de més de 200 km. Aquesta xarxa és més intensa a la meitat sud de la ciutat, a excepció d'algunes traces que pugen fins als districtes de Nou Barris i Sant Andreu. A Verdum, el principal carril bici segregat parcialment és el que connecta la plaça de la República amb el carrer d'Aiguablava per la via Júlia, amb trams sobre vorera i trams en calçada. No hi ha cap altre carril d'aquestes característiques al barri, si bé l'estructura de la xarxa viària habilita diferents vies ciclables (zones 30 o zones 20). A les Roquetes no hi ha cap carril bici segregat i només per la part alta del barri circula la Ronda Verda tot i que bona part del barri també es conforma de zones 30 o zones 20 que permeten la circulació preferent de bicicletes.

Plànol de la xarxa de bici
Font: Urbaning

- Carril bici executat
- Via ciclable executada
- Carrer 30
- Parada de Bicing
- Àmbit Pla de Barris

6 | Anàlisi

6.5 | Espai públic i accessibilitat

6.5.7 | Xarxa viària

L'àmbit d'aquest Pla de Barris queda dividit pel pas d'una via ràpida de primer nivell, la **ronda de Dalt**, construïda el 1992 i originària de la divisió administrativa dels dos barris actuals. La traça d'aquesta via ràpida dibuixa la **frontera entre les Roquetes i Verdum**, i queda coberta en aquest tram per equipaments esportius i culturals que donen servei als dos barris. Aquesta important via ofereix una bona connectivitat rodada tant per accedir al barri com per dirigir-se cap a l'exterior de la ciutat.

A l'interior de les Roquetes, els vials venen determinats per la trama edificada i uns pendents pronunciats, de manera que s'obté una xarxa viària sinuosa i poc ortogonal. Són majoritàriament carrers 30 amb alternança d'alguns carrers de plataforma única. El carrer de la Mina de la Ciutat és l'artèria del barri, hi circulen diversos autobusos de la xarxa de transport públic. El 2019 es van iniciar les obres per a millorar la urbanització d'aquest carrer i actualment l'execució de les obres està pràcticament finalitzada.

Verdum, en canvi, queda emmarcat per vies que pertanyen a la xarxa bàsica del Districte i de la ciutat: la via Favència limita pel nord, la via Júlia pel sud i el carrer de l'Artesania tanca el triangle per la vessant oest. L'estructura viària interior és més ortogonal que a les Roquetes, compta amb diversos vials que creuen el barri en direcció nord-sud i vials transversals que cusen la trama vertical. El carrer de Viladrosa (carrer de Joan Riera més endavant), és l'únic del barri que travessa Verdum d'est a oest.

Foto aèria
Font: Ajuntament de Barcelona

Plànol de la xarxa viària
Font: Urbaning

6 | Anàlisi

6.5 | Espai públic i accessibilitat

6.5.8 | Pendents del vial

Com ja s'ha comentat anteriorment, els barris de Roquetes i Verdum tenen **alguns vials amb pendents força pronunciats**, sobretot a la part alta de les Roquetes, per sobre del carrer de la Mina de la Ciutat. Les Roquetes té un desnivell de més de 130 metres entre el punt més alt i el més baix. A Verdum els desnivells no són tan pronunciats i els més accentuats són pendents del 16 %. Només en algun cas molt puntual n'hi ha de superiors al 20 %.

Al plànol adjunt es pot observar com, sobretot en el cas de Roquetes, alguns desnivells es salven amb escales mecàniques i ascensors. Aquesta realitat dificulta la mobilitat en els desplaçaments quotidians, tant a peu com en bicicleta.

Tots dos barris tenen alguns vials amb pendents força pronunciats

Vial amb pendent
Font: Ajuntament de Barcelona

Plànol de pendents, escales i ascensors
Font: Urbaning

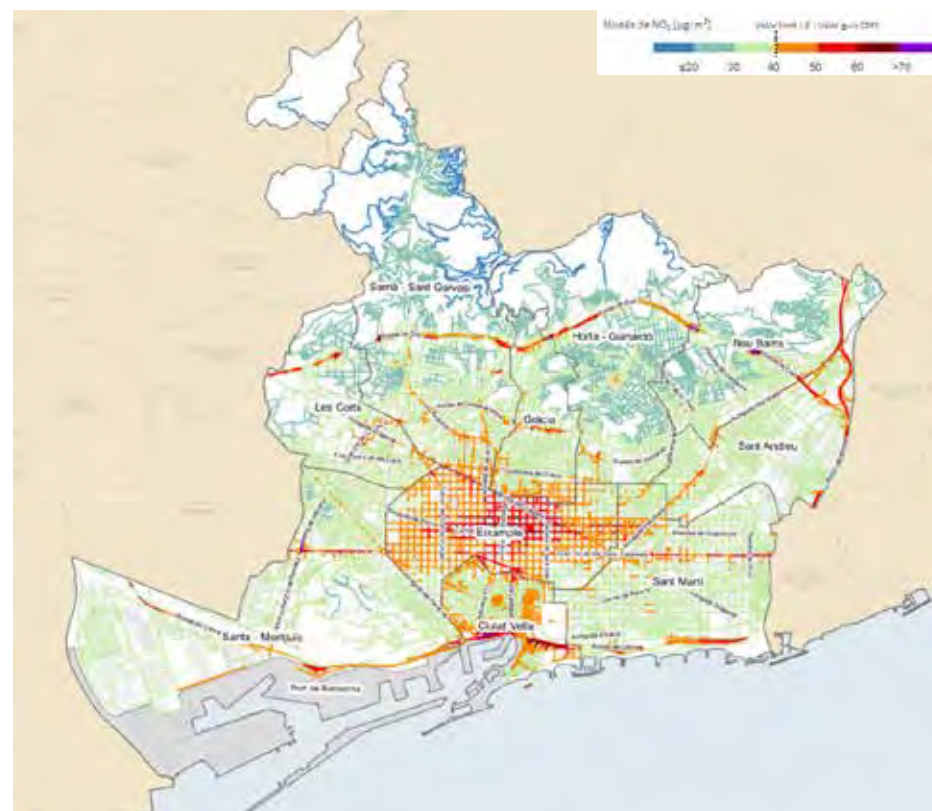
6 | Anàlisi

6.6 | Sostenibilitat ambiental i emergència climàtica

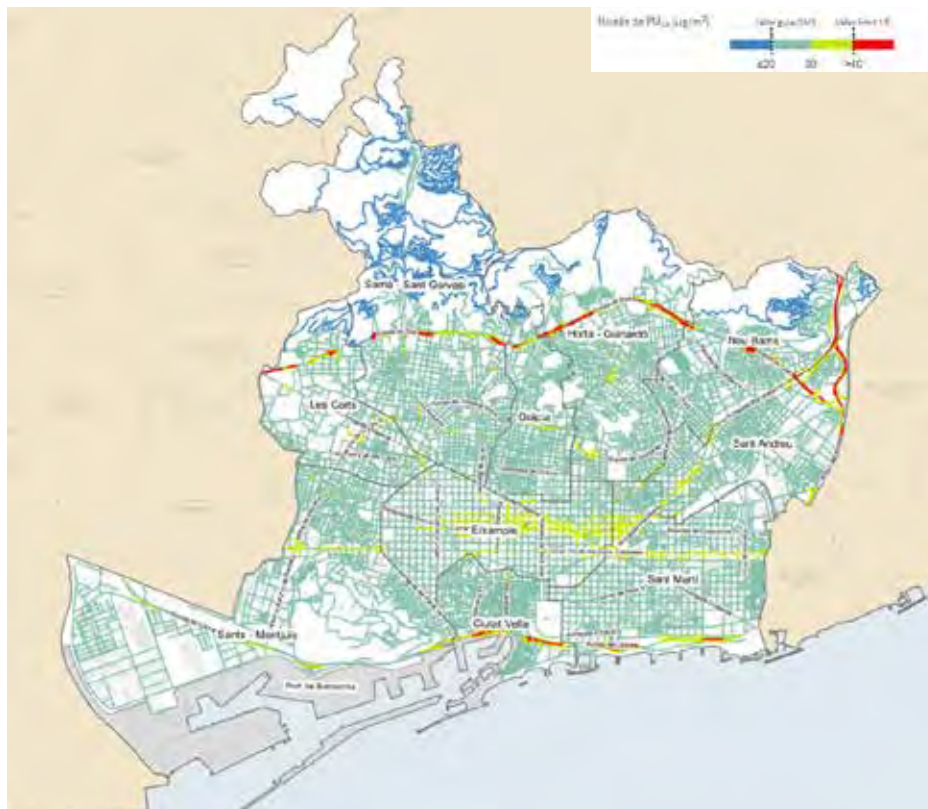
6.6.1 | Contaminació

En termes de contaminació, els valors que presenten les Roquetes i Verdum són més baixos que en el conjunt de la ciutat tant pel que fa als nivells de NO_2 com de PM_{10} . A **nivell de concentració anual de diòxid de nitrogen**, els valors de les Roquetes es situen a la franja d'entre 30-35 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, mentre que els de Verdum són una mica més alts, 40-45 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. En aquest darrer cas superen el valor del districte (35-40 $\mu\text{g}/\text{m}^3$) però es mantenen per sota dels de la ciutat (45-50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$). Pel que fa a la **concentració anual de partícules PM_{10}** , les Roquetes presenta uns valors més alts (25-30 $\mu\text{g}/\text{m}^3$) que Verdum (20-25 $\mu\text{g}/\text{m}^3$), el qual està en consonància amb les dades del districte.

L'impacte del **soroll mitjà diürn** als carrers és molt baix a les Roquetes (amb un 4,98 % dels carrers amb soroll durant el dia), un percentatge més baix que a Verdum, barri que té un 11,67 % dels carrers amb soroll diürn. En tots dos casos, però, la **contaminació acústica** és inferior al 22,8 % de mitjana al districte o la de ciutat (34,6 %). Durant la nit, en canvi, el nombre de persones exposades al **soroll nocturn** és elevat en els dos barris: les Roquetes té un 56,24 % de persones exposades al soroll, i a Verdum, un 51,39 %. Són dades superiors a les de districte (20,8 %) i a les dades del conjunt de la ciutat (32,50 %).

Plànol dels nivells de NO_2 a Barcelona
Font: Ajuntament de Barcelona (Qualitat de l'aire)

Plànol dels nivells de PM_{10} a Barcelona
Font: Ajuntament de Barcelona (Qualitat de l'aire)

6.6.2 | Resiliència

El **Pla clima i energia 2030** liderat per l'Agència Metropolitana de Barcelona (AMB) és el marc dissenyat pels municipis de l'Àrea Metropolitana de Barcelona per tal d'implementar accions coordinades amb els municipis i la ciutadania, i fer front al canvi climàtic. Les quatre estratègies principals per aconseguir els objectius són renaturalitzar el territori identificant espais de confort tèrmic i refugis climàtics per la població més vulnerable i el foment de l'ús de recursos hídrics alternatius; potenciar el consum d'energia local renovable; treballar per territoris i ciutadans actius i compromesos amb la justícia climàtica, i fomentar una governança metropolitana coordinada amb els ajuntaments.

És en aquest marc que l'Ajuntament de Barcelona ha començat a implementar els **refugis climàtics** a algunes escoles de la ciutat com a proves pilot. Aquesta experiència s'instal·la a l'Institut Escola Antaviana, a les Roquetes, el qual alberga el 2020 un refugi climàtic com a espai referent per al territori de l'entorn. Els dos barris gaudeixen d'una situació favorable en comptar amb la presència de dos parcs importants de la ciutat (Parc Natural de la Serra de Collserola i el Parc de la Guineueta) i, per tant, es pot considerar un territori amb capacitat resilient per afrontar els reptes per al canvi climàtic.

Bloc 2 >

7 | Diagnosi

La diagnosi és el vincle necessari entre l'anàlisi feta fins ara i la definició de les estratègies que desplegarà el Pla de Barri (objectius, projectes motor, propostes i accions), i que ocupen els apartats posteriors d'aquest mateix document. S'estructura, tal com s'ha fet fins ara, mitjançant els sis àmbits d'actuació, és a dir, **educació i salut pública; drets socials, equitat de gènere i acció comunitària; habitatge; ocupació, impuls econòmic i economia social; espai públic i accessibilitat, i sostenibilitat ambiental i emergència climàtica**. A diferència de l'anàlisi, en la diagnosi s'aporta una visió més qualitativa que no pas quantitativa de la situació.

Prèviament a la presentació de la diagnosi, es poden veure uns diagrames sintètics que tenen per objectiu comparar la situació de cada barri en relació amb el districte i el conjunt de la ciutat. Per fer aquests diagrames s'han escollit dotze indicadors

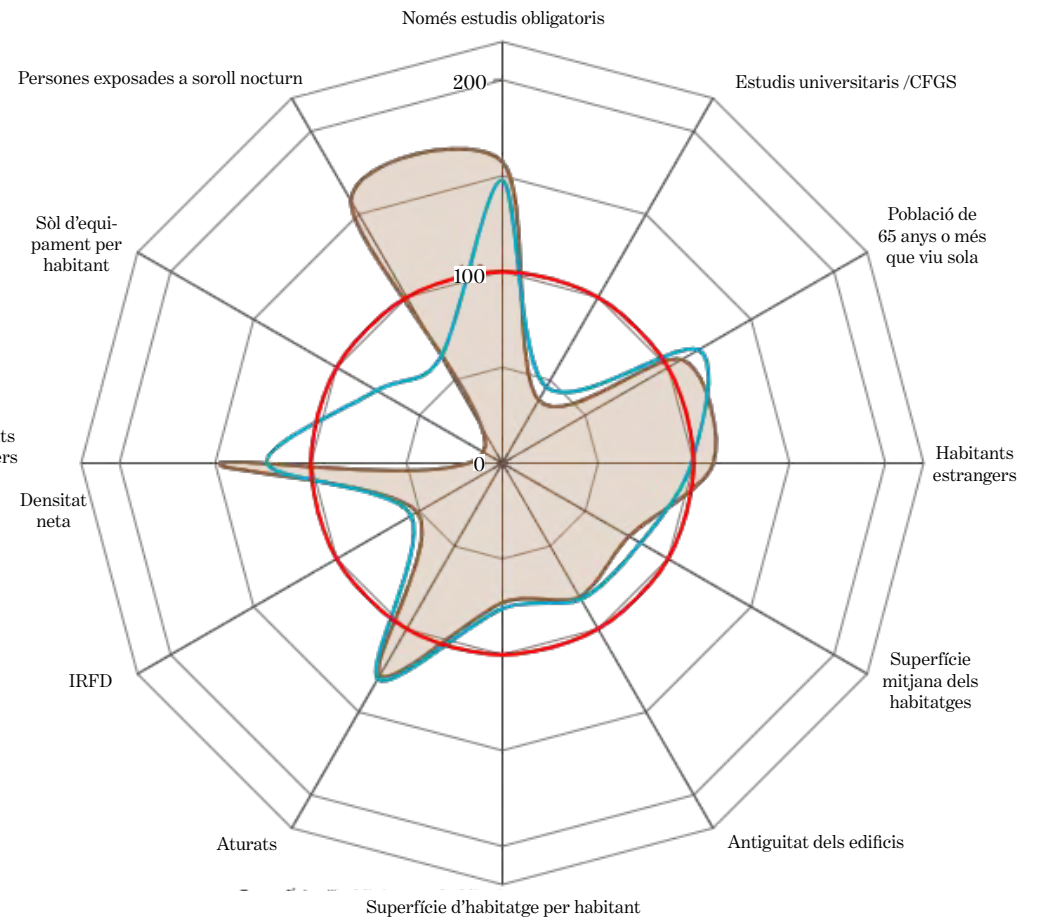
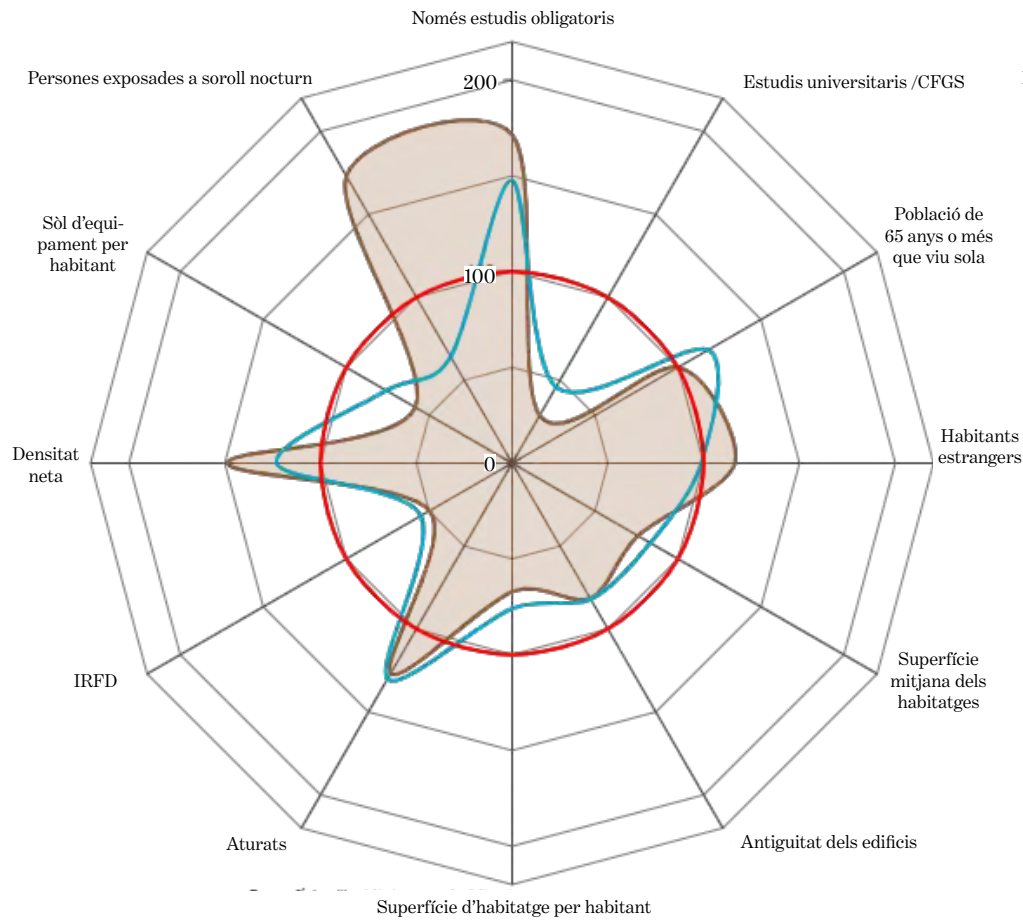
representatius repartits entre cadascun dels àmbits d'actuació estratègica. La comparativa s'ha fet prenent com a valor de referència 100, que és la mitjana de Barcelona per a cada indicador, i comparant en termes relatius aquest valor amb el valor del barri i del districte.

Els indicadors seleccionats per fer el diagrama són comuns amb la resta de plans de barris, de manera que també es facilita una comparativa entre tots ells.

Verdum i les Roquetes presenten un patró molt similar, on s'observa com alguns dels valors més rellevants venen donats per la baixa proporció de població amb estudis universitaris/CFGS i la baixa ràtio de sòl d'equipament per habitant. Per la banda alta destaquen la proporció de gent exposada al soroll nocturn (molt superior a la mitjana de la ciutat i del districte) i la població que només té estudis obligatoris.

Les Roquetes

Verdum

Gràfic comparatiu d'indicadors
Font: Urbaning

- Barri
- Districte
- Barcelona

7.1 | Educació i salut pública

El mapa educatiu d'aquest territori es diferencia segons el barri al qual es fa referència. Les Roquetes compta amb dos centres educatius públics que, en ser instituts escola, garanteixen la demanda tant de primària com de secundària, i alhora compta també amb dues escoles bressol municipals per atendre la demanda en l'etapa de la petita infància. L'Institut Escola Antaviana ha iniciat el curs 2020-2021 amb la seva primera generació de 4t d'ESO, ja que es tracta d'un centre que fins fa poc només atenia l'etapa primària. El pas a institut escola ha requerit una obra de reforma important, encara pendent de finalització, per ampliar les aules i permetre un funcionament més còmode. L'Institut Escola Turó de Roquetes, en canvi, compta amb unes instal·lacions que s'ordenen segons dos edificis segregats (un per a la primària i un altre per a la secundària) i aquest fet dificulta el desenvolupament del projecte de forma unitària. El Turó de Roquetes

parteix d'un context històric més estigmatitzat que Antaviana, tot i que en els darrers anys ha fet un salt per superar aquest estigma, obrint-se d'una forma clara a les activitats de lleure del barri i havent adaptat el gimnàs del centre a sala d'arts escèniques, fet que ha permès guanyar un nou equipament cultural per al barri. A Verdum, en canvi, només hi ha una escola pública que dona resposta únicament a l'etapa primària, per tant, deixa al descobert la demanda de l'educació secundària obligatòria (ESO) en no disposar de cap centre públic per aquesta fase educativa. La cobertura d'ESO queda delegada als dos centres de titularitat concertada i a l'Institut Guineueta, al barri veí de la Guineueta. L'Escola Marta Mata, fins fa poc Aiguamarina, és el centre públic de Verdum que ofereix educació pública dels tres als dotze anys. Els últims anys ha estat una escola poc permeable amb el seu entorn i amb una escassa oferta de lleure per a

l'alumnat, tot i que el recent canvi de direcció està virant el rumb de l'equipament per esdevenir un espai més interrelacionat amb el barri i amb una oferta d'activitats fora d'horari lectiu cada vegada més àmplia. La cessió d'espais per a les activitats de lleure de les entitats del barri és cada vegada més visible, i la caseta del conserge amb accés independent i actualment en estat ruïnós esdevé una oportunitat més per obrir el centre al barri.

Pel que fa a l'àmbit de salut, ja s'ha vist al capítol d'anàlisi que el consum de tòxics, l'embaràs adolescent i la solitud no volguda són tres fenòmens on caldria incidir de forma intensiva. Tots dos barris compten amb el programa Salut als barris, de l'Agència de Salut Pública de Barcelona, i per tant treballen des de fa anys aquests aspectes des d'una perspectiva comunitària i de prevenció. En aquest sentit, l'oportunitat rau a poder oferir una resposta de

més escala i amb una mirada territorial menys segmentada. Quant als equipaments de proximitat que donen resposta a qüestions de salut i benestar emocional, hi ha una clara diferència entre les Roquetes i Verdum. En el primer cas el mateix barri acull els seus equipaments de referència, tant el CAP com el Centre de Serveis Socials. Tenen bona accessibilitat i la proximitat facilita la participació i implicació en els espais de treball comunitari per donar resposta als projectes de prevenció. A Verdum, en canvi, tant el CAP com el Centre de Serveis Socials es situen al barri veí de la Prosperitat, per tant, hi ha en una relació de menys proximitat i, en el cas concret del CAP, s'accentuen les dificultats quant a mobilitat, ja que l'accés és difícil donada l'orografia dels barris.

7.2 | Drets socials, equitat de gènere i acció comunitària

Les Roquetes és un barri amb una forta tradició comunitària, una estructura des de la qual s'impulsen projectes per donar resposta a situacions de vulnerabilitat, i des d'on es treballa per a la construcció d'una xarxa veïnal i de serveis que pugui garantir l'arribada dels recursos a tot el veïnat. La sostenibilitat econòmica dels projectes impulsats des de la xarxa comunitària és un dels principals reptes que afronta. A Verdum també es compta amb una xarxa sustentada pel Pla de desenvolupament comunitari de Verdum, en aquest cas no tan ambiciosa i amb una estructura sòlida però més menuda. En el marc d'aquest Pla de Barris, que engloba els dos territoris, un dels grans reptes rau en la governança i coproducció dels projectes, ja que existeixen taules comunitàries duplicades. Serà imprescindible trobar un encaix que faciliti l'impuls de projectes compartits.

A Verdum, l'existència de dos locals municipals en desús pot facilitar l'impuls de projectes de caire comunitari que facilitin

la resposta a necessitats de salut emocional, de lleure familiar i juvenil o activitats culturals. És una oportunitat pensar un programa funcional tenint en compte els equipaments existents i el futur potencial d'aquests dos espais per tal d'obtenir un sistema d'equipaments comunitaris que respongui al potencial del barri.

En l'àmbit dels drets socials caldrà posar de relleu qüestions tan importants com l'eix de desigualtat per origen cultural o la desigualtat generada per raons de gènere, i serà important abordar-ho de forma transversal però també amb projectes específics que impactin en aquests eixos de desigualtat. Aprofitant la demanda del col·lectiu jove dels dos barris per treballar en l'àmbit del lleure i la programació cultural, el repte serà introduir-hi, també, els vectors de gènere i interculturalitat. Des del punt de vista de memòria històrica, cal tenir en compte la presència d'aquestes variables a l'hora de reescriure el passat i l'evolució d'aquest passat fins avui.

7.3 | Habitatge

El confinament derivat de la crisi sanitària de la Covid-19 ha posat de manifest les deficiències d'alguns habitatges, ha evidenciat mancances en la seva ventilació i ha fet visible la reduïda superfície d'alguns habitatges en relació amb el nombre de persones que hi viuen.

La tipologia residencial en aquest encaix territorial és molt variada, ja que coexisteixen tipologies de bloc aïllat amb edifici compacte entre mitgeres, i fins i tot zones d'habitatge unifamiliar d'autoconstrucció. Tot i la gran diversitat, a simple vista diverses de les finques presenten elements comuns debilitats que requereixen millores de rehabilitació. D'altra banda, la complexitat social de les comunitats de propietaris dificulta sovint l'accés a les subvencions ordinàries que ofereix l'Administració per dur a terme les obres de rehabilitació, i és en aquest punt on existeix l'oportunitat de donar la volta a la situació. La mateixa Administració s'apropa a aquestes comunitats per acompanyar en el procés de subvenció i rehabilitació dels elements comuns de les seves finques; compta amb un equip tècnic i social per realitzar l'acompanyament i assessorar des de la proximitat i la complexitat de cada cas.

7.4 | Ocupació, impuls econòmic i economia social

Les Roquetes i Verdum tenen una **renda familiar disponible** significativament baixa, es perceben bosses de població vulnerable a nivell socioeconòmic. El percentatge d'**atur registrat** és molt superior al de Barcelona, havent patit una forta pujada des del gener 2020 fins avui, i cal sumar-hi, a més, aquelles persones que es troben en situació administrativa irregular i que, per tant, no tenen accés al mercat laboral, sense estar incloses, doncs, a la taxa d'atur.

El fet que les Roquetes tingui el dispositiu de Treball als barris fa que l'orientació laboral sigui de proximitat, i està complementada amb projectes impulsats des de Pla de Barris com el Tasta la vida o el suport al Tastet d'oficis per a joves. Garantir la continuïtat d'aquests projectes que arriben a la població més vulnerable és un dels reptes que cal posar damunt la taula. A Verdum, en canvi, el repte és més gran: no té dispositiu de Treball als barris i, a

més, cal recordar que el dispositiu situat a les Roquetes únicament admet persones empadronades en aquest barri.

El **petit comerç** té un paper essencial en el desenvolupament econòmic de les ciutats pel fet de generar activitat econòmica, ocupació i un servei de proximitat per al seu entorn més immediat. A les Roquetes i Verdum el teixit comercial és compacte i alhora dispers, tot i comptar amb algunes vies on s'intensifica la presència de comerç: en el cas del barri del nord, el carrer de la Mina de la Ciutat i carrer de les Torres concentren un teixit comercial força constant, mentre que a Verdum, la concentració és en els carrers de Viladrosa i Casals i Cuberó en sentit horitzontal, i en sentit vertical es concentra en tots els carrers que van des de Viladrosa fins a via Júlia, tenint en compte que en aquest darrer eix s'assoleix la màxima intensitat. La crisi socioeconòmica derivada de la Covid-19 ha

impactat severament en el petit comerç, i en aquest sentit hi ha el gran repte de reactivar l'activitat econòmica del sector.

L'existència de l'**Associació de Comerciants** a les Roquetes contribueix a dinamitzar el comerç d'aquest barri, però Verdum ha anat perdent el teixit associat comercial i no compta amb figures dinamitzadores. Per tant, caldrà traçar una bona governança si el comerç es vol tornar a organitzar.

Finalment, cal destacar la propera modificació del Mercat de Montserrat, que seguirà en una ubicació molt similar, però amb un nou edifici que pretén reactivar l'equipament. Quan aquest fet pugui ser una realitat, s'obriran noves oportunitats per a l'edifici que allotja el mercat actual.

Quant a l'emprenedoria, les iniciatives són escasses, i no existeix un espai de suport i acompanyament a la persona emprenedora.

7.5 | Espai públic i accessibilitat

La plaça Roquetes, tot i no ser el centre geogràfic del barri, sí que funciona com un dels espais més centrals a nivell d'activitats i intensitat d'ús. És una plaça diàfana, situada a la coberta d'un pàrquing a l'extrem nord d'un dels carrers més concorreguts del barri: el carrer de la Mina de la Ciutat, el qual recentment ha finalitzat les obres de reurbanització, i ha deixat oberta una possible intervenció a la plaça Roquetes. Actualment aquesta coberta de pàrquing pateix també problemes de filtracions d'aigua, cosa que genera goteres a l'aparcament semisoterrat. Durant el desplegament del Pla de Barris 2016-20 es va dur a terme un procés participatiu per descobrir els usos més desitjats per aquest entorn diàfan i polivalent, tenint en compte que es tracta d'una coberta i no està preparada per a suportar qualsevol pes o estructura. Un dels reptes per als propers

anys és dotar de contingut aquest espai, considerant el procés de participació i les capacitats tècniques de la seva estructura. El barri de més avall també compta amb una plaça de barri, la plaça del Verdum. Es tracta d'una plaça que actualment té més caràcter de carrer ample que d'espai d'estada i que ha de salvar uns salts topogràfics prou importants. La seva urbanització és relativament recent, però no del tot encertada segons el veïnat de l'entorn. Les grades que ocupen bona part de l'espai plaça limiten les activitats veïnals que s'hi puguin fer, i en entorns de joc familiar generen certa perillositat. Als ulls del veïnat, la reforma d'aquesta plaça hauria de ser part d'una intervenció més integral, que incorpori els entorns de vianants i que contribueixi a generar un eix per a vianants des de la via Favència fins a la via Júlia, passant per la plaça del Verdum.

La reurbanització del carrer de Casals i Cuberó des del carrer d'Almansa fins al de l'Artesania es concep també com una intervenció necessària per fer més còmode i segur el trànsit dels vianants per aquest eix, alhora que es considera que hauria de ser capaç de capgirar algunes dinàmiques socials i relacionals d'aquest entorn. En qualsevol cas, es posa també damunt la taula la pèrdua d'aparcament que suposaria aquesta intervenció, un fet que sovint genera conflicte entre el veïnat.

Finalment, l'orografia dels dos barris fa que la manca d'accessibilitat universal sigui una qüestió recurrent en diversos indrets d'aquest territori. Des de les escales de Llobera a la carretera del Mirador de Torre Baró a les Roquetes, o la difícil accessibilitat fins al CAP de Rio de Janeiro de Verdum, entre d'altres.

7.6 | Sostenibilitat ambiental i emergència climàtica

Els habitatges de les Roquetes i Verdum són, en molts casos de dimensions reduïdes i amb poca ventilació natural, i sovint sense aire condicionat. D'altra banda, els equipaments del barri no sempre disposen de condicions climàtiques adequades per acollir el veïnat en èpoques de temperatures extremes, com a **refugis climàtics**. L'Escola Antaviana té previst albergar un refugi climàtic que pugui donar resposta al veïnat del seu entorn més proper.

Pel que fa al verd, com ja s'ha dit en capítols anteriors, les Roquetes és un barri limítrof al Parc Natural de la Serra de Collserola, la qual cosa li atorga tota una sèrie d'avantatges quant a la proximitat a zones boscoses i d'ombra, al mateix temps que el verd acumulat contribueix a un aire menys contaminat. En qualsevol cas, pel que fa a les àrees urbanes del barri, sobretot a Verdum, les zones d'espai lliure i parc urbà no sempre disposen d'espais d'ombra i vegetació acumulada, on els habitants es pugui refugiar, i el verd pugui oxigenar.

Bloc 2 >

8 | Plans actius i acció de govern

Al llarg dels darrers anys, i al marge del paper transversal que ha desenvolupat el Pla de Barris, han estat diferents les accions de govern d'àmbit ciutat o Districte que s'han desplegat a les Roquetes i a Verdum, amb més o menys intensitat. El Pla de Barris té com a objectiu complementar i accelerar l'acció ordinària que duen a terme al territori tant el Districte de Nou Barris com les diferents àrees del consistori. Des de l'equip de govern del Districte s'han aprovat, durant la legislatura 2015-2019 i en el decurs de l'actual, diverses mesures de govern amb l'objectiu de marcar el rumb de les polítiques públiques amb impacte a Nou Barris. Alhora, el marc en què es desplegarà el Pla de Barris està definit per altres propostes a escala de ciutat que impulsen les diferents àrees i departaments de l'Ajuntament de Barcelona i que

tenen incidència en el districte Nou Barris. Finalment, cal destacar altres actuacions específiques d'àmbit territorial de barri.

El Pla d'actuació municipal (PAM) estableix les línies prioritàries, els objectius i les actuacions de l'acció de govern i s'elabora a l'inici de cada mandat. Dins el PAM hi ha el Pla d'actuació de districte Nou Barris 2020-2023 (PAD), que es basa en les propostes elaborades pel mateix Ajuntament, la ciutadania, organitzacions i entitats socials, i també en les que provenen de cites presencials i que estan sobre la taula perquè es consensuin amb la resta de grups polítics amb representació a l'Ajuntament. Tot seguit es presenta un resum dels plans actius i de l'acció de govern Nou Barris, agrupats segons els sis àmbits temàtics en què s'estructura aquest document.

Educació i salut pública

El febrer del 2016 es va impulsar, a escala de ciutat, la **Mesura de govern per a l'impuls del projecte educatiu de ciutat** per fer de Barcelona una capital de la innovació pedagògica. Així mateix, hi ha el **Pla estratègic d'educació**, creat pel Consorci d'Educació de Barcelona (CEB), que inclou el desplegament del model d'escoles enriquides i perfils professionals, el qual té una incidència especial als barris on hi ha Pla de Barris. Darrerament s'ha aprovat el **Pla d'educació i cultura** per aprofundir la relació entre les pràctiques artístiques i culturals i els programes escolars dins la Mesura de govern per combatre les desigualtats socials integrant cultura i educació. Es preveu la creació de l'Espai Transversal de Cultura i Educació de Barcelona per consolidar una estructura col·laborativa entre l'Institut Municipal d'Educació de Barcelona (IMEB), l'Institut de Cultura de Barcelona (ICUB) i el CEB.

El **Pla d'educació i criança de la petita infància i les seves famílies a Barcelona 2020-2024** començarà a desplegar-se enguany a la ciutat i té per objecte impulsar una política pública municipal per a la petita infància que avanci en la universalització, diversificació i articulació de serveis i recursos per a l'educació i criança dels infants dels 0 als 3 anys. Dona resposta a les necessitats de les famílies i reforça la mirada comunitària i amb vocació de reduir les desigualtats educatives, socials i de gènere. L'acció de govern del present

mandat, a través del Districte, aposta per l'educació, la cultura, l'esport i la ciència i la tecnologia, com a drets bàsics que cal garantir per tenir una ciutadania formada, crítica, creativa i saludable.

Així mateix, el Districte de Nou Barris es troba immers en un procés de reflexió estratègica per tal de promoure l'èxit educatiu d'infants i joves al Districte. A partir d'un exercici de diagnosi de la situació actual, efectuat de manera conjunta amb l'Institut de la Infància i l'Adolescència de Barcelona, s'està treballant en dos grups (un centrat en la petita infància i l'altre en les transicions educatives) per tal de configurar una línia de treball específica al Districte en relació amb aquesta matèria que doni coherència al treball que es duu a terme tant des de la pròpia administració local com des dels agents comunitària que hi participen.

El 2008 apareix el programa Salut als barris de l'Agència de Salut Pública de Barcelona a les Roquetes per introduir components d'acció dirigits a reduir les desigualtats socials en salut als barris. El primer diagnòstic es va realitzar el 2009, i el 2020 s'ha dut a terme un segon diagnòstic per actualitzar els principals eixos de desigualtat en salut i prioritzar les línies d'acció. A Verdum, el programa va fer el primer diagnòstic el 2016, i actualment està en fase de manteniment. Totes les accions d'aquest programa

ma es treballen i defineixen des de les taules de salut dels respectius plans comunitaris.

Per altra banda, la Mesura de govern **Estratègia sobre canvi demogràfic i envelliment: una ciutat per a tots els cicles de vida (2018-2030)** inclou l'estudi i l'anàlisi del procés d'envelliment i canvi demogràfic i el compromís en accions i eixos estratègics per a la ciutat de Barcelona fins al 2030.

Es concreta en quatre eixos estratègics centrals que desenvolupen una sèrie de línies d'acció que configuren els objectius operatius de l'estratègia: el dret a la ciutat al llarg de la vida; la ciutat amigable i convivència intergeneracional; l'envelliment actiu: aportar i gaudir de la ciutat, i la recerca i planificació per a un canvi demogràfic amb equitat. Finalment, les línies d'acció es concreten amb una bateria d'accions agrupades en tres tipus. Per una banda, l'enfortiment: accions i programes que ja porta a terme l'Ajuntament i a les quals es vol donar continuïtat reforçant-les i millorant-les. En segon lloc, la innovació: accions que o bé són noves o bé estan en fase de proves pilot i que es consideren clau per afrontar els reptes del canvi demogràfic i l'envelliment. I, per últim, el colideratge: accions estratègiques pel canvi demogràfic i envelliment que involucren necessàriament altres administracions per poder fer-les efectives.

Drets socials, equitat de gènere i acció comunitària

En l'àmbit dels drets socials, s'han impulsat mesures de govern relatives a qüestions com la infància en risc, la promoció de la convivència o l'envelliment actiu així com la més destacada per la implicació del moviment veïnal en la seva concreció, **el Pla d'acció per a la cohesió i els drets socials de Nou Barris 2016-2019**. L'acció de govern, a través del Districte de Nou Barris, aposta pels drets socials a través de la lluita contra les desigualtats i la defensa dels drets socials, la diversitat i el feminisme. Es caracteritza per abordar l'erradicació de la pobresa i la garantia dels drets socials per a totes les franges d'edat, fent èmfasi especialment en les persones que pateixen situacions de vulnerabilitat més greus, reconeixent la diversitat com un valor i assegurant la igualtat d'oportunitats i de gènere. Treballa en les línies següents: persones grans i envelliment, discapacitat, salut i cures, feminisme, infància, adolescència i joventut, migració i acollida, diversitat sexual i de gènere, i lluita contra la soledat.

Una proposta innovadora ha estat el desplegament al territori del programa B-Mincome, un projecte pilot de lluita contra la pobresa i la desigualtat en zones desfavorides de Barcelona. El projecte, ja finalitzat, consistia a testar l'eficiència i l'eficàcia de combinar un ajut econòmic, en la forma de suport municipal d'inclusió (SMI), amb polítiques socials actives. Una altra acció innovadora és la inclusió del projecte de moneda ciutadana o social el REC (recurs econòmic ciutadà), a través del B-Mincome i del treball amb el teixit comercial dels barris. Tot i la finalització del projecte de suport municipal a la inclusió, el projecte de moneda ciutadana continua el seu camí amb activitats de dinamització específiques per al seu ús, molt vinculades al teixit comercial de proximitat i al Mercat Municipal de Montserrat.

En relació amb les mesures culturals, una de les més destacades ha estat l'arribada al territori de part de la programació de les Festes de la Mercè amb activitats a l'Ateneu Popular de Nou Barris.

Així mateix, també s'ha redactat el **Pla d'equipaments del districte de Nou Barris 2020-2030**, un projecte fruit d'un procés participatiu que preveu la construcció de nous espais i la remodelació o trasllat d'altres ja existents al llarg de tot el districte. A Verdum no està prevista cap actuació, i a les Roquetes se'n preveuen quatre: l'ampliació de l'Institut Escola Antaviana; la reforma del Mercat de Montserrat; la millora del CEM Artesania, i el trasllat i millora del Casal de Joves de Roquetes.

Pel que fa al foment de l'acció comunitària i l'enxarxament veïnal, a inicis dels anys 2000 tant les Roquetes com Verdum acullen un Pla de desenvolupament comunitari.

El Pla comunitari de les Roquetes està impulsat, liderat i gestionat per la Plataforma d'Entitats de Roquetes i compta amb el suport de l'Ajuntament de Barcelona (Districte de Nou Barris) i la Secretaria d'Acció Comunitària de la Generalitat de Catalunya. El seu inici es remunta al 2004, ja amb uns objectius de millorar la vida de

Habitatge

les persones a través de l'enxarxament veïnal i el suport comunitari. Segons el Pla de treball del 2019, l'objectiu d'aquest pla és promoure un procés de transformació social on, a partir de la participació de totes les persones d'una comunitat i l'organització comunitària, s'aconsegueixi millorar la qualitat de vida i el benestar del veïnat. El treball està coordinat entre entitats, equipaments, programes i serveis del territori. Els quatre eixos transversals del pla són la participació, la comunicació, la formació i l'avaluació participativa. Alhora, el Pla comunitari de les Roquetes s'estructura en sis eixos de treball temàtics: convivència, educació, franja jove, salut, inserció socio-laboral i suport mutu.

El Pla comunitari de Verdum està impulsat, liderat i gestionat per l'Associació Comunitària Verdum i compta amb el suport de l'Ajuntament de Barcelona (el Districte de Nou Barris) i la Secretaria d'Acció Ciutadana de la Generalitat de Catalunya

a través d'un conveni signat a tres bandes. L'Associació Comunitària de Verdum es crea el 2003 per impulsar i gestionar el Pla comunitari de Verdum. El seu objectiu és dinamitzar i millorar la qualitat de vida del barri a través de la intervenció comunitària, és a dir, des de la implicació de la pròpia comunitat (veïns i veïnes, entitats, serveis públics i privats i administracions). Els principis rectors o valors que mouen el procés comunitari són la proximitat, la implicació, la inclusió i la cohesió social. Alguns dels espais de treball són compartits amb els del Pla comunitari de les Roquetes, de manera que es dona sentit a les dinàmiques compartides entre els dos barris.

En el marc de la memòria històrica, el 2015 s'aprova el **Programa de recuperació de la memòria històrica de Nou Barris**, un programa per implementar les accions de retirada de plaques i elements franquistes de l'espai públic del districte.

A escala de ciutat existeix el **Pla pel dret a l'habitatge de Barcelona 2016-2025**, que marca l'objectiu de garantir la funció social de l'habitatge i avançar en la construcció d'un servei públic d'habitatge a l'alçada de les millors pràctiques d'altres ciutats europees. Aquest pla, promogut per la Gerència d'Habitatge i Drets Socials, determina objectius i accions concretes per afrontar problemes endèmics, com les dificultats dels joves per accedir als habitatges, fenòmens més recents com la substitució d'habitatges principals per pisos d'ús turístic o el creixent envelliment de la població. Així mateix, es plantegen noves metodologies de treball, com els ajuts a la rehabilitació de l'interior dels habitatges o l'impuls de convenis de rehabilitació d'edificis, amb l'objectiu que els ajuts públics arribin allà on més es necessiten.

L'acció de govern del present mandat, a través del Districte de Nou Barris, aposta pel dret a l'habitatge, impulsant la rehabilitació i la transformació urbana als barris i apostant per un espai públic per a la convivència. S'aposta per fer política d'habitatge com a eina d'integració i de lluita contra la desigualtat social, amb més construcció d'habitatge públic, visió metropolitana, corresponsabilitat públicoprivada i esforç pressupostari i planificador, especialment amb mesures de protecció del dret a l'habitatge.

Ocupació, impuls econòmic i economia social

El **Pla de desenvolupament econòmic de Nou Barris 2016-2021 (PDE)** ha estat l'instrument que ha guiat les polítiques en matèria d'activació econòmica, comerç i ocupació al llarg dels darrers anys al Districte. Aquest instrument, que vol impulsar el desenvolupament local i, per tant, generar activitat econòmica equilibrada, sostenible i arrelada al territori, funciona com a paraigua que integra el conjunt d'intervencions de desenvolupament econòmic de tots els actors de Nou Barris, ja siguin impulsades o coimpulsades per l'Administració, el teixit social i comunitari o l'econòmic. El PDE actualment es troba en fase d'actualització, fruit de la feina de debat que es va dur a terme a les Jornades d'Activació Econòmica que el Districte va celebrar durant el desembre del 2020.

Així mateix, s'ha treballat, també, en una mesura de govern adreçada de manera específica a la promoció del comerç de proximitat enllestida el primer trimestre del 2020. Aquesta mesura complementa l'ac-

tivitat de dinamització comercial que duu a terme el Districte en relació amb l'Associació de Comerciants de Roquetes, i pot ser molt significativa en el cas de Verdum.

Pel que fa als equipaments, **Barcelona Activa (BASA)** va posar en marxa el 2017 l'espai Nou Barris Activa, l'objectiu del qual és apropar els recursos de BASA al veïnat del districte i ampliar la cobertura d'accions destinades a tots els seus agents socioeconòmics: serveis i programes d'ocupació, assessorament en drets laborals i serveis per a l'enfortiment del teixit comercial, empresarial i l'emprenedoria a Nou Barris. Ofereixen els següents serveis: punt d'informació laboral, Espai de Recerca de Feina, Programa Ubicat, Barcelona Treball i Punt de Defensa dels Drets Laborals. L'acció de govern del present mandat, a través del Districte de Nou Barris, aposta pel progrés econòmic donant suport a l'activitat econòmica per ser referents en emprenedoria, ocupació de qualitat, economia verda, blava i circular.

Espai públic i accessibilitat

El **Pla de mobilitat de districte de Nou Barris 2019-2024** es proposa situar amb més nivell de detall el Pla de mobilitat urbana (PMU) de la ciutat i aplicar les mesures generals que s'hi inclouen, adaptant-les al màxim possible a les característiques de Nou Barris. Aquest pla conté vuit línies d'actuació que es concreten en diferents mesures que s'aniran desplegant durant la seva durada: generar una xarxa d'itineraris principals de vianants que connectin els principals equipaments del districte i garanteixin l'accessibilitat universal; desenvolupar la xarxa de carrils bici prevista al PMU de Barcelona i ajustar-la i completar-la amb itineraris ciclables, el Bicing i altres modalitats de *sharing*; aconseguir la màxima cobertura amb un servei de transport públic adaptat a la demanda; filtrar el trànsit de vehicles de pas i ordenar la mobilitat interior dels barris per garantir l'accés dels residents, i fomentar una mo-

bilitat en transport privat compartida i més eficient; revisar la regulació de l'aparcament en calçada i fora de calçada i protegir l'espai en favor del resident; adequar l'àrea de Distribució Urbana de Mercaderies (DUM) a cada entorn singular i potenciar la creació de punts de trencament de càrrega a l'interior del districte; millorar la seguretat, sobretot la relacionada amb la mobilitat escolar; i desenvolupar una estratègia de reducció d'emissions atmosfèriques i sonores.

Durant els anys noranta i a principis dels 2000, es van dur a terme diversos plans i projectes de caire urbanístic sobretot en el marc del **Pla especial de reforma interior (1991)** i la **Llei de barris a les Roquetes (2005-2010)**. En primer lloc, el 1991 es va aprovar un pla especial de reforma interior per solucionar els dèficits urbanístics del barri mitjançant una reforma urbana

estructural. En segon lloc, en el marc de la Llei 2/2004 (Llei de barris), les Roquetes es va dotar d'un fons econòmic extraordinari per combatre les adversitats del territori, atenent les àrees urbanes que requerien una atenció especial amb la finalitat de millorar les condicions de vida del veïnat dels entorns urbans més fràgils. La Llei de barris (2004-2010) va deixar a les Roquetes una inversió de 29.846.505,15 € i 29 projectes executats, com ara la urbanització de diversos carrers, la construcció dels Jardins de Rodrigo Caro, la remodelació el Centre Ton i Guida o la construcció dels equipaments de la cobertura de la ronda de Dalt, entre d'altres. En tractar-se d'una intervenció integral, la Llei de barris va actuar també en àmbits estructurals com l'activitat econòmica o qüestions de caire social.

Sostenibilitat ambiental i emergència climàtica

L'acció de govern del present mandat aposta fermament per lluitar contra l'emergència climàtica i la contaminació. L'acord de govern aposta per una ciutat verda, blava i de residu zero. En aquest sentit, s'actua en les següents línies: la transició ecològica, el nou model energètic, el verd urbà i la biodiversitat, la mobilitat sostenible i el residu zero. El Pla clima i energia 2030 liderat per l'AMB (Agència Metropolitana de Barcelona) és el marc dissenyat pels municipis de l'Àrea Metropolitana de Barcelona per tal d'implementar accions coordinades amb els municipis i la ciutadania per a fer front al canvi climàtic.

Educació i salut pública

- A Roquetes es cobreix bé la demanda d'accés a l'educació primària i secundària.
- A Verdum no es disposa d'institut públic de secundària al barri.
- Els darrers anys ha incrementat l'oferta de lleure educatiu fora d'horari lectiu.
- El consum de tòxics, la solitud no volguda i l'embaràs en adolescents són tres problemàtiques associades a la salut pública.

Drets socials, equitat de gènere i acció comunitària

- Les Roquetes és un barri amb forta tradició comunitària.
- Verdum compta amb la xarxa del Pla de desenvolupament comunitari.
- A Verdum es planteja vincular projectes comunitaris als locals municipals en desús.
- Les qüestions de gènere o origen cultural fan més profunda la desigualtat.

Habitatge

- La situació generada per la pandèmia ha posat de relleu l'existència de males condicions als habitatges.
- La tipologia d'habitatges és variada, des de blocs de pisos fins a cases d'autoconstrucció.
- La complexitat social de les comunitats de veïns dificulta l'accés a subvencions públiques per a rehabilitar els edificis.

Ocupació, impuls econòmic i economia social

- La renda familiar disponible és significativament baixa.
- L'atur registrat és alt i hi ha moltes persones en situació irregular sense accés al mercat laboral.
- El teixit comercial, que s'ha vist severament afectat per la pandèmia, es concentra a alguns carrers principals.
- Les iniciatives d'emprenedoria són escasses.

Espai públic i accessibilitat

- La plaça Roquetes representa un espai central amb intensitat d'usos.
- La plaça del Verdum exerceix de carrer gran i es demana la seva reforma des del veïnat.
- L'orografia dels barris dificulta l'accessibilitat universal en diversos punts.

Sostenibilitat ambiental i emergència climàtica

- Els equipaments dels barris no sempre disposen de les condicions climàtiques adequades.
- La proximitat amb Collserola facilita l'accés a espais naturals i d'ombra de gran importància.
- A Verdum hi ha alguns espais lliures amb poca ombra.
- En termes ambientals, es considera que són barris resilents i on hi poden haver refugis climàtics.

10 - Objectius específics ————— p. 118

- 10.1 Educació i salut pública
- 10.2 Drets socials, equitat de gènere i acció comunitària
- 10.3 Habitatge
- 10.4 Ocupació, impuls econòmic i economia social
- 10.5 Espai públic i accessibilitat
- 10.6 Sostenibilitat ambiental i emergència climàtica

11 - Accions ————— p. 122

- 11.1 Educació i salut pública
- 11.2 Drets socials, equitat de gènere i acció comunitària
- 11.3 Habitatge
- 11.4 Ocupació, impuls econòmic i economia social
- 11.5 Espai públic i accessibilitat
- 11.6 Sostenibilitat ambiental i emergència climàtica

12 - Pressupost ————— p. 142

13 - Visió global ————— p. 144

Bloc 3 Intervenció

Bloc 3 >

10 | Objectius específics

A la diagnosi s'apunten quines mancances o debilitats té el territori, però també les oportunitats o fortaleses. A partir de la diagnosi, el Pla de Barris proposa una sèrie d'objectius específics que defineixen quins elements es volen abordar en el territori i fins on es vol arribar. Per tant, els objectius donen resposta a la diagnosi realitzada i indiquen quin és el futur desitjat.

S'agrupen d'acord amb l'estructura dels sis àmbits d'actuació del Pla de Barris, és a dir, **educació i salut pública; drets socials, equitat de gènere i acció comunitària; habitatge; ocupació, impuls econòmic i economia social; espai públic i accessibilitat, i sostenibilitat ambiental i emergència climàtica**. Aquests àmbits esdevenen el fil conductor o leitmotiv de les diferents accions en què els objectius s'acabaran concretant.

A | Promoure la igualtat d'oportunitats en l'àmbit educatiu i reduir la segregació escolar als centres educatius.

Cal reforçar i millorar l'oferta educativa als barris i els actuals itineraris formatius, duent a terme millores a l'edifici de l'Institut Escola Antaviana, així com potenciar el projecte educatiu de l'Institut Escola Turó de Roquetes i l'Escola Marta Mata, per tal de donar suport al Consorci d'Educació de Barcelona (CEB) en la seva lluita per minimitzar la segregació escolar i reduir l'absentisme i l'abandonament escolar, promovent l'accés a estudis superiors.

B | Reforçar l'oferta de lleure socioeducatiu i d'educació no reglada dins i fora les escoles amb la cultura com a eix transformador i mediador de processos de millora.

Per tal d'incidir en els col·lectius infantil i jove cal fer un reforç a les opcions existents de lleure educatiu i d'educació no reglada vinculada a la pràctica d'arts es-

cèniques, l'esport i la cultura, tant per ampliar-les com per dotar-les d'un projecte singular que reforci els projectes pedagògics, la relació entre els diferents centres educatius i l'oferta entre el dins i fora l'escola. Cal fer un reforç de les competències bàsiques i emocionals de l'alumnat a través d'activitats de lleure coordinades amb la metodologia i el pla educatiu de cada escola.

C | Reforçar les actuacions que incideixen en la millora de la salut des d'una perspectiva comunitària i de prevenció.

Des de la proximitat i amb tots els agents de salut que treballen a les Roquetes i a Verdum, cal formular iniciatives que millorin la salut, impulsant i reforçant programes en l'àmbit del consum de tòxics, dels hàbits saludables, posant èmfasi en la salut alimentària, hàbits en sexualitat i salut reproductiva, salut mental i emocional, i garantir un envelliment actiu i saludable. El lleure esportiu i cultural i l'activitat física són eines que han de poder vehicular alguns d'aquests programes.

D | Generar i adaptar espais per desenvolupar projectes comunitaris.

L'existència de locals municipals disponibles permet donar resposta a les necessitats comunitàries de Verdum. S'habiliten espais on treballar projectes i programes de salut, dinamització juvenil o lleure familiar que fomentin el treball en xarxa i l'acció comunitària.

E | Promoure l'equitat de gènere tenint en compte la perspectiva intercultural.

Cal facilitar eines als col·lectius que més pateixen les desigualtats per a millorar la seva autonomia individual i grupal, la seva capacitat de promoció social i el manteniment de relacions respectuoses entre gèneres i comunitats diverses, incorporant la mirada intercultural de forma transversal.

F | Millorar la cohesió i la convivència treballant per la inclusió i el reconeixement de la diversitat cultural i d'origen.

Cal impulsar projectes amb el teixit comunitari existent (organitzat i no organitzat) per abordar específicament la diversitat cultural a tots dos barris, amb les seves peculiaritats i potencialitats. Cal tenir una mirada transversal en l'àmbit de la interculturalitat per fer front a la desigualtat per origen cultural.

Drets socials, equitat de gènere i acció comunitària

G | Posar de relleu la memòria i la identitat del barri.

Les Roquetes i Verdum són dos barris que s'han construït literalment amb les pròpies mans del veïnat. El testimoni d'aquesta autoconstrucció està cada vegada més envellit, i s'acaba el temps per recollir els records d'aquestes veus.

H | Fomentar activitats culturals destinades al col·lectiu jove.

El col·lectiu jove del territori busca espais de trobada per impulsar activitats diverses i programar una agenda cultural. En aquest context caldrà fomentar la participació intercultural dins el col·lectiu i promoure l'equitat en gènere, i donar suport a iniciatives culturals on les persones joves en siguin les protagonistes.

I | Promoure accions que contribueixen a la millora de la capacitat digital dels veïns i veïnes i al trencament de l'esclera digital.

Arran de la crisi socioeconòmica per la pandèmia, s'ha fet evident la dificultat de moltes persones per accedir a recursos o acompanyar en l'educació dels fills i filles, per la manca d'accés o de coneixement en el maneig de les noves tecnologies. És urgent dotar el territori de recursos extraordinaris per capacitar i facilitar l'accés i el coneixement digital, així com també educar en la relació d'infants i joves amb les pantalles, de cara a prevenir malalties mentals com episodis de depressió o brots d'ansietat.

Habitatge

J | Promoure la rehabilitació i la regeneració urbana de finques complexes i vulnerables.

És necessari avançar cap a la millora de les condicions d'habitabilitat dels habitatges de famílies i persones en situacions de vulnerabilitat i l'accessibilitat de la gent gran que viu aïllada. També cal millorar les condicions d'habitabilitat dels interiors de molts habitatges i dels espais comunitaris dels blocs d'habitatges que es troben en greus situacions de degradació, especialment a la zona nord.

Ocupació, impuls econòmic i economia social

K | Fomentar l'accés al mercat de treball dels col·lectius més vulnerables.

Cal fomentar i promoure la formació professionalitzada enfocada a la realitat social del barri a través de diferents programes de formació professionalitzada i d'orientació laboral, i posant especial atenció a la lluita contra la feminització de la pobresa. S'ha d'incidir en els col·lectius més vulnerables (la població jove, les dones i les persones en situació d'atur de llarga durada), i implementar programes perquè les dones desocupades es formin i tinguin accés a feines fins ara masculinitzades o a nínxols econòmics. A causa de la crisi socioeconòmica per la Covid-19 cal implementar accions de xoc per tal d'acompanyar les persones en situació de risc tant perquè accedeixin a les ajudes existents com perquè continuïn als circuits de recerca de feina.

L | Dinamitzar i fomentar el teixit comercial i promoure la generació de nova activitat econòmica.

Aprofitar les potencialitats i dinamitzacions engegades al territori per enfortir el teixit comercial i econòmic del territori i posar-lo en relació amb la millora de l'ocupació i amb el teixit comunitari. Les iniciatives d'emprenedoria i economia social, així com el suport al comerç de proximitat, seran objecte d'actuacions per a la recuperació del paper del petit comerç al barri i el desenvolupament d'iniciatives cooperatives i emprenedores a tots dos barris.

Espai públic i accessibilitat

M | Millorar l'accessibilitat i la mobilitat segura al barri.

Oferir una millor accessibilitat als equipaments dels barris per garantir una mobilitat segura i pacificada, i suprimir barreres arquitectòniques per assegurar l'accés universal a totes les persones.

N | Millorar les places de les Roquetes i Verdum.

Cal que les places d'ambdós barris esdevinguin espais que atreguin usos variats per part de col·lectius diversos. Per fer-ho, és necessària la millora la seva configuració urbana i la reparació de possibles defectes originats anteriorment.

Sostenibilitat ambiental i emergència climàtica

O | Millorar l'accessibilitat als equipaments bàsics de referència.

És imprescindible garantir una bona accessibilitat als equipaments bàsics de referència, sobretot si es tracta d'equipaments d'atenció primària o de centres de serveis socials, els quals són els responsables de resoldre situacions de vulnerabilitat relacionada amb la salut o amb drets bàsics de la ciutadania, com l'accés a l'habitatge o a l'alimentació.

Bloc 3 >

11 | Accions

Les accions són les eines emprades per a assolir els objectius. Es desplegaran de manera comunitària al llarg dels propers anys.

En aquest document es recullen aquestes accions, de vegades en forma ja concreta i de vegades en clau d'estratègia.

Cal entendre que el desplegament del Pla és un procés viu que es va definint i assentant de forma col·lectiva. És en aquest punt que les estratègies es concretaran en accions o que les accions que aquí apareixen podran adaptar-se, si cal, a noves realitats i/o oportunitats.

Per tant, cal entendre aquest document no com un pla tancat i immutable, sinó com un full de ruta a desplegar que concreta aquelles accions més definides i apunta estratègies cap a aquelles que encara cal construir.

Àmbit d'actuació estratègica

Educació i salut pública

1. Les Roquetes i Verdum

Incorporar perfils professionals complementaris en aquells centres educatius de les Roquetes i Verdum on es consideri adient per tal de donar la mirada i el saber dels professionals de l'àmbit social.

Descripció de l'acció

Amb aquest programa, iniciat com a pilot en la primera edició de Pla de Barris i que ara es consolida, dona un impuls a l'acció social dins l'escola i tot el que això comporta: apropar el centre de serveis socials a l'escola, l'atenció i prevenció de conflictes, educació en valors, la relació amb famílies, el lligam entre el dins i fora escola, i la connexió amb les iniciatives sorgides del propi barri.

Objectius de l'acció

A | Promoure la igualtat d'oportunitats en l'àmbit educatiu i reduir el risc de segregació escolar als centres educatius.

Subàmbit	Franja poblacional	Col·lectiu específic
Educació obligatòria Salut emocional	Infància Adolescència/joves	Comunitat educativa Famílies

● Títol de l'acció

● Descripció de l'acció

● Objectius de l'acció

● Subàmbits d'actuació, franges poblacionals i col·lectius a qui va destinada l'acció

● Imatge relacionada amb l'acció

1. Les Roquetes i Verdum

Incorporació dels Perfils psicosocials a les escoles.

Descripció de l'acció

Consolidar els equips de professionals de l'àmbit psicosocial que treballen als centres educatius des de la primera edició de Pla de Barris i incorporar aquesta figura a altres centres que s'incorporen en aquesta edició. Aquestes figures amb perfils psico-socials ajuden en la detecció de risc en els infants, aprenen el centre de serveis socials a l'escola i a les famílies, promouen accions encaminades a la convivència, al respecte dins les aules, així com altres reflexions al voltant dels valors i de la justícia social, fan de pont entre família i escola i són connexió amb les iniciatives sorgides del propi barri.

Objectius de l'acció

A | Promoure la igualtat d'oportunitats en l'àmbit educatiu i reduir la segregació escolar als centres educatius.

Subàmbit	Franja poblacional	Col·lectiu específic
Educació obligatòria	Infància	Comunitat educativa
Salut emocional	Adolescència/joves	

2. Les Roquetes i Verdum

Programa de mediació restaurativa als centres educatius.

Descripció de l'acció

Programa per potenciar les actuacions en matèria de convivència escolar, estudiant la implementació del model restauratiu per identificar aquells elements susceptibles de contribuir a la millora de la convivència als entorns educatius i deixar enrere el model punitiu.

Objectius de l'acció

A | Promoure la igualtat d'oportunitats en l'àmbit educatiu i reduir la segregació escolar als centres educatius.

C | Reforçar les actuacions que incideixen en la millora de la salut des d'una perspectiva comunitària i de prevenció.

Subàmbit	Franja poblacional	Col·lectiu específic
Educació obligatòria	Infància	Comunitat educativa
Salut emocional	Adolescència/joves	

3. Les Roquetes i Verdum

Obres de millora de l'IE Antaviana.

Descripció de l'acció

Finalització de les obres de l'Institut Escola Antaviana, actuant en la construcció d'espais polivalents i comunitaris, amb la possibilitat d'obrir-los a la resta del veïnat.

Objectius de l'acció

A | Promoure la igualtat d'oportunitats en l'àmbit educatiu i reduir la segregació escolar als centres educatius.

Subàmbit	Franja poblacional	Col·lectiu específic
Educació obligatòria	Infància Adolescència/joves	Comunitat educativa

4. Les Roquetes i Verdum

Consolidació del projecte artístic i transversal de circ a l'IE Antaviana.

Descripció de l'acció

Projecte artístic construït entre l'Ateneu Popular de Nou Barris i l'IE Antaviana per incorporar la disciplina de circ i expressió corporal al projecte educatiu de centre. Els darrers anys s'ha estat treballant el projecte artístic en horari lectiu, i el repte ara és traslladar el projecte en horari no lectiu, com a lleure socioeducatiu i cultural de tarda.

Objectius de l'acció

A | Promoure la igualtat d'oportunitats en l'àmbit educatiu i reduir la segregació escolar als centres educatius.

B | Reforçar l'oferta de lleure socioeducatiu i d'educació no reglada dins i fora les escoles amb la cultura com a eix transformador i mediador de processos de millora.

Subàmbit	Franja poblacional	Col·lectiu específic
Cultura i acció cultural Educació en el lleure i/o fora l'escola	Infància Adolescència/joves	Comunitat educativa

5. Les Roquetes i Verdum

Projecte artístic i transversal a l'IE Turó de Roquetes: Teatre de l'Objecte.

Descripció de l'acció

Definició i implementació d'un projecte artístic que sigui transversal al centre i que estigui relacionat amb el teatre d'objecte. S'implementarà en horari lectiu i no lectiu, com un espai de lleure cultural, i es treballarà amb les entitats culturals del barri, per acabar obtenint un taller de construcció de titelles i altres objectes teatrals.

Objectius de l'acció

A | Promoure la igualtat d'oportunitats en l'àmbit educatiu i reduir la segregació escolar als centres educatius.

B | Reforçar l'oferta de lleure socioeducatiu i d'educació no reglada dins i fora les escoles amb la cultura com a eix transformador i mediador de processos de millora.

Subàmbit	Franja poblacional	Col·lectiu específic
Cultura i acció cultural	Infància	Comunitat educativa
Educació en el lleure i/o fora l'escola	Adolescència/joves	Associacions i entitats específiques

6. Les Roquetes i Verdum

Projecte artístic i transversal a l'Escola Marta Mata.

Descripció de l'acció

Definició i implementació d'un projecte artístic que sigui transversal al centre, relacionat amb l'àmbit musical. S'implementarà en horari lectiu i no lectiu, com un espai de lleure cultural.

Objectius de l'acció

A | Promoure la igualtat d'oportunitats en l'àmbit educatiu i reduir la segregació escolar als centres educatius.

B | Reforçar l'oferta de lleure socioeducatiu i d'educació no reglada dins i fora les escoles amb la cultura com a eix transformador i mediador de processos de millora.

Subàmbit	Franja poblacional	Col·lectiu específic
Cultura i acció cultural	Infància	Comunitat educativa
Educació en el lleure i/o fora l'escola	Adolescència/joves	

7. Les Roquetes i Verdum

Enfortir i incrementar l'oferta existent d'activitats de lleure i extraescolars per a infants i joves.

Descripció de l'acció

Incidir integralment en l'àmbit del lleure saludable per infants, adolescents i joves amb una mirada centrada en el reforç escolar, la pràctica esportiva, l'art, la música, la cultura, la literatura, etc... promovent la participació de les famílies a través de: projectes d'activitats extraescolars amb l'objectiu de reforçar competències bàsiques (llengües, expressió oral, matemàtiques, etc...) fent prèviament un anàlisi de les existents actualment i reforçant si cal algunes d'aquestes; potenciar les TIC en els espais de reforç escolar dotant-los amb material i contingut.

Objectius de l'acció

B | Reforçar l'oferta de lleure socioeducatiu i d'educació no reglada dins i fora les escoles amb la cultura com a eix transformador i mediador de processos de millora.

H | Fomentar activitats culturals destinades al col·lectiu jove.

Subàmbit	Franja poblacional	Col·lectiu específic
Educació en el lleure i/o fora l'escola	Infància	Famílies
Cultura i acció cultural	Adolescència/joves	Comunitats amb diversitat d'origen i cultural

8. Les Roquetes i Verdum

Programa d'activitats de lleure durant els mesos d'estiu.

Descripció de l'acció

Donar suport a la creació d'activitats de lleure durant els mesos d'estiu per garantir que cap infant, adolescent o jove es quedi sense la oportunitat de gaudir d'aquest tipus d'espai de lleure.

Objectius de l'acció

B | Reforçar l'oferta de lleure socioeducatiu i d'educació no reglada dins i fora les escoles amb la cultura com a eix transformador i mediador de processos de millora.

H | Fomentar activitats culturals destinades al col·lectiu jove.

Subàmbit	Franja poblacional	Col·lectiu específic
Educació en el lleure i/o fora l'escola	Infància	
Cultura i acció cultural	Adolescència/joves	

9. Les Roquetes i Verdum

Promoure un ús responsable de les pantalles digitals i xarxes socials.

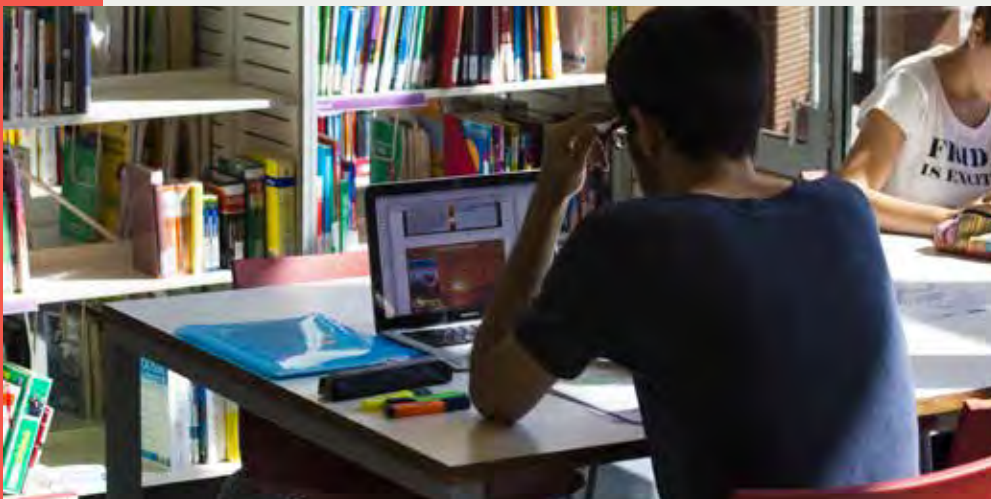
Descripció de l'acció

Impulsar projectes adreçats a infants, joves i famílies en general que persegueixin l'ús responsable de les pantalles.

Objectius de l'acció

I | Promoure accions que contribueixen a la millora de la capacitat digital dels veïns i veïnes i al trencament de l'esclatxa digital.

Subàmbit	Franja poblacional	Col·lectiu específic
Salut i hàbits saludables	Infància	Famílies
Salut emocional	Adolescència/joves	

10. Les Roquetes i Verdum

Projectes per millorar la salut mental i emocional de les persones.

Descripció de l'acció

A partir del treball conjunt amb els agents que treballen la salut des d'una perspectiva comunitària es formularan projectes per a la millora del benestar emocional, posant especial atenció a la població adulta. Tallers per fomentar autoestima i prevenir l'aïllament o solitud no volguda a través de diferents activitats: cuina, art, bricolatge per persones adultes de totes les edats.

Objectius de l'acció

C | Reforçar les actuacions que incideixen en la millora de la salut des d'una perspectiva comunitària i de prevenció.

Subàmbit	Franja poblacional	Col·lectiu específic
Salut emocional	Població adulta	Aturats Dones

11. Les Roquetes i Verdum

Programa de prevenció de consum de tòxics i alcoholisme.

Descripció de l'acció

A partir del treball conjunt amb els agents que treballen la salut des d'una perspectiva comunitària, es formularan actuacions de prevenció del consum d'alcohol i drogues que afavoreixen el benestar emocional i que treballen amb programes per a joves, adolescents i per a homes adults.

Objectius de l'acció

C | Reforçar les actuacions que incideixen en la millora de la salut des d'una perspectiva comunitària i de prevenció.

Subàmbit	Franja poblacional	Col·lectiu específic
Salut i hàbits saludables	Adolescència/joves	Homes
Salut emocional	Població adulta	

12. Les Roquetes i Verdum

Desenvolupament de programes que fomentin les relacions afectivo-sexuals positives.

Descripció de l'acció

De la mà d'agents comunitaris que treballen al barri es proposa articular accions, especialment adreçades a la població adolescent i jove, que incideixen en la prevenció de les violències masclistes, el treball vinculat a les noves masculinitats, la deconstrucció dels rols de gènere i la contribució a una salut afectivo-sexual que reforci la seva autonomia.

Objectius de l'acció

C | Reforçar les actuacions que incideixen en la millora de la salut des d'una perspectiva comunitària i de prevenció.

Subàmbit	Franja poblacional	Col·lectiu específic
Salut sexual i reproductiva	Adolescència/joves	Dones

Educació
i salut
pública

13 Les Roquetes i Verdum

Programa per garantir un envelliment actiu i saludable.

Descripció de l'acció

Posar el focus en la solitud no volguda, fomentar l'exercici i la mobilitat, potenciar habilitats memorístiques i motrius, i promoure la relació i l'enxarxament amb altres persones grans. En el programa es tindrà en compte la proximitat amb Collse-rola i els equipaments del barri que atenen i cuiden les persones grans.

Objectius de l'acció

C | Reforçar les actuacions que incideixen en la millora de la salut des d'una perspectiva comunitària i de prevenció.

Subàmbit	Franja poblacional	Col·lectiu específic
Salut i hàbits saludables	Persones grans	Dones
Salut i envelliment saludable		

Educació
i salut
pública

14 Les Roquetes i Verdum

Impulsar accions que fomentin l'alimentació saludable i sostenible.

Descripció de l'acció

Estratègia a partir de la declaració de Barcelona com a Capital Mundial de l'Alimentació Sostenible el 2021. S'apostarà per la difusió dels valors de l'alimentació sostenible, ecològica i de proximitat a través de projectes d'enxarxament comunitari i projectes d'hàbits alimentaris saludables als centres educatius.

Objectius de l'acció

C | Reforçar les actuacions que incideixen en la millora de la salut des d'una perspectiva comunitària i de prevenció.

Subàmbit	Franja poblacional	Col·lectiu específic
Salut i hàbits saludables	Població adulta	Famílies
Salut emocional	Infància	Comunitat educativa

Drets
socials,
equitat
de gènere
i acció
comunitària

15 Les Roquetes i Verdum

Adequació dels locals de Verdum per a usos comunitaris.

Descripció de l'acció

Definir el programa funcional del local situat al carrer de Robert Robert i el local situat al carrer d'Alonso Cano amb Artesania, a través d'un procés de participació en el que es pugui definir el programa funcional més adequat per a cada local.

Objectius de l'acció

D | Generar i adaptar espais per desenvolupar projectes comunitaris.

Subàmbit	Franja poblacional	Col·lectiu específic
Reforç del sistema d'equipaments comunitaris	Població en general	Públic general
Reforç del capital social del barri		

Drets
socials,
equitat
de gènere
i acció
comunitària

16 Les Roquetes i Verdum

Promoure accions que posin en valor el paper de la dona en la lluita per un barri més digne.

Descripció de l'acció

Impuls d'un projecte de recuperació de la memòria de les Roquetes i Verdum que posi especial èmfasi en el paper de la dona en aquests barris al llarg de la història. Es valorarà la possibilitat de construir la R de les Roquetes en algun espai singular del barri, així com també l'actualització de la toponímia d'alguns espais de Verdum per fer visible noms com Luisa Alba o altres dones que han deixat llegat.

Objectius de l'acció

G | Posar de relleu la memòria i la identitat del barri.

E | Promoure l'equitat de gènere tenint en compte la perspectiva intercultural.

Subàmbit	Franja poblacional	Col·lectiu específic
Memòria popular	Població en general	Públic general

Drets
socials,
equitat
de gènere
i acció
comunitària

17 Les Roquetes i Verdum

Fomentar la inclusió i el reconeixement de la diversitat cultural i d'origen.

Descripció de l'acció

Programa d'accions per reduir la desigualtat per raons d'origen cultural. Impuls de projectes amb el teixit comunitari organitzat i no organitzat per fer un abordatge específic que reconegui la diversitat cultural i d'aquells aspectes susceptibles de millorar o potenciar en aquesta matèria, com per exemple, un projecte de mediació i promoció de la participació comunitària conjuntament amb els grups organitzats de col·lectius d'origen diversos; un projecte per dinamitzar i promoure la mirada de la diversitat des dels sectors comercials i associatius, entre d'altres.

Objectius de l'acció

E | Promoure l'equitat de gènere tenint en compte la perspectiva intercultural.

F | Millorar la cohesió i la convivència treballant per la inclusió i el reconeixement de la diversitat cultural i d'origen.

Subàmbit	Franja poblacional	Col·lectiu específic
Cohesió i convivència Reconeixement de la diversitat cultural	Població adulta	Comunitats amb diversitat d'origen i cultural

Drets
socials,
equitat
de gènere
i acció
comunitària

18 Les Roquetes i Verdum

Combatre les desigualtats de gènere.

Descripció de l'acció

Aprofundir en l'abordatge i reducció de la desigualtat que afecta a les dones, especialment a les dones migrades i d'entorns vulnerables i fent visibles també les violències masclistes. Es treballarà per a la socialització de les cures i promoció d'espais de proximitat pel suport mutu i acompanyament, la formació per garantir una major equitat de gènere, la professionalització del sector de les cures (o altres sectors feminitzats) i l'acompanyament per millorar les condicions laborals del sector, per tal de lluitar contra la feminització de la pobresa.

Objectius de l'acció

E | Promoure l'equitat de gènere tenint en compte la perspectiva intercultural.

Subàmbit	Franja poblacional	Col·lectiu específic
Foment de l'equitat de gènere Salut emocional	Adolescència/joves Població adulta	Dones

Drets
socials,
equitat
de gènere
i acció
comunitària

19. Les Roquetes i Verdum

Projecte de canguratge i conciliació.

Descripció de l'acció

Desplegament d'un projecte que afavoreixi la conciliació laboral i familiar a les famílies de les Roquetes i Verdum. S'ofereix un canguratge en un espai de proximitat.

Objectius de l'acció

E | Promoure l'equitat de gènere tenint en compte la perspectiva intercultural.

Subàmbit	Franja poblacional	Col·lectiu específic
Foment de l'equitat de gènere Salut emocional	Infància	Dones Famílies

Drets
socials,
equitat
de gènere
i acció
comunitària

20. Les Roquetes i Verdum

Programa d'activitats culturals i creació comunitària per a joves.

Descripció de l'acció

Els i les joves estan iniciant espais de trobada per impulsar activitats culturals diverses i fomentant la participació intercultural. Cal donar suport a aquestes iniciatives, realitzant una programació cultural per a joves i valorar la incorporació d'una figura dinamitzadora que doni suport a la cohesió entre les joves de Verdum i faci l'enllaç amb el Kasal de Joves de Roquetes.

Objectius de l'acció

H | Fomentar activitats culturals destinades al col·lectiu jove.

B | Reforçar l'oferta de lleure socioeducatiu i d'educació no reglada dins i fora les escoles amb la cultura com a eix transformador i mediador de processos de millora.

Subàmbit	Franja poblacional	Col·lectiu específic
Reforç del capital social del barri Cultura i acció cultural	Adolescents/joves	

Drets
socials,
equitat
de gènere
i acció
comunitària

21. Les Roquetes i Verdum

Reducció de l'esclletxa digital.

Descripció de l'acció

Ampliar la capacitat de connexió a xarxa i millorar la capacitat de famílies i col·lectius en l'ús de noves tecnologies. Aquesta proposta vol facilitar i apropar tant la connexió a internet, mitjançant l'ampliació i millora de la xarxa wifi als equipaments del territori, com la formació i acompanyament en l'ús de les noves tecnologies perquè no esdevinguin una barrera per la població que no té els coneixements o eines suficients per fer-les servir.

Objectius de l'acció

I | Promoure accions que contribueixen a la millora de la capacitat digital dels veïns i veïnes i al trencament de l'esclletxa digital.

Subàmbit	Franja poblacional	Col·lectiu específic
Reducció de l'esclletxa digital Programes formatius i/o ocupacionals	Població en general	Públic general

Habitatge

22. Les Roquetes i Verdum

Programa de rehabilitació per a finques d'alta complexitat.

Descripció de l'acció

Programa de rehabilitació de finques que tenen una composició social complexa, així com un estat deficient dels elements comuns de la finca. El programa ofereix un acompanyament social i tècnic a les comunitats de veïns per facilitar l'execució de les obres. Es prioritzaran les finques de més complexitat. S'incorpora una mirada especial per millorar qüestions de llum, ventilació i espais exteriors.

Objectius de l'acció

J | Promoure la rehabilitació i la regeneració urbana de finques complexes i vulnerables.

Subàmbit	Franja poblacional	Col·lectiu específic
Programes de rehabilitació d'habitatges	Població en general	Públic general

Ocupació,
impuls
econòmic i
economia
social

23. Les Roquetes i Verdum

Programes de regularització mitjançant la contractació i d'homologació d'estudis.

Descripció de l'acció

Projectes per millorar l'ocupabilitat de persones que han nascut o estudiat en altres països i que tenen especial dificultats per viure i treballar aquí. Es proposa un programa de formació i contractació per a la regularització de persones en situació administrativa irregular a través de l'obtenció de permisos de treball per la via de l'arrelament social i un programa d'homologació d'estudis per a persones que han estudiat a l'estranger.

Objectius de l'acció

K | Fomentar l'accés al mercat de treball dels col·lectius més vulnerables.

Subàmbit	Franja poblacional	Col·lectiu específic
Programes formatius i/o ocupacionals	Població adulta (en edat laboral)	Col·lectiu en situació administrativa irregular

Ocupació,
impuls
econòmic i
economia
social

24. Les Roquetes i Verdum

Programes de formació ocupacional i experiènciació laboral.

Descripció de l'acció

Programes de formació ocupacional i experiència laboral vinculant-los als sectors amb més perspectives de contractació de la ciutat, com el sector de les cures, tenint també en compte les potencialitats econòmiques del propi territori, com l'estratègia de Nou Barris Tech. Aniran adreçats a col·lectius amb majors dificultats d'inserció sociolaboral, com la població jove o les dones.

Objectius de l'acció

K | Fomentar l'accés al mercat de treball dels col·lectius més vulnerables.

Subàmbit	Franja poblacional	Col·lectiu específic
Programes formatius i/o ocupacionals	Població adulta (en edat laboral)	Aturats

Ocupació,
impuls
econòmic i
economia
social

25. Les Roquetes i Verdum

Programa específic de formació ocupacional per a joves.

Descripció de l'acció

Formació ocupacional específic per al col·lectiu jove, oferint pràctiques, cursos i formacions als sectors amb més perspectives de contractació de la ciutat i origen, tant cap a la finalització dels estudis obligatoris en cas que no s'hagin finalitzat.

Objectius de l'acció

K | Fomentar l'accés al mercat de treball dels col·lectius més vulnerables.

Subàmbit	Franja poblacional	Col·lectiu específic
Educació obligatòria Reconeixement de la diversitat cultural	Adolescència/joves	Aturats

Ocupació,
impuls
econòmic i
economia
social

26. Les Roquetes i Verdum

Dispositiu d'orientació laboral.

Descripció de l'acció

Equips d'ocupació de proximitat al Verdum que facin la tasca de "tutors ocupacionals" i ofereixin una atenció integral a les persones que es troben en situació d'atur o precarietat laboral oferint assessorament laboral i formatiu, derivació a recursos, seguiment personalitzat, tallers de recerca de feina i de competències transversals, facilitació d'accés als recursos i prospecció d'empreses per oferir ofertes laborals a les persones ateses. També s'oferirà acompanyament i assessorament a les persones que vulguin emprendre.

Objectius de l'acció

K | Fomentar l'accés al mercat de treball dels col·lectius més vulnerables.

Subàmbit	Franja poblacional	Col·lectiu específic
Programes formatius i/o ocupacionals	Població adulta (en edat laboral)	Aturats

Ocupació,
impuls
econòmic i
economia
social

27. Les Roquetes i Verdum

Activació de locals buits en planta baixa i suport a l'emprenedoria.

Descripció de l'acció

Cal fer un cens dels locals buits en planta baixa que tenen la persiana baixada, per explorar després diverses opcions d'activitat econòmica en aquests espais, i així potenciar i facilitar l'emprenedoria de persones residents a l'entorn proper.

Objectius de l'acció

L | Dinamitzar i fomentar el teixit comercial i promoure la generació de nova activitat econòmica.

Subàmbit	Franja poblacional	Col·lectiu específic
Dinamització de locals buits Emprenedoria	Població adulta (en edat laboral)	Comerciants/empreses

Ocupació,
impuls
econòmic i
economia
social

28. Les Roquetes i Verdum

Xarxa de Resposta Socioeconòmica (XARSE).

Descripció de l'acció

Desplegament de la XARSE a Verdum i les Roquetes. Atenció integral a les persones que s'han vist afectades per la crisi de la Covid-19, amb suport pràctic en tramitació telemàtica d'ajudes o recursos, derivació als recursos que més s'adeqüin a la seves necessitats, l'acompanyament i la formació TIC i el suport emocional. El programa comptarà amb servei de mediació i traducció a qualsevol llengua necessària per apropar els recursos a tot el veïnat.

Objectius de l'acció

K | Fomentar l'accés al mercat de treball dels col·lectius més vulnerables.

I | Promoure accions que contribueixen a la millora de la capacitat digital dels veïns i veïnes i al trencament de l'esclatxa digital.

Subàmbit	Franja poblacional	Col·lectiu específic
Salut emocional Programes formatius i/o ocupacionals	Població adulta (en edat laboral)	Públic general

Ocupació,
impuls
econòmic i
economia
social

29. Les Roquetes i Verdum

Programa integral de suport i enfortiment del comerç de proximitat.

Descripció de l'acció

Reforçar el paper comercial de la Via Júlia i els carrers del seu entorn. Actualment formen part de l'Eix Comercial Nou Barris Centre Comerç, juntament amb Pi i Molist i Passeig Verdun que ja és eix comercial de ciutat. Crear un impuls per tornar a revifar la zona després de les conseqüències de la crisi sanitària COVID-19. Cal treballar-ho tenint molt present la qüestió intercultural dels comerços. Es treballarà de manera coordinada amb el Pla de comerç de districte i les accions impulsades des de la Direcció de comerç.

Assessorament general al comerç pel seu enfortiment i sostenibilitat.

Formació, acompanyament i suport per a implementar millores en termes d'eficiència energètica, digitalització, imatge exterior i interior.

Objectius de l'acció

L | Dinamitzar i fomentar el teixit comercial i promoure la generació de nova activitat econòmica.

Subàmbit	Franja poblacional	Col·lectiu específic
Dinamització del comerç Emprenedoria	Població adulta (en edat laboral)	Comerciants/empreses

Espai públic
i
accessibilitat

30. Les Roquetes i Verdum

Marxa exploratòria amb perspectiva de gènere.

Descripció de l'acció

Dur a terme una marxa exploratòria amb perspectiva de gènere al barri de Verdum, i recuperar les propostes sorgides a Roquetes el 2019 per poder-les valorar i executar en cas que sigui viable.

Objectius de l'acció

E | Promoure l'equitat de gènere tenint en compte la perspectiva intercultural.

M | Millorar l'accessibilitat i la mobilitat segura al barri.

Subàmbit	Franja poblacional	Col·lectiu específic
Foment de l'equitat de gènere Millora de la connectivitat/accessibilitat (petites actuacions)	Població en general	Dones

31. Les Roquetes i Verdum

Remodelació de la Plaça del Verdum i els seus entorns.

Descripció de l'acció

Tot i ser una plaça força nova en quant a la seva urbanització, el resultat no és satisfactori per les entitats i el veïnat, en no facilitar dinàmiques de convivència favorables. Articular aquesta remodelació amb una intervenció tàctica més àmplia que ordeni l'eix vertical des de la Plaça Verdum fins a Via Júlia i tingui en compte els carrers de vianants de l'entorn de la plaça.

Objectius de l'acció

N | Millorar les places Roquetes i Verdum.

M | Millorar l'accessibilitat i la mobilitat segura al barri.

Subàmbit	Franja poblacional	Col·lectiu específic
Millora de la connectivitat/accessibilitat (petites actuacions)	Població en general	Públic general
Millora integral de places i/o carrers		

32. Les Roquetes i Verdum

Remodelació de la plaça Roquetes.

Descripció de l'acció

En el mandat anterior es va fer un procés participatiu on es varen apuntar algunes millores de la Plaça de les Roquetes, lligat a la reurbanització del carrer Mina de la Ciutat. Caldrà valorar les propostes del programa d'usos proposat i executar les millores oportunes, tenint en compte que en el futur caldrà fer una reforma per resoldre les goteres que actualment es generen al pàrquing soterrat.

Objectius de l'acció

N | Millorar les places Roquetes i Verdum.

M | Millorar l'accessibilitat i la mobilitat segura al barri.

Subàmbit	Franja poblacional	Col·lectiu específic
Millora de la connectivitat/accessibilitat (petites actuacions)	Població en general	Públic general
Millora integral de places i/o carrers		

Espai públic
i
accessibilitat

33 Les Roquetes i Verdum

Acompanyar en la definició dels usos de l'entorn del Mercat de Montserrat, juntament amb les entitats de Verdum i Roquetes.

Descripció de l'acció

A mig termini s'iniciaran les obres del nou Mercat de Montserrat, alliberant l'actual edifici i el seu entorn proper. En aquest sentit, es creu convenient pensar en els usos futurs d'aquest entorn.

Objectius de l'acció

M | Millorar l'accessibilitat i la mobilitat segura al barri.

Subàmbit	Franja poblacional	Col·lectiu específic
Millora integral de places i/o carrers	Població en general	Públic general

Espai públic
i
accessibilitat

34 Les Roquetes i Verdum

Incorporació d'una vorera a la carretera del Mirador de Torre Baró.

Descripció de l'acció

Redacció i execució del projecte per garantir l'accessibilitat dels vianants al mirador de Torre Baró. A part de la vorera, caldrà incorporar aspectes de millora d'accessibilitat i protecció al mateix mirador.

Objectius de l'acció

M | Millorar l'accessibilitat i la mobilitat segura al barri.

Subàmbit	Franja poblacional	Col·lectiu específic
Millora integral de places i/o carrers	Població en general	Públic general

35 Les Roquetes i Verdum

Reurbanització del carrer Llopis i Pla dels Cireres

Descripció de l'acció

Reurbanització i obres de millora del carrer Llopis i Pla dels Cirerers, al barri de Roquetes.

Objectius de l'acció

M | Millorar l'accessibilitat i la mobilitat segura al barri.

Subàmbit	Franja poblacional	Col·lectiu específic
Millora integral de places i/o carrers	Població en genera	Públic general

36 Les Roquetes i Verdum

Millora de l'accessibilitat al CAP de Rio de Janeiro i al centre de serveis socials de referència.

Descripció de l'acció

Estudiar opcions de mobilitat que facilitin una millor comunicació i accessibilitat al CAP i al centre de serveis socials que atenen la població de Verdum, ja sigui a través d'un bus a demanda o amb la modificació d'algunes línies existents.

Objectius de l'acció

M | Millorar l'accessibilitat i la mobilitat segura al barri.

Subàmbit	Franja poblacional	Col·lectiu específic
Millora de l'accessibilitat en transport públic	Població en general	Públic general

Sostenibilitat ambiental i emergència climàtica

Espai públic i accessibilitat

Agents implicats en el desenvolupament de les accions

Agents municipals

Districte de Nou Barris
 Institut Municipal d'Educació de Barcelona (IMEB)
 Institut de Cultura de Barcelona (ICUB)
 Consorci de Biblioteques de Barcelona
 Consorci d'Educació de Barcelona (CEB)
 Barcelona Activa, SA (BASA)
 Barcelona d'Infraestructures Municipals, SA (BIMSA)
 Institut Municipal de l'Habitatge de Barcelona (IMHAB)
 Agència de Salut Pública de Barcelona (ASPB)
 Institut Municipal de Serveis Socials (IMSS)
 Institut Barcelona Esports (IBE)
 Àrea d'Ecologia, Urbanisme, Infraestructures i Mobilitat
 Institut Municipal de Parcs i Jardins
 Àrea de Cultura, Educació, Ciència i Comunitat
 BCN Acció Interculturalitat
 Comissionat d'Economia social, Desenvolupament local i Política alimentària
 Àrea de Sanitat i Salut
 Consorci del Parc Natural de la Serra de Collserola

Equipaments

CAP Roquetes
 CAP Rio de Janeiro
 CSS Roquetes-Trinitat Nova-Canyelles
 CSS Guineueta-Verdum-Prosperitat
 Centre Cultural Ton i Guida
 Kasal de Joves Roquetes
 Casal de Barri Verdum
 Casal Cívic-Hotel d'Entitats Verdum
 Biblioteca de les Roquetes
 Espai Via Favència
 Casal Infantil de Roquetes
 Centre Obert Muntanyès
 Pistes poliesportives municipals Antoni Gelabert
 Centre de dia per a gent gran Verdum
 Casal de gent gran de Roquetes
 Punt verd de barri-Les Roquetes
 Mercat Municipal de Montserrat
 Punt Òmnia de Verdum
 Escoles d'educació infantil i primària
 Instituts escola
 Escoles bressol municipals i llars d'infants
 Centres de formació d'adults

Ciutadania

Ciutadania no associada
 AFAs
 Associacions, entitats, xarxes, assemblees i fundacions

Bloc 3 >

12 | Pressupost

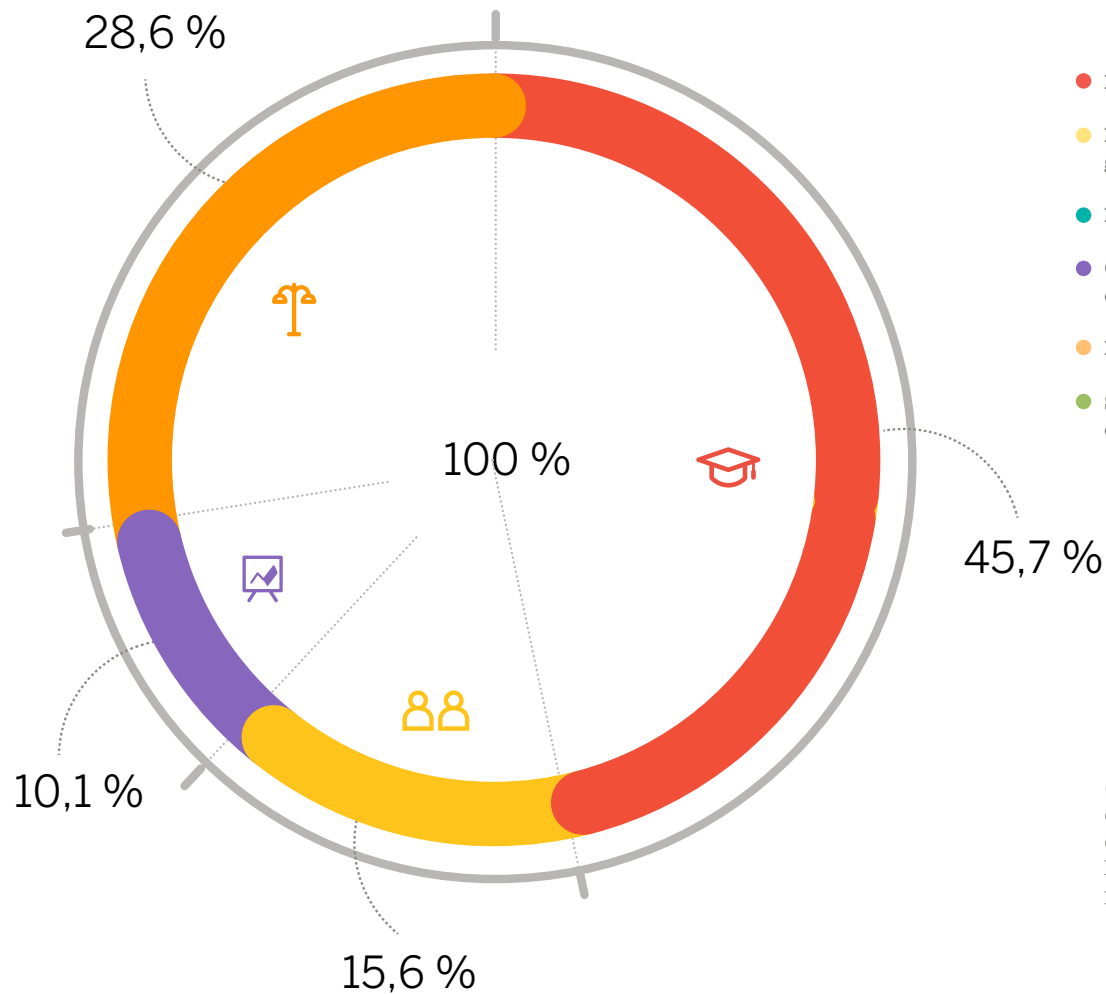
El pressupost total d'un pla de barris es desglossa en dos conceptes: la **despesa corrent** i la **inversió**. Són dues partides pressupostàries diferenciades que tenen objectius i concrecions diferents i excloents:

La **inversió** correspon a les despeses relacionades amb obres i millores "físiques" d'espai públic o equipaments. Dins d'aquest concepte, hi ha les tipologies d'accions següents:

- Millora d'infraestructures o espai públic (places, parcs, carrers, mobiliari urbà, arbrat...).
- Rehabilitació d'habitatges.
- Construcció o rehabilitació/millora d'equipaments (escoles, centres de salut, centres de dia, centres cívics, casals de barri, biblioteques, etc.).
- Compra d'edificis.
- Compra de material no fungible (mobiliari, infraestructura TIC, vehicles de transport, etc.).

La **despesa corrent** correspon a les despeses relacionades amb tot allò que no és inversió, que bàsicament són projectes o serveis que impacten en veïns i veïnes. Dins d'aquest concepte hi ha aquestes accions:

- Projectes educatius, socials o de salut comunitària.
- Projectes d'empoderament o dinamització de col·lectius determinats.
- Projectes de formació i/o ocupació.
- Organització d'esdeveniments concrets (festes populars, jornades, fires, debats, processos participatius, etc.).
- Exposicions i intervencions urbanes artístiques o socials efímeres.

	Inversió	D. corrent	Total
● Educació i salut pública	3.150.000 €	1.400.000 €	4.550.000 €
● Drets socials, equitat de gènere i acció comunitària	1.050.000 €	500.000 €	1.550.000 €
● Habitatge*	0 €	0 €	0 €
● Ocupació, impuls econòmic i economia social	0 €	1.000.000 €	1.000.000 €
● Espai públic i accessibilitat	2.850.000 €	0 €	2.850.000 €
● Sostenibilitat ambiental i emergència climàtica	0 €	0 €	0 €
	7.050.000 €	2.900.000 €	9.950.000 €

(*) A banda del pressupost previst en aquest Pla de Barris, l'eix d'habitatge està finançat amb un pressupost global pel tots els Plans de Barri dotat amb 15 milions d'euros. La dotació es repartirà segons la vulnerabilitat residencial detectada a cada barri a través del programa de rehabilitació de finques d'alta complexitat.

13 | Visió global

Diagnosi

Objectius específics

Educació i salut pública

- A les Roquetes es cobreix bé la demanda d'accés a l'educació primària i secundària.
- A Verdum no es disposa d'institut públic de secundària al barri.
- Els darrers anys ha incrementat l'oferta de lleure educatiu fora d'horari lectiu.
- El consum de tòxics, la solitud no volguda i l'embaràs en adolescents són tres problemàtiques associades a la salut pública.

- A | Promoure la igualtat d'oportunitats en l'àmbit educatiu i reduir la segregació escolar als centres educatius.
- B | Reforçar l'oferta de lleure socioeducatiu i d'educació no reglada dins i fora les escoles amb la cultura com a eix transformador i mediador de processos de millora.
- C | Reforçar les actuacions que incideixen en la millora de la salut des d'una perspectiva comunitària i de prevenció.

Drets socials, equitat de gènere i acció comunitària

- Les Roquetes és un barri amb forta tradició comunitària.
- Verdum compta amb la xarxa del Pla de desenvolupament comunitari.
- A Verdum es planteja vincular projectes comunitaris als locals municipals en desús.
- Les qüestions de gènere o origen cultural fan més profunda la desigualtat.

- D | Generar i adaptar espais per desenvolupar projectes comunitaris.
- E | Promoure l'equitat de gènere tenint en compte la perspectiva intercultural.
- F | Millorar la cohesió i la convivència treballant per la inclusió i el reconeixement de la diversitat cultural i d'origen.
- G | Posar de relleu la memòria i la identitat del barri.
- H | Fomentar activitats culturals destinades al col·lectiu jove.
- I | Promoure accions que contribueixen a la millora de la capacitat digital dels veïns i veïnes i al trencament de l'esclatxa digital.

Habitatge

- La situació generada per la pandèmia ha posat de relleu l'existència de males condicions als habitatges.
- La tipologia d'habitatges és variada, des de blocs de pisos fins a cases d'autoconstrucció.
- La complexitat social de les comunitats de veïns dificulta l'accés a subvencions públiques per a rehabilitar els edificis.

- J | Promoure la rehabilitació i la regeneració urbana de finques complexes i vulnerables.

Ocupació, impuls econòmic i economia social

- La renda familiar disponible és significativament baixa.
- L'atur registrat és alt i hi ha moltes persones en situació irregular sense accés al mercat laboral.
- El teixit comercial, que s'ha vist severament afectat per la pandèmia, es concentra a alguns carrers principals.
- Les iniciatives d'emprenedoria són escasses.

- K | Fomentar l'accés al mercat de treball dels col·lectius més vulnerables.
- L | Dinamitzar i fomentar el teixit comercial i promoure la generació de nova activitat econòmica.

Espai públic i accessibilitat

- La plaça Roquetes representa un espai central amb intensitat d'usos.
- La plaça del Verdum exerceix de carrer gran i es demana la seva reforma des del veïnat.
- L'orografia dels barris dificulta l'accessibilitat universal en diversos punts.

- M | Millorar l'accessibilitat i la mobilitat segura al barri.
- N | Millorar les places de les Roquetes i Verdum.

Sostenibilitat ambiental i emergència climàtica

- Els equipaments dels barris no sempre disposen de les condicions climàtiques adequades.
- La proximitat amb Collserola facilita l'accés a espais naturals i d'ombra de gran importància.
- A Verdum hi ha alguns espais lliures amb poca ombra.
- En termes ambientals, es considera que són barris resilents i on hi poden haver refugis climàtics.

- O | Millorar l'accessibilitat als equipaments bàsics de referència.

Accions

Pressupost

4.550.000 €

- 01 Incorporació dels Perfils psicosocials a les escoles.
- 02 Programa de mediació restaurativa als centres educatius.
- 03 Obres de millora de l'IE Antaviana.
- 04 Consolidació del projecte artístic i transversal de circ a l'IE Antaviana.
- 05 Projecte artístic i transversal a l'IE Turó de Roquetes: Teatre de l'Objecte.
- 06 Projecte artístic i transversal a l'Escola Marta Mata.
- 07 Enfortir i incrementar l'oferta existent d'activitats de lleure i extraescolars per a infants i joves.

- 08 Programa d'activitats de lleure durant els mesos d'estiu.
- 09 Promoure un ús responsable de les pantalles digitals i xarxes socials.
- 10 Projectes per millorar la salut mental i emocional de les persones.
- 11 Programa de prevenció de consum de tòxics i alcoholisme.
- 12 Desenvolupament de programes que fomentin les relacions afectivo-sexuals positives.
- 13 Programa per garantir un envelliment actiu i saludable.
- 14 Impulsar accions, que fomentin l'alimentació saludable i sostenible.

1.550.000 €

- 15 Adequació dels locals de Verdum per a usos comunitaris.
- 16 Promoure accions que posin en valor el paper de la dona en la lluita per un barri més digne.
- 17 Fomentar la inclusió i el reconeixement de la diversitat cultural i d'origen.

- 18 Combatre les desigualtats de gènere.
- 19 Projecte de canguratge i conciliació.
- 20 Programa d'activitats culturals i creació comunitària per a joves.
- 21 Reducció de l'escletxa digital.

dotació prevista pel programa FAC

- 22 Programa de rehabilitació per a finques d'alta complexitat.

1.000.000 €

- 23 Programes de regularització mitjançant la contractació i d'homologació d'estudis.
- 24 Programes de formació ocupacional i experienciació laboral.
- 25 Programa específic de formació ocupacional per a joves.
- 26 Dispositiu d'orientació laboral.

- 27 Activació de locals buits en planta baixa i suport a l'emprenedoria.
- 28 Xarxa de Resposta Socioeconòmica (XARSE).
- 29 Programa integral de suport i enfortiment del comerç de proximitat.

2.850.000 €

- 30 Marxa exploratòria amb perspectiva de gènere.
- 31 Remodelació de la plaça del Verdum i els seus entorns.
- 32 Remodelació de la plaça Roquetes.

- 33 Acompanyar en la definició dels usos de l'entorn del Mercat de Montserrat, juntament amb les entitats de Verdum i Roquetes.
- 34 Incorporació d'una vorera a la carretera del Mirador de Torre Baró.
- 35 Reurbanització del carrer Llopis i Pla dels Cireres

0 €

- 36 Millora de l'accessibilitat al CAP de Rio de Janeiro i al centre de serveis socials de referència.

14 - Gestió i governança ————— p. 148

15 - Eines transversals ————— p. 152

**16 - Indicadors d'avaluació
del projecte** ————— p. 156

Bloc 4 Desenvolupament

L'Ajuntament de Barcelona, en aquesta nova edició, ha seguit encarregant a Foment de Ciutat la gestió i la coordinació del Pla de Barris. Foment de Ciutat és una societat municipal, amb llarga experiència en la gestió de projectes integrals, vinculats als territoris i que requereixen la coordinació de múltiples agents, interns i externs.

Foment de Ciutat no executa directament totes les actuacions que inclou el Pla de Barris, sinó que és el responsable d'aglutinar la governança municipal necessària per poder-les desenvolupar amb el major grau de transversalitat possible. De totes maneres sí que n'és un actor clau, ja que, pivotant sobre la figura del cap de projecte i amb el suport amb la resta d'equips, Foment de Ciutat fa de catalitzador de totes les accions definides als documents inicials i acompanya i coordina el seu desplegament.

En aquesta edició, doncs, igual que en l'anterior, el Pla de Barris es pilota des d'un departament propi de Foment de Ciutat, però amb total col·laboració amb la resta de serveis transversals de l'empresa (contractació, recursos, participació, comunicació, serveis tècnics i Direcció General). Cada Pla de Barris es lidera per la figura del **cap de projecte**, que és la persona que, amb una dedicació exclusiva al pla, fa de lligam entre el territori i la resta d'agents municipals. El cap de projecte forma part del **Departament de Pla de Barris de Foment de Ciutat**, que incorpora els coordinadors dels àmbits social, econòmic i urbà i la mateixa direcció, que acompanyen a tot l'equip en la definició estratègica i promouen el lligam i coordinació amb altres gerències i àrees de l'Ajuntament.

Malgrat que el Pla es gestiona i es treballa amb equip, cal destacar el paper dinamit-

zador dels caps de projecte que treballen entre l'acció i la planificació. Connectat a tot el teixit social i veïnal i treballant conjuntament amb tots els tècnics municipals implicats al territori, la figura del cap de projecte permet catalitzar les accions definides al Pla i preveure noves oportunitats. Permet acompanyar tècnics o veïns i veïnes en la definició i execució de projectes i, al mateix temps, permet lligar-los amb altres àrees o departaments per fer-los més integrals i potents si és necessari.

Per articular aquesta governança complexa, ja en la primera edició es va establir un marc de coordinació específic. Cal posar de relleu que aquest marc té múltiples derivacions en el dia a dia de la gestió dels plans. El marc de coordinació estableix tres nivells: òrgans de seguiment polític, governança interna de l'Ajuntament i territori, veïns, veïnes i entitats.

Òrgans de seguiment polític

El lideratge del projecte és del Govern municipal i de la Regidoria de Presidència. L'òrgan de seguiment polític és el Consell d'Administració de Foment de Ciutat, en el qual hi estan representats tots els grups municipals, de manera que s'hi reproduceix la mateixa distribució que al ple municipal. Dins l'estructura tècnica, la responsabilitat recau en la Gerència Municipal, que és qui efectua l'encàrrec a Foment de Ciutat.

Governança interna de l'Ajuntament

El **Comitè Municipal de Pilotatge** és l'òrgan de coordinació municipal en el qual estan representades totes les àrees i districtes. És un espai de coordinació puntual que permet a les principals àrees i districtes implicats tenir una visió global de tot el programa.

Per a alguns temes d'especial rellevància s'han creat **taules sectorials** específiques, també en l'àmbit municipal, com la Taula sectorial d'Educació, la Taula sectorial d'Habitatge i la Taula sectorial d'Activació Econòmica. Aquestes taules són els espais de definició estratègica en els quals l'àrea, els agents o operadors que hi estan vinculats, els districtes, Foment de Ciutat i la Regidoria defineixen les prioritats compartides respecte dels temes tractats.

Procés de participació del Pla de Barris
Font: Ajuntament de Barcelona

A cada districte s'ha creat una **Taula Gerencial**, que és l'espai de seguiment i de presa de decisions estratègiques en el qual, juntament amb la Gerència del Districte, hi ha tots els tècnics del districte vinculats al Pla de Barris.

De les taules gerencials se'n desprenen diferents **espais/grups de treball** per anar definint i executant cadascuna de les línies del Pla de Barris. En el dia a dia, hi ha un equip més executiu, la **Taula Executiva**, liderada pel cap de projecte del Pla i formada per les persones més vinculades a cada barri.

Cal destacar que, en aquesta edició, donat el volum de plans que ha de desplegar el Districte de Nou Barris (cinc plans que afecten nou dels tretze barris del districte), s'ha modificat puntualment aquesta governança: s'ha introduït un perfil intermedi entre els cinc caps de projecte i l'estructura gerencial. Aquest perfil actua de ròtula entre els diferents espais de coordinació, facilita la interlocució amb la Gerència del Districte i les diferents direccions implicades i permet tenir, en tot moment, una visió global de l'actuació del Pla de Barris al Districte de Nou Barris.

És important, també, el valor afegit que generen aquesta transversalitat i aquest treball compartit en l'àmbit municipal. També cal posar en valor la creació de nous processos de coordinació que no existien prèviament. En aquest escenari, el Pla de Barris actua com a ròtula per articular aquests nous processos i per garantir-ne el funcionament correcte. I això és així perquè un dels objectius del Pla de Barris, més enllà de la transformació dels barris, és impulsar un canvi de treball en l'àmbit municipal, basat a compartir els objectius i alinear tots els agents implicats en la manera de resoldre'ls.

Territori, veïns i veïnes, i entitats

El Pla de Barris posa molta èmfasi en el fet que la transversalitat interna es traslladi a treball als barris i a vincular tots els nous espais de treball municipal interns a les dinàmiques de participació i coproducció que, al mateix temps, s'impulsen amb els veïns i veïnes. Aquí és on té un paper important el **Grup Impulsor**, que en aquesta edició passa a anomenar-se Comissió de Seguiment del Pla de Barris, com a espai de seguiment de tot el desplegament del Pla. Al marge d'aquest

espai de seguiment, el Pla es treballa de forma conjunta amb veïns i veïnes i entitats en els espais de treball comunitari propis de cada territori (**taules de treball**). El Pla de Barris es suma als espais existents o en crea de nous si es requereix.

En paral·lel a aquest marc de governança més executiva, s'ha cregut oportú mantenir l'existència del Consell Assessor per assistir en el disseny i l'aplicació del Pla de Barris.

Consell Assessor

La voluntat del Pla de Barris de ser una política transformadora va motivar la creació d'un consell assessor. Aquest consell reuneix un conjunt de persones amb un coneixement contrastat sobre temàtiques concretes que entren en total relació amb els àmbits del Pla de Barris. La seva funció és aconsellar sobre el desenvolupament dels plans, avaluar-ne els resultats i proposar millores, si s'escau, i contribuir a la difusió dels resultats, en especial de les actuacions que puguin ser de major interès per a altres barris o àrees urbanes.

Un cop s'iniciï el desplegament del Pla de Barris, el president o la presidenta del Consell escollirà els membres que en formaran part. El Consell es reunirà un cop al trimestre en una sessió de treball conjunta i anualment per presentar un informe que recollirà les seves propostes i avaluacions sobre el programa.

Òrgans de seguiment polític

Consell d'Administració de Foment de Ciutat
Espai de seguiment polític del Pla de Barris

Regidoria de Presidència
Definició estratègica del Pla de Barris

Comitè de Pilotatge
Òrgan de seguiment gerencial en l'àmbit de tot l'Ajuntament

Taules Sectorials
Espais de definició estratègica d'àmbit general del Pla de Barris. Espais de coordinació sectorial entre les Gerències de Districte, les àrees i la gerència municipal

Taula Gerencial
Espai de seguiment tècnic del Pla de Barris i de presa de decisions estratègiques. Espai de coordinació entre el districte, Foment de Ciutat i les àrees

Treball tècnic informal
Espais, grups i/o reunions de treball (districte, àrea o qui convingui) per a la definició o desplegament de temes concrets

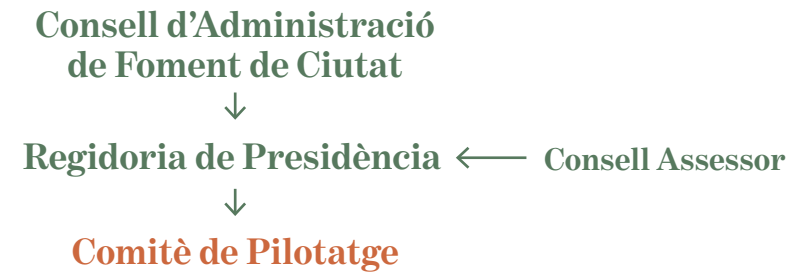
Taula executiva Permanent
Grup executiu transversal que pilota el dia a dia del Pla de Barris. Espai de rendiment de comptes permanent

Comissions de Seguiment
Grup de veïns i veïnes que tenen per objecte fer el seguiment i vetllar pel desenvolupament del Pla de Barris

Taules de Treball
Espais de treball permanent que executen i donen contingut a les accions del Pla de Barris, formats per entitats i veïns i veïnes

Governança interna de l'Ajuntament

Territori, veïns i veïnes, i entitats

Taula de Seguiment Tècnic de Districte

Nou Barris	Sant Andreu	Sant Martí	Ciutat Vella	Horta - Guinardó	Sants - Montjuïc
					
					
					
					

Bloc 4 >

15 | Eines transversals

15.1 | Comunicació

Objectius de comunicació

Els objectius de la comunicació del Pla de Barris són dos. Per una banda, donar a conèixer el pla i les seves accions com a política pública que combat les desigualtats a la ciutat, posant per davant la importància dels barris, la seva situació i les seves potencialitats, i com aquesta xarxa té repercussions a la resta de Barcelona. Per l'altra, convidar a implicar-se en el desenvolupament del Pla al veïnat dels barris on es desplega.

Els objectius específics són vetllar per la claredat en l'estratègia comunicativa (tots els districtes i sectors condueixen una única narrativa), generar notorietat en tots els canals disponibles de l'Ajuntament de Barcelona, fer circular la informació per tal de no perdre oportunitats comunicatives i mesurar els impactes per prendre decisions.

Punt de partida: "Tot està connectat"

Les desigualtats a Barcelona es combaten tant des de les petites accions comunitàries com des dels grans programes de ciutat. Aquesta varietat d'estratègies i aquesta amplitud d'accions són el principal repte a l'hora de comunicar què pretén i com es desenvolupa el Pla de Barris.

L'estratègia comunicativa del Pla de Barris permetrà explicar i implicar el veïnat tant en la visió general del programa com en els seus projectes concrets, i com tots ells tenen un ressò i uns efectes. La multiplicitat d'aquests projectes és la que permet una comunicació que va d'allò tàctic a allò general en diversos plans: de l'individual al col·lectiu, del puntual al permanent, del localitzat a l'extensiu, etc. El rang i la naturalesa de les connexions varia però la construcció narrativa és la mateixa, permeten informar del què i el com però fent comprensible i rellevant el perquè.

Per a múltiples variants

Pel que fa als públics als quals s'adreça, es compta amb quatre variants o capes: el públic afectat directament pel Pla de Barris (veïnat, entitats, persones que fan ús puntual del barri, persones treballadores, etc.); el públic de la resta de la ciutat, que presenta afinitat amb el programa pel que representa com a política pública municipal (s'inclouen també altres agents socials que operen a tota la ciutat); el públic intern, tot aquell personal treballador de l'Ajuntament relacionat amb el Pla de Barris, ja sigui directament o indirectament, i el públic premsa, mitjans, líders d'opinió i prescriptors afins.

Aquestes capes s'aborden des de diversos canals: comunicació institucional i municipal, digital, campanyes publicitàries, premsa i relacions públiques.

Participació ciutadana al barri del Poble-sec
Font: Ajuntament de Barcelona

15 | Eines transversals

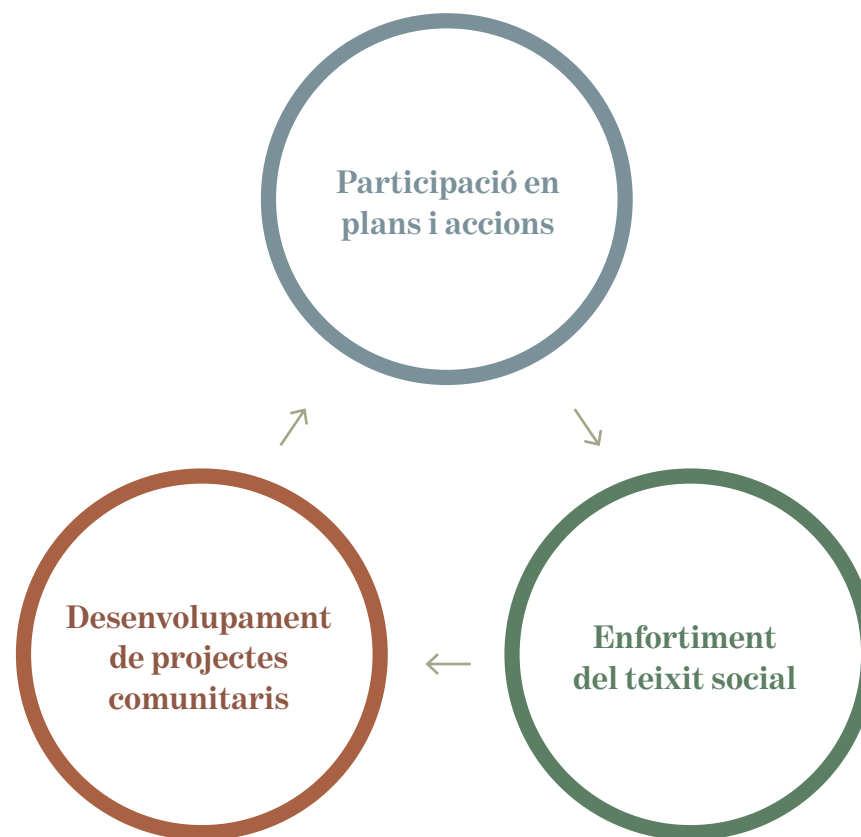
15.2 | Participació i treball comunitari

La proximitat i la relació constant amb el veïnat és un element imprescindible per a l'èxit d'una política de transformació com el Pla de Barris. Tant en la definició de què cal fer a cada barri, a l'inici del Pla, com en el desenvolupament de les accions, el treball amb el teixit social i comunitari de cadascun dels barris és continu, estret i fructífer.

La participació i el treball comunitari en el Pla de Barris s'orienta cap a tres direccions, interrelacionades i dependents entre elles: la participació ciutadana en la definició dels plans i les accions, l'enfortiment del teixit social i el desenvolupament de projectes de manera comunitària.

El **procés de definició de cada Pla de Barris**, on es fixen les línies de treball i la concreció de les accions, es fa des de l'inici en diàleg i treball conjunt amb el teixit social i comunitari de cadascun dels barris. Per la definició dels plans de barris 2021-2024 s'ha convocat un **procés de participació reglat**, segons el Reglament de participació ciutadana de l'Ajuntament de Barcelona, que es va desenvolupar durant la tardor del 2020.

El context de restriccions de les trobades presencials a causa de la crisi sanitària ha estat un repte per aconseguir una participació oberta, plural, diversa i representativa, però la metodologia s'ha adaptat per minimitzar aquestes dificultats. Així doncs, s'han fet entrevistes i sessions de treball telemàtiques amb els principals agents socials del barri, s'han instal·lat punts d'informació i recollida de propostes als carrers per arribar a la ciutadania no organitzada i a col·lectius que habitualment no participen en les iniciatives proposades, i s'hi ha pogut participar digitalment a través del decidim.barcelona, que ha permès contribucions de perfils més joves.

La participació i el treball comunitari en el Pla de Barris
Font: Urbaning

Però la participació ciutadana i el treball comunitari en el Pla de Barris no es limita al moment de la definició, sinó que és una constant, també en el desenvolupament i execució de les accions del Pla.

Un dels espais centrals de participació i rendició de comptes al llarg de tot el procés de desenvolupament dels plans de barris són les **Comissions de Seguiment** de cada barri (allò que en els plans de barris 2017-2020 eren els Grups Impulsors). Estan formades per veïns i veïnes i per entitats del territori i tenen com a objectiu vetllar pel bon desplegament del Pla de Barris i fer-ne el seguiment, a través de reunions periòdiques, cada dos o tres mesos.

En el desenvolupament d'algunes de les accions del Pla també tenen un paper important les **taules de treball temàtiques**, que són espais de coproducció. Poden ser creades expressament en el marc del Pla de Barris o bé poden ser espais ja existents al barri, als quals el Pla es suma.

També hi ha algunes accions, sobretot relacionades amb millores de l'espai públic, que inclouen **sessions o processos específics** que es fan amb la finalitat d'incorporar la veu dels veïns i veïnes en diferents projectes del Pla de Barris.

Però el Pla de Barris no només vetlla per treballar de manera participada les propostes que impulsa, sinó que també té com a objectiu enfortir el teixit social i comunitari dels barris on es desplega. Per això impulsa línies de **suport al teixit associatiu** i, sobretot, treballa amb **perspectiva comunitària** totes les seves accions, desplegant-les sempre amb implicació del teixit comunitari, a partir de les seves necessitats i demandes.

EL BARRI ET CRIDA

Procés **participatiu**

0.

ANÀLISI DEL BARRI:

Març a octubre

Mapa d'agents i anàlisi del territori.

1.

PRIMERS CONTACTES:

19 a 27 d'octubre

Sessions individuals o en grup amb actors clau per un primer contrast i recollida d'informació i propostes.

2.

OBERTURA DEL DEBAT:

28 d'octubre a 13 de Nov.

A) sessions temàtiques per aprofundir en grans temes del barri (habitatge, joves, convivència, etc.)

B) Espai específic al web del decidim.

C) Punts informatius al carrer.

3.

VALIDACIÓ:

16 a 27 d'octubre

A) Presentació i validació dels resultats del procés amb la comissió de seguiment.

B) Publicació dels resultats a l'espai web del decidim.

El procés participatiu del Pla de Barris

Font: Ajuntament de Barcelona

Bloc 4 >

16 | Indicadors d'avaluació del projecte

16.1 | Organització del procés d'avaluació del Pla de Barris

El desplegament del Pla de Barris es fa amb el compromís d'avaluar-ne els resultats i de capitalitzar-ne les experiències. Aquesta avaluació comptarà amb diverses línies i espais de treball, igual que l'edició passada.

Partint del model d'avaluació de l'anterior pla, es preveu encarregar un pla d'avaluació que permeti fer una avaluació de la nova edició 2021-2024, i alhora lligar-la amb l'avaluació feta durant els últims quatre anys. Aquesta avaluació pivotarà sobre diferents eixos.

Participació ciutadana al barri del Raval
Font: Ajuntament de Barcelona

Avaluació dels impactes del Pla de Barris

- **Anàlisi i seguiment d'indicadors clau** per cadascun dels àmbits territorials (barri): seguiment d'una graella d'indicadors considerats clau per poder mesurar la vulnerabilitat d'un territori. Aquesta graella ja es va construir en el pla d'avaluació de l'edició anterior i, per tant, permetrà continuar monitoritzant l'evolució dels setze barris de l'edició anterior i afegir el seguiment dels set nous barris. L'anàlisi també compta amb la creació d'un barri fictici "contrafactual" amb la voluntat de determinar si el Pla de Barris té un impacte concret en els barris on s'aplica, a diferència d'altres barris similars on no s'hi actua amb aquest programa. Així doncs, es vol avaluar tant la millora dels indicadors de vulnerabilitat dels barris on impacta el programa com l'efectivitat del mateix programa en la reducció de desigualtats existents.
- **Avaluació de projectes concrets:** el pla d'avaluació comptarà amb l'avaluació d'aquells projectes que es considerin singulars i que es plantegi convertir-los en estructurants. L'avaluació permetrà tenir la certesa del seu impacte i, per tant, tenir més informació de cara a decidir-ne la continuïtat, al marge del Pla de Barris.

Anàlisi qualitativa sobre la implementació i disseny

- **Anàlisi i avaluació de la metodologia de desplegament del Pla:** el Pla de Barris té la voluntat d'innovar en la forma com es desplega la política pública. Partint d'un treball estratègic amb les àrees i districtes, té la voluntat de promoure un desplegament amb mirada integral, treball transversal i desplegament local. L'anàlisi qualitativa ha de permetre avaluar si aquest treball de proximitat i comunitari es produeix i si té millors resultats que altres formes d'aplicar la política pública. Caldrà avaluar també el nivell de participació del veïnat i el seu impacte en la definició i desplegament i l'evolució del capital social dels barris, que el mateix Pla de Barris pretén reforçar.

16 | Indicadors d'avaluació del projecte

16.2 | Presentació de resultats de l'avaluació

Tant el model d'avaluació com els resultats que es vagin obtenint es presentaran en forma d'informe al Consell Assessor del Pla de Barris. Serà el mateix Consell Assessor qui, en el seus informes anuals o de tancament, analitzarà els resultats de l'avaluació i determinarà, si s'escau, les alertes pertinents o correccions que cal aplicar al programa de Pla de Barris per millorar-ne els resultats.

Participació ciutadana al barri del Poble-sec
Font: Ajuntament de Barcelona

PLA DE BARRIS PLA DE BARRIS PLA DE BARRIS

SENSE BARRIS NO HI HA BARCELONA